

СЛОБОДА

ЗА СЛОБОДАТА

НА ИЗРАЗУВАЊЕ

СЛОБОДА

ЗА СЛОБОДАТА
НА ИЗРАЗУВАЊЕ

Ова истражување е овозможено со поддршка од американскиот народ преку Агенцијата на САД за меѓународен развој (УСАИД) во рамките на Проектот на УСАИД за граѓанско општество. Содржината на публикацијата е одговорност на авторите и на НВО Инфоцентарот и не ги изразува ставовите на УСАИД или на Владата на Соединетите Американски Држави.

СОДРЖИНА |

CONTENTS |

ПËРМВАЈТЈА

||

СЛОБОДАТА НА ИЗРАЗУВАЊЕ И НА ЗДРУЖУВАЊЕ ВО МЕДИУМИТЕ	5
СЛОБОДАТА НА ИЗРАЗУВАЊЕ НАСПРОТИ НАВРЕДАТА И КЕВЕТАТА	33
ПОЛИТИЧАРИТЕ И СУДСКИТЕ СЛУЧАИ ЗА НАВРЕДА И КЛЕВЕТА	41

FREEDOM OF EXPRESSION AND FREEDOM OF ASSOCIATION IN THE MEDIA ..	49
FREEDOM OF EXPRESSION VERSUS DEFAMATION	76
POLITICIANS AND DEFAMATION ACTION TRIALS	84

LIRIA E SHPREHJES DHE E SHOQËRIMIT TEK MEDIAT	93
LIRIA E SHPREHJES PËRKUNDREJT OFENDIMIT DHE SHPIFJES	121
POLITIKANËT DHE RASTET GJYQËSORE PËR FYERJE DHE SHPIFJE	129

СЛОБОДАТА НА ИЗРАЗУВАЊЕ И НА ЗДРУЖУВАЊЕ ВО МЕДИУМИТЕ

ВОВЕД

НВО Инфоцентарот постојано ја следи состојбата со слободата на изразување и слободата на здружување во Република Македонија. Ги набљудува граѓанските активности, ја следи работата на надлежните инситуции, а спроведува и мониторинг на информирањето на медиумите за темите поврзани со слободата на изразување и слободата на здружување.

Оваа анализа го опфаќа известувањето на медиумите за темите поврзани со слободата на изразување и слободата на здружување, во периодот 15 јануари – 25 декември 2015 година и 15 јануари – 30 јуни 2016 година

Во набљудувањето во 2015 година беа вклучени 16 медиуми – дневни весници: Слободен печат, Утрински весник, Нова Македонија, Дневник, Вечер; телевизии (централни вести): 24 Вести, Телма, Канал 5, Сител и МРТ1; информативни портали: Плусинфо, А1.он, НоватВ, Курир, Република и неделникот Фокус, вклучително со неговата интернет страница.

Во набљудувањето, пак, во 2016 година беа вклучени 12 медиуми – дневни весници: Слободен печат, Утрински весник, Дневник, Вечер; телевизии (централни вести): 24 Вести, Телма, Сител и МРТ1; информативни портали: Плусинфо, А1.он, Курир, Република.

НАЈВАЖНИ НАСТАНИ ЗА СЛОБОДАТА НА ИЗРАЗУВАЊЕ И НА ЗДРУЖУВАЊЕ ВО 2015

Продолжувањето на масовните студентски протести, веднаш после новогодишните празници, претставуваше најава дека 2015 година ќе биде година на бројни настани директно поврзани со слободата на изразување, здружување и мирно изразување јавен протест на граѓаните во Република Македонија.

Студентските протести резултираа со формирање автономни зони на универзитетите во Скопје и во Битола, а потоа следуваа масовни протести на средношколците и нивниот бојкот на наставата. Студентите и средношколците, со поддршка на професорите, наставниците, родителите и на граѓаните воопшто, а нездадоволни од работата на актуелната влада, бараат темелни реформи во образовниот систем кои ќе им обезбедат квалитетно образование на младите. Пред завршувањето на школската година, средношколците се вратија во училишните клупи, но во почетокот на новата учебна година, тие со поддршка на Студентскиот пленум, повторно излегоа на улица и ги

обновија своите барања за квалитетно образование. Покрај битката за подобар образовен систем, студентите го кренаа својот глас и против сечењето дрвја во кампусот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ и против нетранспарентната постапка за градење нови факултетски згради во кампусот и тоа со барокна фасада.

Бројни и масовни беа и протестите за оставка на министерот за здравство, Никола Тодоров и на сите одговорни за смртта на деветгодишната Тамара Димовска. Таа почина затоа што, надлежните државни институции не ѝ обезбедија навремено лекување во странство. До почетокот на ноември се случија низи смртни случаи во болниците и амбулантите низ државата, а еден лекар беше застрелан и со огнено оружје. Гневот и револтот на граѓаните расте, нездадовството од состојбите во здравството се зголеми и кај лекарите. Опозицијата како последица на бројните трагични случаи поднесе во Собранието интерpellации за министерот, но Тодоров не поднесе оставка. Во негова одбрана застанаа и Премиерот и

пратениците од владејачките партии.

Во 2015 година, граѓаните организираа низа активности и протести против таканаречениот закон за хонорарците, кој беше дискриминирачки за граѓаните без редовно вработување, а граѓанска платформа Ајде собра преку 7.000 потписи и достави иницијатива за оценување на неговата уставност. На први август, само неколку месеци по донесувањето, Собранието го укина овој дискриминирачки закон. Во меѓувреме, граѓаните продолжуваат да протестираат и против неустановното плаќање сметки за исклучено парно греене.

Крајот на зимата и почетокот на пролетта ги обележаат протестите против одлуката на Апелациониот суд, новинарот Томислав Кежаровски, сепак, да биде осуден на две години затворска казна, како и протестите пред Македонската радиотелевизија (МРТ) и барањата таа наместо да биде пропаганден мегафон на властта, да почне да го почитува законот и да се однесува како професионален и непристрасен јавен сервис на граѓаните.

Општествено-политичката ситуација во државата особено се вжешти со случајот „Пуч“, во кој лидерот на опозициската СДСМ, Зоран Заев, заедно со уште шест лица, беше обвинет за употреба на незаконски средства за следење и шпионирање, како и за уптување сериозни закани кон високи државни функционери. Сите осомничени освен Заев беа притворени. Дополнително, Јавното обвинителство издаде соопштение во кое предупреди дека објавувањето материјали кои што може да станат предмет на најатошната кривична постапка е забрането и казниво со закон. Ова предизвика лавина реакции на медиумите, новинарите, медиумските, но и граѓанските организации, во кои предупредувањето на Јавното

обвинителство беше оценето како директен обид за цензура и како постапка која е во целосна спротивност со јавниот интерес.

Бранувањата на политичката сцена се засилија и со објавувањето на таканаречените „бомби“ на најголемата опозициска партија, СДСМ. Преку проектот „Вистината за Македонија“, оваа партија обелодени масовно незаконско прислушување на над 20.000 граѓани, осмислено и спроведено од, како што рече, Владата и Министерството за внатрешни работи. СДСМ објави бројни телефонски разговори и документи за злоупотреба на властта и на државните институции од страна на премиерот, министрите и владејачките партии. На голем број новинари и граѓански активисти, им беа врачени „папки“ со нивни прислушувани разговори. Исто така, СДСМ поднесе и низа кривични пријави против премиерот, но и против други министри и функционери. Материјалите на опозицијата ги објавуваа само критичките медиуми додека јавниот радиодифузен сервис и провладините медиуми малку или речиси воопшто не известуваа за содржината на објавените разговори.

Содржината на „бомбите“ го засили граѓанското нездадоволство. На 5-ти мај, непосредно после објавувањето на телефонските разговори поврзани со убиството на Мартин Нешковски, со кои се обелоденија обидите на МВР и на Владата да ги скријат, и неговото убиство и неговиот убиец, граѓаните масовно се собраа пред зградата на Владата и својот револт го изразија, меѓу другото, и со фрлане јајца врз нејзината фасада. Во вечерните часови, се случија инциденти меѓу граѓаните и полициските сили, за кои очевидците тврдат дека беа испровоцирани од страна на уфрлени лица. Полицијата го разби про-

тестот со прекумерна употреба на сила и со серија апсења и приведувања демонстранти главно студенти. Случувањата на 5 мај предизвикаа огромен медиумски интерес во светот и бројна меѓународна граѓанска поддршка за граѓаните на Република Македонија, во нивната борба за слобода и демократија.

Овие настани ја зголемија решеноста на граѓаните да продолжат јавно да го исказуваат своето незадоволство и да бараат оставка на Владата. Тие секојдневно се собираа на раскрасницата во непосредна близина на Владата, затоа што, полицијата им го ограничи правото на движење и изразување протест пред зградата на извршната власт. Но тоа не ги спречи граѓаните секојдневно, под мотото „Секој ден во 6“ и во наредните десетина дена, масовно да протестираат и да маршираат низ улиците на главниот град и пред најважните државни институции.

Непосредно после протестите на 5 мај, на 9 мај се случија и контроверзните престрелки во кумановската населба „Диво Насеље“, меѓу полицијата и поголема група вооружени лица. Вистинските причини за овој вооружен инцидент сè уште не се познати, но важно е да се нагласи дека граѓаните останаа трезвени и достоинствени односно не дозволија овој вооружен судир да предизвика нарушување на меѓуетничките односи.

Секојдневното протестирање на граѓаните, своја кулминација доживеа на 17-ти мај, кога пред зградата на Владата, беше одржан надпартички протест на повеќе од 60.000 граѓани, здружени во неформалната коалиција „Граѓаните за Македонија“, составена од 80 граѓански здруженија, индивидуалци и од речиси сите опозициски партии. Овој голем граѓански протест заврши со поставување Камп на

слободата, пред зградата на Владата.

Како одговор на граѓанскиот протест, владејачката ВМРО-ДПМНЕ, следниот ден, на 18-ти мај, организираше партички протест пред Собранието на РМ и постави таканаречен контра-камп во „Паркот на жената“, со официјално име: Камп на чуварите на демократијата.

И во периодот после 17 мај, продолжија граѓанските протести за оставка на Владата, а со медијаторство на Европската Унија и САД, започнаа политичките разговори за решавање на политичката криза и обезбедување услови за фер и демократски избори, кои завршија со потпишување на Договорот од Пржино на 2-ри јуни и неговиот анекс на 15 јули. Во почетокот на јуни беа објавени препораките на Групата илјадни експерти за системски прашања за владеење на правото поврзани со следењето на комуникациите откриени во пролетта 2015, попознати како Извештај на Прибе, кој во суштина претставува основа и интегрален дел на Договорот од Пржино, а во јули Собранието ги усвои Итните реформски приоритети на Република Македонија предложени од Европската Комисија.

Во март се случи лустрацијата на уредничката на неделникот „Фокус“, Јадранка Костова, а само неколку месеци подоцна, во јули, Собранието го укина Законот за лустрација. И во 2015 година продолжи трендот на поднесување тужби за навреда и клевета против новинари, но оваа година се случија и серија закани и физички напади врз новинари, граѓански активисти и опозиционери. Новинарот Борјан Јовановски доби погребен венец во својот дом, но и закани за својата безбедност. Неговите колеги, Зоран Бојаровски, Петрит Сарачини и Владимир Петрески се соочија со закани на социјалните мрежи, сопстве-

никот на порталот Мактел, Саше Ивановски беше неколку пати физички нападнат, дури и од вице-премиерот Владимир Пешевски. И покрај жестоките реакции и барања, Пешевски не поднесе оставка. Со напади се соочија и други сопственици на портали (Доказ.мк, Охрид скай), на новинарот Бранко Тричковски му беше запалено возилото, а редакцијата на порталот Плусинфо беше ограбена.

Од закани и физички напади не се поштедени ни граѓанските активисти. Тие сè почесто се соочуваат со закани за нивната безбедност, а Владимир Милчин, Славчо Димитров и Никола Наумоски беа и физички нападнати. И опозиционерот Саша Богдановик беше претепан, а дополнително настрадаа или беа украдени и возилата на неколку активисти и опозиционери. Надлежните институции не презедоа речиси ништо во поглед на нападите и заканите врз новинарите и активистите.

Уште една граѓанска активност ја обележа 2015 година – граѓанскиот референдум за задржување на автентичниот изглед на ГТЦ. Референдумот беше проследен со исклучително креативна и ефикасна активистичка кампања на улиците на Скопје насловена како „Го сакам ГТЦ“. И покрај повикот за бойкот од страна на владејачката ВМРО-ДПМНЕ, како и фактот дека не беше постигнат потребниот цензус, на гласачките места во општината Центар, над 17.000 гласачи излегаа и со огромно мнозинство се изјаснија против поставувањето барокна фасада на ГТЦ.

Во 2015 година се случи и големиот прилив бегалци од подрачјата загрозени од нападите на ИСИС. Граѓанските активисти и обичните граѓани масовно се здружија и постојано им помагаат на бегалците, кои на патот низ Македонија кон Европската унија се соочуваат со бројни проблеми и насилиство. Три-

есетина мигранти дури и ги изгубија своите животи. Граѓаните ја принудија власта да направи законски измени, со кои на бегалците ќе им се дозволи легално да минуваат низа државата, го кренеа гласот против нечовечките услови во Прифатниот центар за баратели на азил и во Центарот за мигранти, како и против насилиството врз мигрантите. Активистот Суад Мисини, штрајкуваше со глад во знак на протест и несогласување со односот на власта и на државата спрема бегалците. На плоштадот во Скопје беше организиран и граѓански протест во знак на поддршка на бегалците, а на 14-ти ноември традиционалниот марш на толеранцијата беше во знак на поддршка на бегалците. И традиционалниот Марш на толеранцијата на Хелсиншкиот комитет за човекови права беше посветен на бегалците и се реализираше под мотото „Бегалци без граници“.

Во средината на јули, Кампот на слободата беше официјално затворен, но граѓанските активности и протести не секнаа ни во втората половина од годината која ја обележаа преговорите за спроведување на Договорот од Пржино. Меѓу другото, граѓанската иницијатива Ајде, поддржана од голем број граѓани, протестираше против Предлог законот за забрана за објавување на „бомбите“ поднесен од ДУИ и ВМРО-ДПМНЕ. Овој предлог закон беше повлечен од собраниска процедура по одржувањето на протестиите пред Собранието на Република Македонија. Протести пред Владата имаше и во деновите кога спроведувачето на Договорот од Пржино беше закочено и беше неизвесно дали тој ќе „прживее“. Членовите на Ајде, поддржувачите и граѓаните се собраа пред зградата на Собранието на денот кога требаше да биде формирало Специјалното јавно обвинителство и на избраната специјалната јавна обвинителка,

Катица Јанева ѝ порачаа дека ја очекува многу работа во борбата со криминалот на властта.

Граѓанската иницијативата за донесување закон за амнстија ги засили своите активности преку протести и собирање потписи. Иако беа собрани 11.000 потписи, Собранието не го усвои предложениот закон односно владејачките партии беа против него-вото донесување.

Во овој период жителите на општина Карпош иницираа собирање потписи против донесувањето на Деталниот урбанистички план за населба Карпош 4, со кој е предвидено уништување на зеленилото околу нивните згради. Уништувањето на зеленилото, но и големата загаденост на воздухот во Тетово, Битола, Скопје, исто така, поттикна бројни граѓански иницијативи, протести, блокади и барања до властите да преземат соодветни мерки за намалување на загадувањето и за заштита на животната средина.

Со паролата „Коце, врати ни ги улиците“, група граѓани бараа одговорност од градоначалникот Коце Трајановски, поради тоа што пешаците и велосипедистите се почесто страдаат во сообраќајни незгоди, особено во главниот град. Во текот на септември, во неколку наврати, граѓаните го блокираа и булеварот „Партизански одреди“ во Скопје и протестираа затоа што и после седум месеци нема судски епилог на сообраќајната несреќа во која животот го изгуби студентката Фросина Цекова од Крива Паланка. Јавното обвинителство дури на 2-ри ноември поднесе обвинителен акт.

ЛГБТ заедницата поддржана од активисти и граѓани, во текот на 2015 година, организираше протести пред зградата на Јавното обвинителство поради молкот на институциите за насилиството и дискриминацијата врз членовите на ЛГБТ заедни-

цата во Македонија. Од отворањето во 2012 година, ЛГБТ Центарот за поддршка дури пет пати е мета на хулигански напади, а ниту еден од случаите не е решен од Јавното обвинителство односно ништо не е направено да се пронајдат и казнат насилиниците.

И ромската заедница во државата, во неколку наврати во 2015 година, го изрази своето нездадоволство од нееднаквиот третман во општеството и од постојаната дискриминација од страна на властта. На Меѓународниот ден на Ромите беше организиран Марш на достоинството, а неколку недели подоцна пред Министерството за внатрешни работи беше организиран протест против дискриминацијата на граѓничните премини, на кој беше побарана и оставка на тогашната министерка за внатрешни работи, Гордана Јанкуловска, но и на тогашниот премиер Никола Груевски. Ромите го кренеа својот глас и масовно се потпишаа и на петицијата за отворање гинеколошка амбуланта во Шуто Оризари, затоа што 8.000 жени во оваа општина со години немаат никаква гинеколошка здравствена заштита.

На 10-ти ноември 2015 година, Европската комисија (ЕК) го објави Извештајот за напредокот на Република Македонија, кој е исклучително критичен вклучително и во делот што се однесува на слободата на изразување и слободата на здружување. Уште во резимето на Извештајот на ЕК за 2015 година се констатира дека граѓанските организации во Македонија играат конструктивна улога во контекст на политичката криза, дека притоа бараат отчетност на политичките актери, но дека изразуваат загриженост за тешката клима во која функционираат, за неподготвеноста на владата за дијалог, како и за јавните напади на кои се изложени од страна на политичарите и провладините медиуми. Едновремено, Европската

комисија смета дека практикувањето на слободата на изразување е сериозен проблем во постојната медиумска култура и политичка клима. Државата на-задува во оваа област, а обидите да се ограничи информирањето на медиумите за прашањата од јавен интерес се исклучително загрижувачки. Од аспект на состојбата со човековите права и нивната заштита, пак, во Извештајот меѓу другото, се истакнува дека таа не е добра во областите на затворските реформи, интеграцијата на Ромите, правата на децата и лицата со попреченост, а дека ЛГБТИ заедницата страда од дискриминација и од хомофобија во медиумите.

Во политичките преговори за медиумите немаше напредок и сите рокови за постигнување договор се пробиени. Здружението на новинари на Македонија (ЗНМ), Независниот синдикат на новинарите (ССНМ) и Македонскиот институт за медиуми (МИМ), незадоволни од тоа што политичките партии се договораат за медиумите зад затворени врати и без учество на новинарите и медиумските работници, на 25 ноември, пред Клубот на пратениците, организираа протест. Едновремено, новинарите не се задоволни и од последните измени на Изборниот законик во делот за медиумите, за кои исто така, сметаат дека се донесени во нетранспарентна постапка и дека двојното зголемување на казните дополнително ќе го засили притисокот врз новинарите и медиумите.

Неформалната коалиција „Граѓаните за Македонија“ (опозицијата се повлече од оваа коалиција после потпишувањето на Договорот во Пржино) кон крајот на 2015 година реализираше национална кампања насловена како „Заслужуваме подобро“, а незадоволни од функционирањето на институциите, граѓаните во декември го формираа и симболичкиот суд на правда на граѓанското општество – *Tribunus*

Civilis. Во работата на овој суд учествуваат личности кои се истакнале со својот професионален и човечки кредит билет, меѓу кои има адвокати, јавни интелектуалци, професори, лекари, новинари, граѓански активисти, студенти, претставници на невладини организации и други граѓани.

МЕДИУМСКОТО ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА СЛОБОДАТА НА ИЗРАЗУВАЊЕ И НА ЗДРУЖУВАЊЕ

Дека 2015 година е година на исклучително зголемен и засилен граѓански општествено-политички ангажман, покрај пресекот на најважните слушувања, покажува и мониторингот на медиумското покривање на настаните поврзани со слободата на изразување и слободата на здружување во Република Македонија.

Во периодот од 15 јануари до 25 декември, во 16-те мониторирани медиуми, објавени се вкупно 4.422 новинарски прилози посветени на граѓанскиот активизам или околу 400 прилози месечно односно по 12 прилози дневно. Оваа бројка на објавени новинарски материјали во медиумите е исклучително висока и е дури два пати поголема во споредба со 2014 година, кога за седум месеци (јануари – јули) беа регистрирани само 1.200 новинарски прилози и тоа во седумнаесет медиуми или во просек само 170 прилози месечно односно по 6 прилози дневно.

Приближно 80% од вкупниот број прилози за граѓанскиот активизам во 2015 година, се објаве-

ни во медиумите кои имаат критички однос спрема властта. Најголем број новинарски материјали дури 45% од вкупниот број регистрирани прилози, се објавени на порталите A1.on (762), Плусинфо (677) и НоваТВ (575). Од весниците најголем број текстови објавил Слободен печат – 359, а кај телевизиите предничи 24Вести со 377 прилози. Солидна бројка објавени прилози за граѓанскиот активизам има и неделникот Фокус, вклучително со неговата интернет страница – 327 новинарски текстови.

Провладините медиуми објавиле само 964 прилози (21%). Најмногу прилози има порталот Курир – 224, потоа порталот Република – 158, телевизијата Сител – 144 и весникот Вечер – 111 прилози. Најмал број текстови се објавени во весниците Дневник

– 57 и Нова Македонија – 78. Во централните вести на Првата програма на Македонската радиотелевизија се регистрирани само 98 прилози.

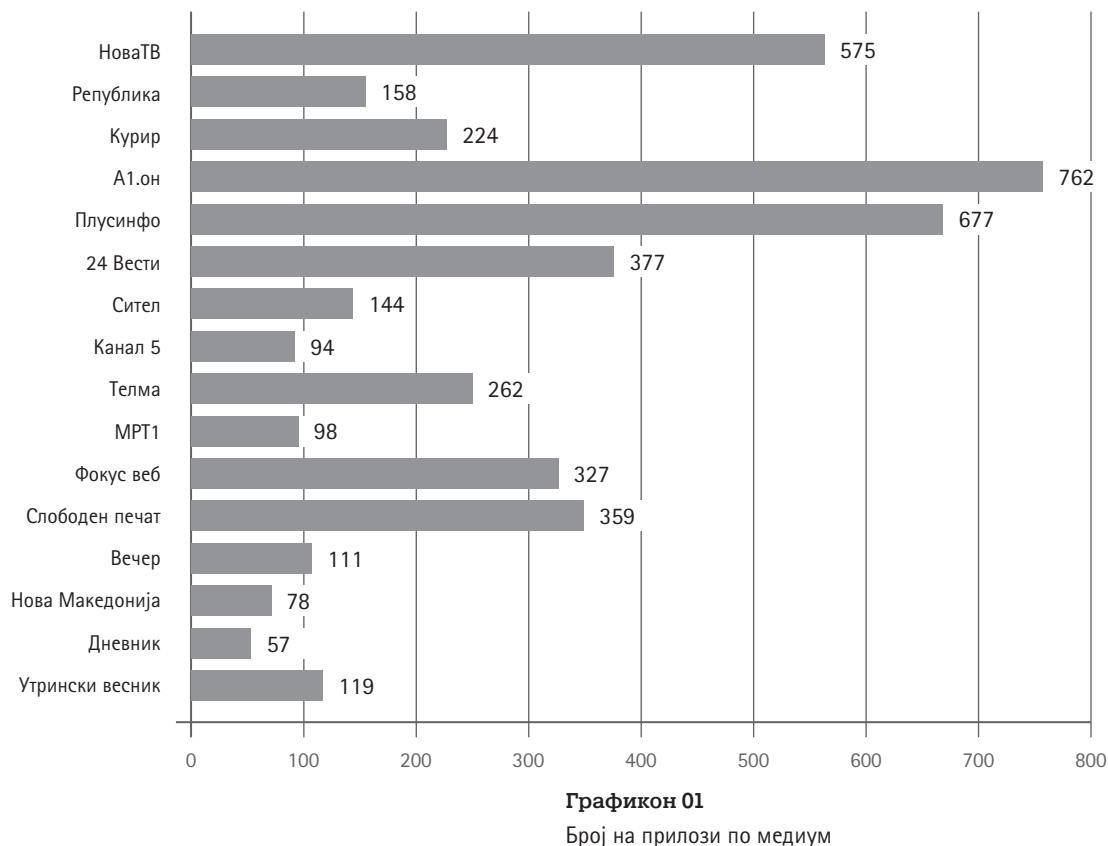
Квалитативната анализа на медиумското известување во 2015 година покажува дека медиумите кои имаат критички однос спрема властта, редовно

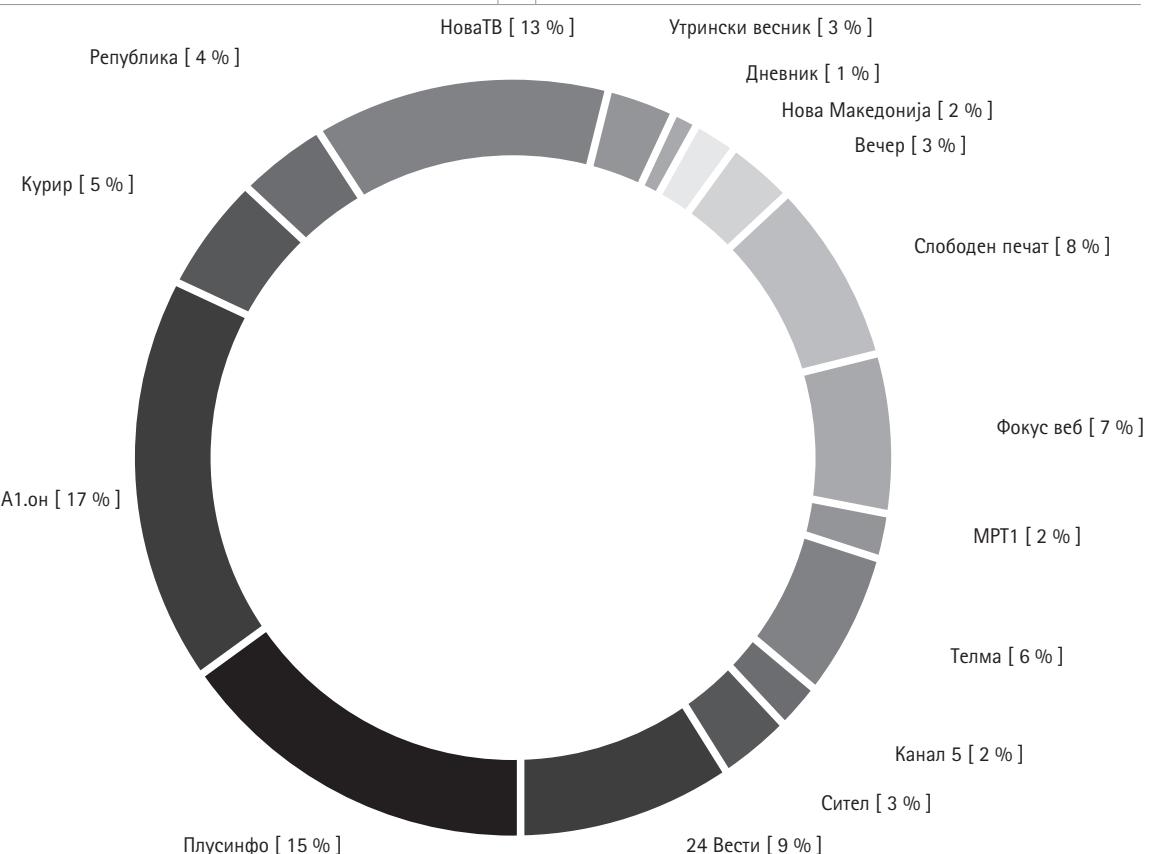
ги следат сите активности на граѓанските организации и иницијативи, на активистите, на граѓаните во целина. Исто така, тие постојано информираат за настаните и процесите поврзани со слободата на медиумите и слободата на изразување, како и за случаите на загрозување на слободата на изразување и на здружување. Во известувањето на овие медиуми доминираат вести, извештаи, изјави, интервјуја, а ретко се објавуваат коментари и анализи. Тонот на известувањето за граѓанските активности е претежно

неутрален и најчесто базиран на факти.

Додека критичките медиуми редовно информираат за актуелните настани и процеси поврзани со слободата на медиумите и слободата на изразување, провладините медиуми, овие настани и процеси речиси комплетно ги игнорираат и се обидуваат да создадат слика за тоа дека во Македонија нема никакви нарушувања во оваа област.

Тие многу ретко објавуваат вести и извештаи за активностите на граѓанските организации и иниција-

Графикон 02

Процентуална поделба на прилозите по медиум

тиви. Исклучок се активностите на организациите и иницијативите кои директно ја поддржуваат властта, како на пример, активностите на Граѓанското движење за одбрана на Македонија (ГДОМ) или на Македонската асоцијација на новинари (МАН).

Всушност, анализата на содржините објавени во провладините медиуми покажува дека најголемиот

број прилози се однесуваат на напади и дисквалификации наменети за Фондацијата Отворено општество – Македонија, за граѓанските активисти и за критичките новинари. Овие медиуми, вклучително и јавниот радиодифузен сервис, во 2015 година, не само што ја продолжија, туку и ја засилија својата континуирана хајка против сите оние кои имаат кри-

тички однос спрема власта и нејзините политики. Во таа смисла, провладините новинари не ги поштедија од напади и дисквалификации ниту студентите, ниту пак, средношколците кои масовно и решително се борат за реформи во образоването.

Наместо професионално да информираат за сите актуелни настани, провладините медиуми од една страна, како мегафони пристрасно ги пропагираат и застапуваат ставовите на актуелната власт, а од друга страна, жестоко, со многу етикетирање, шпекулирање, извртување на фактите и лични дисквалификации ги напаѓаат и ги заплашуваат граѓаните кои мислат и се однесуваат поинаку од власта и нејзините приврзаници. За нив најголеми непријатели на државата се ФООМ, граѓанските активисти, критичките новинари, студентите, средношколците.

Активистите и критичките новинари – „соросоиди, дестабилизатори, платеници“

Во периодот, непосредно после граѓанските протести пред Владата на РМ, на 5 мај 2015, континуирната хајка против граѓанските организации зеде дополнителен замав. Провладините медиуми објавија серија написи и прилози во кои директно ги обвинуваат и ги напаѓаат граѓанските активисти дека сакаат насилино да ја урнат актуелната власт, дека ја дестабилизираат државата, дека се платеници на странски служби и дека во тоа предничат организациите финансирани од Фондацијата Отворено општество – Македонија (ФООМ), но и самата Фондација.

Некои медиуми, како на пример, весникот Вечер, отидоа до таму во своите теории на заговор и напади што тврдеа дека граѓанскиот сектор и опозицијата го користат „моделот за насилен демонстрации и др-

жавни удари“, под менторство на српските активисти од Канвас¹.

Во посебниот прилог објавен на 17 мај, токму на денот на големиот граѓански протест пред Владата, насловен како: „Ова е бандата експерти за државни удари која стои зад СДСМ и Заев!“, весникот Вечер, еднострano и манипулативно се занимава со Канвас, нарекувајќи ја терористичка организација, која своето искуство од Србија го пренесува во светот и која стои зад обидите за уривање на владите кои не се по „мерка на САД и на ЦИА“, во над 30 држави меѓу кои: Египет, Алжир, Грузија, Либан, Украина. Едновремено, опишувајќи ја нивната работа како „подземен политички бизнис“, Вечер шпекулираше дека со помош на „Сорос и УСАИД“, а преку Школата за активно граѓавство на Форум, Канвас директно ги обучува македонските активисти за дестабилизирање на државата. Весникот тврдеше и дека „потписот на Канвас“ стои зад протестите за Мартин Нешковски уште од 2011 година, зад Паркобраните, но и зад протестите на студентите:

„Прв пат Канвас се промовира во Македонија во 2009 година на обука организирана од групацијата Форум, а како промотори се Ѓунер Исмаил и Сашо Орданоски. Обуката е одржана во Охрид и на неа предавањата ги врши лично Срѓан Поповиќ. Потоа се прави разгранување: направени се неколку групи од школуваните активисти кои започнуваат нови обуки на нови активисти. Обуките се одржуваат во хотелот Романтик во Велес и целиот овој процес трае три години, до 2011 година, со

1 Канвас е непрофитна граѓанска организација за примена на ненасилни акции, која е еден од креаторите на граѓанскиот отпор против режимот на Слободан Милошевиќ во Србија:
<http://canvasopedia.org/>

обуки и предавања од по неколку дена два пати годишно. Обуките се наречени "Школа за активно граѓанство" и има вкупно 6 генерации активисти кои изгледоа обучени од Канвас.

Покрај промоторите Ѓунер Исмаил и Сашо Орданоски, како едни од главните предавачи во Македонија се и Соња Исмаил и Зоран Бојаровски, дел од групацијата Форум. Финансиери се СОРОС и УСАИД.

Од 2011 година наваму, почнува собирање на идеите од активистите-каде може да се примени наученото и каде може да се организираат наводно ненасилни протести кои директно ќе бидат финансиирани од СОРОС и УСАИД.

Првиот ваков протест е за Мартин Нешковски во 2011 година. Следуваат Паркобраните кај хотел Бристол, протестите на стечајците, на хонорарците, а особено студентскиот, средношколскиот, наставничкиот, новинарскиот и другите пленуми го имаат потписот на Канвас..“

(Вечер, 17 мај 2015)

Во овој посебен прилог на Вечер, кој го пренесоа и другите провладини медиуми, немаше никаква изјава на оние кои се предмет на критика и на напади. Текстот главно се засноваше на шпекулации и непроверени информации. Неговата содржина, тон, јазик, интонација и визуелна илустрација (слики од протести, насилиства, полициска интервенција и др.) јасно ја покажаа целта на авторот – да се засили негативното мислење во јавноста за граѓанските активисти и да се креира слика за нив како за „непријатели на државата“ односно за терористи, насильници, платеници и дестабилизатори.

Оваа слика за граѓанските активисти се градеше и

надградуваше во текот на целата година оркестирирано и синхронизирано во сите провладини медиуми. Дури и огласите на ФООМ за доделување грантови на граѓанските организации, од провладините уредници и новинари беа ставени во контекст на на водната соработка на македонските граѓански организации со српската Канвас (проводадините медиуми ја нарекуваат „фабрика за протести, демонстрации и немири“), како и во контекст на подготвување нови демонстрации, немири и протести во Македонија:

„Фондацијата Сорос распиша нов конкурс, сега даваат 30.000 евра за добар проект, за добри демонстрации. И тоа 30.000 евра по проект. Замислете, ако е добра просечна плата во Македонија близу 500 евра, тоа се некаде 5.000 евра годишно. Шест годишни плати ќе добие секој од соросоидите, значи 30.000 евра само за добра идеја, за добри демонстрации и протести. Па богами на соросоидите им се исплати да бидат во опозиција...“

(05.10.2015, Ситеј)

Едновремено, во провладината медиумска хајка против граѓанските организации и ФООМ се надградуваше и сликата за тоа дека „Фондацијата Сорос и невладините организации се партиски институции на СДСМ“, па дури и се предлагаше ФООМ да биде дел од политичките преговори:

„...СДСМ има свое здружение на новинари и има своя фондација Сорос која 20 години ја предводеше висок партиски функционер на СДСМ – Владимир Милчин, а потоа Сорос формира и помага 60 други невладини организации кои создаваат виртуелна претстава за невладин сектор со реална партиска функција...“

...Најпосле со самиот факт дека Фондацијата

Сорос со 5 милиони евра годишен буџет е партишка институција на СДСМ, која 20 години ја предводи Владимир Милчин, функционер на СДСМ, треба исто така, да биде предмет на преговорите, ВМРО-ДПМНЕ треба да бара и да добие право да постави свој извршен директор и комплетно раководство на Сорос како баланс на дел од нивните барања...“

(26.07. 2015, Вечер)

Во намерата граѓанските активисти, критичките медиуми и ФООМ да се претстават како најголемите непријатели на државата, провладините медиуми објавуваат прилози во кои се тврдеше дури и тоа дека „Сорос го киднапира СДСМ“ односно дека СДСМ е контролиран со парите на ФООМ:

„...Некогаш најголемата политичка организација во Република Македонија, Социјалдемократскиот сојуз, се сведе на партија на платеници на Сорос. Тие ја контролираат СДСМ, а со пари на фондацијата Сорос ги носат крупните одлуки во име на СДСМ и ги контролираат опозициските медиуми.

Додека раководството на СДСМ се загубија по најавите за разни афери под бомбастично име „бомба“, термин со кој манипулираат и шпекулираат скоро цела година, уште од предизборниот период во Македонија, периодот на загубеност го искористија платениците на Сорос кои го презедоа кормилото на опозицијата...“

(20.01.2015, Република)

Во 2015 година, во провладините медиуми беа објавени десетици и десетици прилози и написи кои ја содржеа фразата „медиуми/новинари финансирани од Сорос“. Оваа фраза често ја имаше и во

насловите на написите и претставува директен обид за целосна дискредитација на критичките медиуми. Продукцијата на прилози од овој тип доаѓа од Курир, Република, Сител, Канал 5, Дневник и Вечер.

Интересно е тоа што, ваквите написи и прилози се објавуваат во низа и тоа, неколку дена пред и неколку дена после поголеми општествени случаувања (протести, меѓународни извештаи за состојбите во земјава, објавување на „бомбите“ на опозицијата и др.):

„Станува повеќе од очигледно дека новинарите финансирани од ФООМ и други странски извори, во својата заслепеност веќе не бираат ни средства во одработувањето за нечии интереси, додека моралот се чини уште од поодамна го имаат изгубено. Она што странските платени играчи во земјава се обидуваат изминативе денови да го направат искористувајќи го трагичниот настан во Франција ги преминува сите граници на нормално однесување и кај јавноста дури предизвикува и чувство на гадење.“

(13.01.2015, Курир)

„Соросовите медиуми следејќи го примерот на Заев каде одредени информации од материјалите кои ги објавуваат ги става во погрешен контекст кој само нив им одговара, а не е верен до истината, излега со квалификации кои не ги содржи во самите креирани материјали кои Заев ги објави.“

(20.02.2015, Курир)

„Кога е за потребите на СДСМ, за новинарското здружение на СОРОС и опозицијата нема проблем да се прислушуваат новинари. Претседателот на ЗНМ во оваа скандалозна изјава вели дека доколку

новинарите не направиле криминал нема потреба да се грижат за тоа што приватноста ќе им се врти по телевизии. ЗНМ и Насер Селмани уште еднаш одработуваат за СДСМ. Бараат оставка од дел од државниот врв, ама не бараат оставка од Зоран Заев и раководството на СДСМ.“

(26.02.2015, Вечер)

„Кулминира нервозата во редовите на опозициските фронтмени. Со повици за лич и говор на омраза кој преминува во агресија овие луѓе докажаа дека не се борат за слободата на говорот, туку се водени од желбата за гола власт, па се служат со интриги, пцости и закани. Вербалниот напад на Стојанче Ангелов кон уредникот на Нетпрес, Дејан Николовски е последниот во низата докази дека на лицата во и околу СДСМ воопшто не им е грижа за слободата на новинарството... Очекувано, за овој негов насилички чекор, доби поддршка од медиумите блиски до СДСМ и финансирани од СОРОС. Инцидентот бил снимен од нив и објавен на Интернет, а најголемиот дел од нив објавија и вест на оваа тема. Ниту еден новинар во овие медиуми не напиша осуда за ваквото однесување на еден политичар врз македонски новинар.“

(28.03.2015, Република)

Дури и во случаите на физички напади и закани врз критичките новинари, провладиниот медиумски табор не ја пропушти можноста одново да ги оцрни, да ги дисквалификува, па дури и да ги обвини дека сами си ги измислуваат или креираат нападите и заканите само со цел да ја дестабилизираат државата. Така беше во случајот на новинарот Борјан Јовановски, кому непознато лице, во вечерните часови, му

достави погребен венец во неговиот дом, како и во случајот на физичкиот напад на вицепремиерот Владимир Пешевски врз сопственикот на Мактел, Саше Ивановски, на улица заради поставено прашање.

МРТ1, во централната информативна емисија на 22 април 2015, објави коректен извештај од протестот на новинарите пред Владата на РМ инициран од заканите врз новинарот Борјан Јовановски:

„Осуда од новинарските здруженија и од политички партии за, како што велат, грозоморниот чин што се случи пред домот на новинарот Борјан Јовановски каде што непознато лице оставил погребен венец. Од ЗНМ велат дека испраќањето на венец со порака последен поздрав во домот на новинарот Јованоски е кукавички чин вперен против сите новинари во Македонија. Македонската асоцијација на новинари (МАН) најостро го осудува испраќањето на погребен венец со напис „Последен поздрав“ на домашна адреса на новинарот Борјан Јовановски, од извесен испраќач со кодно име Тодор Александров.“

Но само неколку минути подоцна, МРТ1 објави интервју со аналитичарот Александар Пандов, насловено како „Битката за слобода на медиумите е неконзистентна“, во кое Пандов случајот на Јовановски го изедначи со повеќемесечниот притисок врз МРТ од страна на критичката јавност која од јавниот редиодифузер бара објективност во известувањето и покриеност на сите општествени случувања. Реагирањата на новинарите и граѓанскиот сектор, Пандов ги сведе на „приватна журка“, со акцент на тоа дека едни исти новинари и активисти селективно се борат за слобода на изразување, притоа дестабилизирајќи ја државата:

„Кај нив е чиста пресметаност, значи тоа се луѓе платени од Владе Милчин, т.е. од Фондацијата Со-рос, да го прават тоа што го прават. И тоа они си го третираат како приватна забава, како приватна журка. Значи неколку месеци наназад имаме пример да протестираат пред Македонската телевизија, ги навредуваат новинарите, самиот медиум како таков, на најразлични начини ги навредуваат главниот уредник Горан Патрески, му претат со затвор, а никој од нив не кажа нито еден единствен збор. Луѓето се влезени во сценарио кое го копираат од 2001 година. Тогаш беа организирани во „Доста е“, сега се во некој пленум, во даденава ситуация тие се во Новинарскиот пленум.“

Курир отиде уште подалеку во дефокусирањето на јавноста, па во свој стил, а со јасна намера да ги дискредитира критичките медиуми, истакна дека настанот воопшто не се случил и дека е измислен од страна на Јовановски:

„Со оглед на жестоката манипулација присутна на соросовите медиуми која добива на интензитет овие денови и која ја покажува нивната корумпираност, последниот настан со доставување на погребален венец до домот на Борјан Јовановски е целосно измислен настан кој има политичка цел.“

(22.04.2015, Курир)

„Јавноста е запознаена со низа афери на најголемата опозициска партија поврзани со медиумите изминативе години. Новинарскиот труд на новинарите кои Заев ги нарекува професионални чинел во просек по околу 5 милиони евра годишно. Фондацијата СОРОС Македонија, чиј претседател Владимир Милчин е поранешен член на раководството на СДСМ, во своите години

на делување потроши над 93 милиони евра наменети директно за корумпирање на сите општествени сфери. Оваа фондација ги финансира медиумите како Плусинфо и Слободен печат на Бранко Героски, Либертас на Ацо Кабранов, НоваТВ на Борјан Јовановски, Бриф на Ленче Николоска, А1.он на Предраг Петровиќ, Фокус, порталот Центарњуз и многу други нивни сателити. Овие медиуми предничат во манипулациите и секојдневните кон-струкции против ВМРО-ДПМНЕ.“

(22.04.2015, Курир)

„Во јавноста јасно се покажа дека целта со наводното доставување на венец за протестираат пред Македонската телевизија, ги навредуваат новинарите, самиот медиум како таков, на најразлични начини ги навредуваат главниот уредник Горан Патрески, му претат со затвор, а никој од нив не кажа ниту еден единствен збор. Луѓето се влезени во сценарио кое го копираат од 2001 година. Тогаш беа организирани во „Доста е“, сега се во некој пленум, во даденава ситуация тие се во Новинарскиот пленум.“ во домот на Јовановски не ништо друго, туку само креирање на фама и своевиден трик за да се привлече вниманието на јавноста. Опозициските експоненти во ваквото морбидно сценарио отидоа дотаму да купат нов венец реквизита, за да парадираат пред Владата и даваат изјави прогласувајќи се за жртви.“

(23.04.2015, Курир)

Слично беше и во случајот на примена на физичко насилиство на Пешевски врз Ивановски. Медиумите поддржувачи на владините политики, преку лични

навреди и омаловажувања се обидоа да го оцрнат и целосно да го дискредитираат Ивановски како новинар нагласувајќи дека „си го добил она што го барал“, а притоа со пренесување одбрани изјави на вицепремиерот се обидоа да ја оправдаат неговата насилина постапка. Тие отидоа и чекор понатаму односно во своите прилози ја нападнаа и новинарката на НоваТВ, Билјана Секуловска – Ива, која била очевидец на овој инцидент. Во синхронизирана серија прилози и написи, провладините медиуми инсинуираа координирана акција меѓу Ивановски и Секуловска за да се оцрни вицепремиерот Пешевски.

„Доаѓа, провоцира, навредува и малтретира. Саше Политико и денес си го доби тоа што го бараше, а го доби и синоќа. Активистот на СДСМ кој за себе тврди дека е новинар, а не е, попладнево го навредуваше вицепремиерот за економски прашања Владимир Пешевски кој на навредите, провокациите и малтретирањето одговори соодветно. Да потсетиме, навреди и провокации на функционер се кривично дело, а полицијата да си ја вршеше својата работа со провокаторот Саше Превара претходно, на време, до овој инцидент немаше ни да додје.“

(15.07.2015, Вечер)

„Саше Ивановски – Политико и новинарката на соросовото гласило НоваТВ, Билјана Секуловска во акција за предизвикување инцидент со вицепремиерот Владимир Пешевски. Од снимките до кои стигна порталот КУРИР, јасно се гледа дека Ивановски и Секуловска координираат инцидент со Пешевски.“

(16.07.2015, Сител)

Студентите и средношколците – платеници на Сорос и на СДСМ

Во групата „непријатели на државата“, провладините медиуми ги вклучија и студентите и средношколците организирани во Студентскиот и Средношколскиот пленум. Нападите, етикетирањето и дисквалификациите спрема нив започнаа кон крајот на 2014-та, кога се случија првите студентски протести и не запреа во текот на целата 2015 година.

Власта ги игнорираше барањата на студентите и средношколците за реформи во образовниот систем и за укинување на екстерното оценување. Под превезот на наводната подготвеност за разговори и вклучување на студентите и средношколците во креирањето на реформите во образовниот систем, Владата преку малите и незначителни отстапки спрема нивните барања, само манипулираше и купуваше време, очекувајќи тие да се изморат, да се обесхрабрат и да престанат со своите активности. За тоа, паралелно со игнорирањето на барањата, власта на различни начини се обидуваше да врши притисок, па дури и заплашување на студентите, средношколците, родителите, професорите.

На пример, на четвртата средба меѓу претставници од Средношколскиот пленум и претставници на Владата и Министерството за образование и наука (МОН), вицепремиерот Владимир Пешевски му се обратил на средношколецот Дејан Рајкоски со зборовите „зnam кој te прaќa“. Рајкоски, кој беше еден од претставниците на Средношколскиот пленум на овие средби, ја потврди оваа информација за медиумите² и притоа истакна дека не му е јасно на што алутирал

2 <http://fokus.mk/peshevski-kon-srednoshkolets-znam-koj-te-prak-a/>
<http://alsat.mk/News/191910/srednoshkolcite-koi-protestiraat-revoltirani-od-vicepremierot-peshevski>

вицепремиерот Пешевски и што сакал да му порача со овие зборови. Средношколскиот пленум веднаш јавно реагираше. Постапката на Вицепремиерот ја оцени како суптилна закана и порача дека ваквите закани, личните напади и омаловажувањето кон средношколците нема да ги запрат во борбата „за себе и за идните генерации“.

Во „црната“ кампања на власта спрема студентите и средношколците, провладините медиуми беа нејзината најголема пропагандистичка алатка. Без какви било факти и докази, новинарите од овие медиуми, постојано ги напаѓаа средношколците и студентите дека се политички инструирани и платени од опозицијата и од „Сорос“ фондацијата:

„По денешниот неуспешен протест на Студентскиот и Професорскиот пленум, станува се поочигледно дека отпорот кон реформите кои треба да го зголемат квалитетот во високото образование значително се намалува. Денеска во малобројната група пред Собранието можеа да се забележат претежно лица од опозицијата кои одработуваа политичка агенда. Незадоволството во голем дел останува локализирано само во партиско политичка димензија.

Самопрогласените организации и здруженија како што се Студентскиот и Професорскиот пленум, кои што се против реформите во високото образование, наместо да се занимаваат со конкретни предлози и решенија како би се подобрил образовниот процес во Македонија, се занимаваат со политика искористувајќи ја идејата за реформи во образованието за остварување на туѓи интереси.

Во досегашните протести и изјави на членовите на таканаречениот Студентски пленум, можеше да се забележи употреба на голем број на политички фрази, транспаренти и политички ставови кои што немаат никаква поврзаност со реформи во високото образование.

Наместо аргументирани предлози за подобрување на квалитетот на образованието, се употребува фрази и политички обвинувања за недостиг на демократија во државата, недостаток на слобода на говор, фашизам и диктатура, рушење на владата односно фрази и тези препознатливи за опозицијата и медиумите финансиирани од Фондацијата СОРОС.“

(14.01.2015, Курир)

„И покрај тоа што Владата вчера излезе во пресрет на барањата на средношколците и се постигна договор тие да имаат право на избор, односно математиката нема да биде задолжителна, голем број средношколци денеска маршираа по скопските улици.

Како организатор на денешниот протест се јавува таканаречениот Средношколски пленум, кој пак е пандан на таканаречениот Студентски пленум за кој во јавноста стана јасно дека не е ништо друго, туку само продолжена рака на СДСМ и Соросовата фондација во земјава. Токму и студентите од овој пленум се приклучија на денешниот протест.

Дел од средношколците кои денеска маршираа самите се пофалија дека главната причина за протестот е губење настава, како и дека со автобуси ги донеле во Скопје, што е случај со средношколците од Куманово.

Зад таквата организација според кажувањата и информациите до кои дојдовме стои најголемата опозициска партија СДСМ, како и локалната власт во општините со кои раководи опозицијата, како што е случајот со Куманово.“

(01.04.2015, Република)

„Постојат голем број на индикации па дури и докази дека СДСМ и СОРОС стојат позади овие протести. Несоборлив факт е тоа што голем број на ученици пристигнаа во Скопје со автобуси и тоа претежно од Куманово каде што СДСМ е на власт. При носењето на средношколците со автобуси од градовите со кои раководи СДСМ е јасно дека станува збор за платен превоз, кој самите средношколци не можат да го подмирят, што јасно укажува на тоа дека собирот е политички мотивиран.

Дополнително, на денешниот протест се користеше професионално озвучување, се делеше професионално направен рекламно пропаганден материјал. Бецови, маџици, транспаренти, спрејови, мегафони, превоз до главниот град заради учество на протестен собир. Ова е само дел од финансиската поддршка која неколкуте ново формирани групации, таканаречени пленуми, ја добиваат директно од СДСМ и соросовите инсталации во Македонија.

Мал дел од учениците и децата кои се членови на младинската организација на СДСМ и кои го претставуваат јадрото преку кое СДСМ и СОРОС дејствуваат, ги манипулираат, заведуваат и злоупотребуваат останатите ученици. Истите тие денеска држат говори со класични политички поенти. Проценките на упатените се дека само за овој денешен протест се направени трошоци од над 100.000

евра кои се финансирали преку СОРОС и неговите невладини организации...“

(23.04.2015, Курир)

„Денес стана кристално јасно кои беа мотивите на протестот на пленумите, зошто Најчевска во секоја прилика ја критикуваше Владата, зошто Владимир Милчин истура милиони за поддршка на политиките на СДСМ, зошто Петрит Сарачини се закануваше кон Бобан Нонковиќ и се обиде физички да се пресмета со него. Владимир Милчин е замешан во финансирањето на обвинетите во „Пуч“, главен финансиер на медиумите на СОРОС кои ги корумпира да прават пропаганди во корист на СДСМ.“

(17.05.2015, Република)

Прилогите објавени за активностите на студентите, средношколците и професорите во провладините медиуми главно беа еднострани и со доминантно присуство на претставниците на властта, на аналитичарите близки до властта и на организациите, исто така, поддржувачи на владините политики. Овие медиуми во јавноста неметнуваат мислење дека властта нуди добри политики и дека е кооперативна, за разлика од студентите и средношколците кои според нив „немаат вистински причини за протести и бойкот“, кои само „бегаат од настава“ и кои се „инструментализирани и платени од СДСМ и Фондацијата Отворено општество - Македонија. Со ваквиот начин на известување, провладините медиуми не само што креираат лажна и негативна претстава за студентите и средношколците, туку директно го оспоруваат и загрозуваат нивното право на слободно изразување ставови и мислења, како и загарантираното право на слободно здружување.

НАЈВАЖНИ НАСТАНИ ВО ПЕРИОДОТ ЈАНУАРИ – ЈУЛИ 2016

Првата половина на 2016 година ја обележаа бројни настани поврзани со слободата на изразување, слободата на здружување и слободата на мирно изразување јавен протест на граѓаните на Република Македонија.

Одлуката на Уставниот суд за поведување постапка за оценување на уставноста на Законот за помилување, а подоцна и одлуката за негово укинување, го засилила граѓанското незадоволство. Граѓаните масовно и континуирано протестираа пред Уставниот суд бидејќи овие одлуки практично претставуваа најава за можноста да бидат помилувани лица осудени за изборни измами.

Кулминацијата на револтот кај граѓаните се случи на 12 април откако претседателот на државата, Ѓорѓе Иванов јавно ја објави својата одлука колективно да помилува 57 политичари и други лица кои се осомничени како сторители на кривични дела, за кои се поднесени кривични пријави и за кои се поведени постапки пред државните институции и Специјално-

то јавно обвинителство (СЈО). Десетици илјади граѓани излегуваа на протести кои станаа секојдневни и се раширија на територијата на цела држава. Во Скопје, протестите почнуваа секој ден во 18 часот пред канцеларијата на СЈО бидејќи и на ваков начин граѓаните сакаа да ја искажат својата поддршка за работата на Специјалното обвинителство.

Масовните неколкумесечни граѓански протести прераснаа во „Шарена револуција“, затоа што, во знак на револт и несогласување со помилувањата, но и со политиките на актуелната власт, се бојадисуваа, во најразлични бои, објектите изградени во рамки на проектот „Скопје 2014“, но и зградите на законодавната, извршната и локалната власт.

Протестите беа проследени со десетици покани за информативни разговори, приведувања, прекршочни казни, кривични пријави и куќни притвори против учесниците во протестите. Домашен притвор им беше определен на неколку членови на партијата „Левца“, како и на еден студент, додека прекршочни пријави „заработка“ првите луѓе на Хелсиншкиот комитет за

човекови права на Република Македонија, но и низа други активисти, борци за човекови права и граѓани.

Демонстрантите на Шарената револуција беа соочени со речиси постојано ограничување на нивното движење за време на протестите, со повремено полициско насилиство, а бројни беа и случаите кога ги препознаваа и реагираа на „уфрените полициски сниматели“. Исто така, учесниците на протестите информираа и за бројни вербални и физички закани со кои се соочуваат, за притисоци и деградации на своите работни места (особено оние кои работат во државните и јавните институции) и др.

Паралелно со протестите на Шарената револуција, во првите недели, низ државата беа организирани и таканаречени контра-протести на поддржувачите на ГДОМ, кои ѝ изразуваа поддршка на актуелната власт и бараа одржување избори на 5 јуни. На протестот во Скопје, претставникот на ГДОМ, Александар Пандов јавно побара времена забрана за граѓанските организации и определени партии.

После ова изјава на Пандов, следуваа и изјавите на лидерот на владејачката ВМРО-ДПМНЕ, Никола Груевски, во кои тој граѓанските организации критични спрема власта ги нарече „секташи“ и платеници, а на Шарената револуција индиректно ѝ се закани со тоа дека „народот врие и дека тој нема да може да го запре“. На овие изјави се приклучи и претседателот Иванов, кој во своето јавно обраќање, меѓу другото, во контекст на кризата и на граѓанските протести рече дека во еден момент размислуval и за активирање на војската.

Крајот на јуни и почетокот на јули го обележаа нерегуларните избори за претставници во Студентскиот парламент, кои резултираа со протест на студентите и членовите на Студентскиот пленум и употреба на прекумерна полициска сила од страна на Министерството за внатрешни работи.

МЕДИУМСКОТО ИЗВЕСТУВАЊЕ ЗА СЛОБОДАТА НА ИЗРАЗУВАЊЕ И НА ЗДРУЖУВАЊЕ

Во периодот од 15 јануари до 30 јуни, во 12-те мониторирани медиуми, објавени се вкупно 1.438 новинарски прилози посветени на граѓанскиот активизам или околу 240 прилози месечно односно во просек 8 прилози дневно.

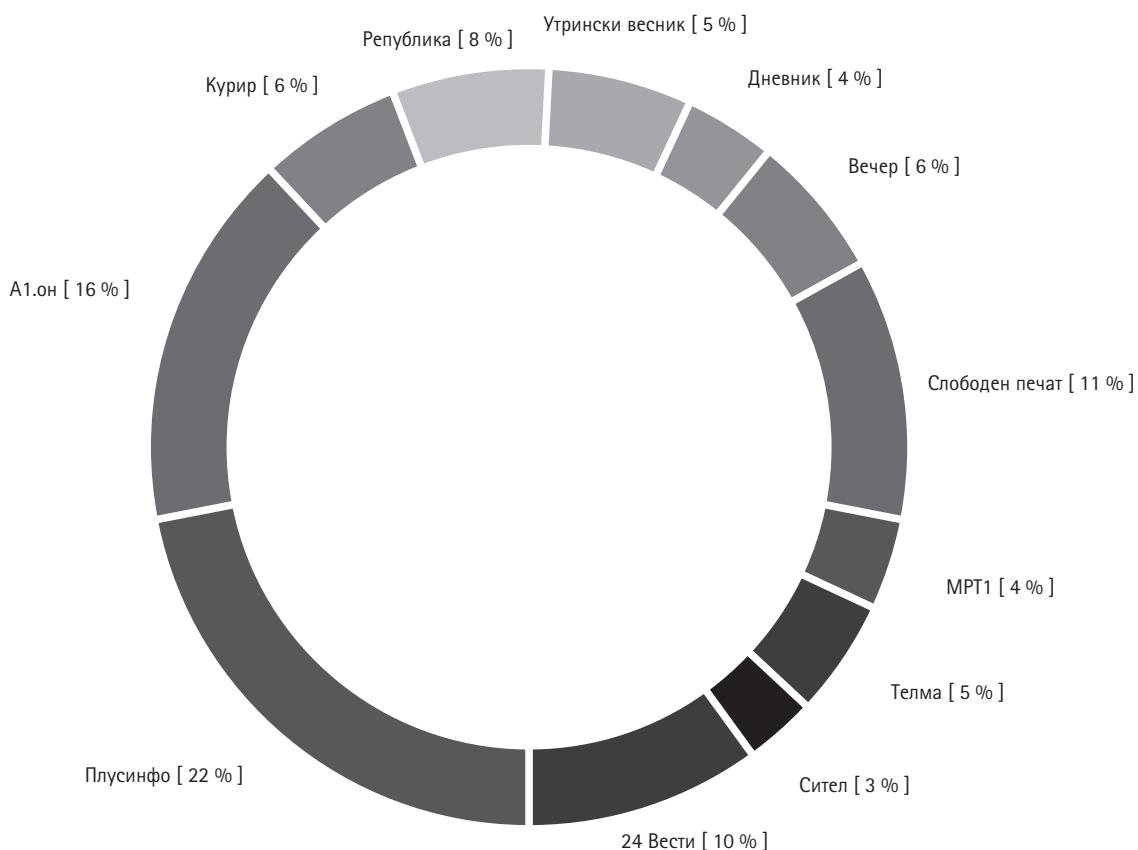
Квалитативната анализа на медиумското известување во првото полугодие на 2016 година покажува дека медиумите кои имаат критички однос спрема власта и натаму редовно ги следат сите активности на Шарената револуција, на граѓанските организации и на граѓаните во целина.

Тие постојано известуваат за настаните и процесите поврзани со протестите и другите граѓански иницијативи. Редовно информираат за сите форми на попречување или непочитување на слободата на изразување, здружување, информирање и јавно изразување мирен протест. Во овој период преовладуваат прилози за протестите, барањата и другите случајувања поврзани со Шарената револуција. Имаше информации и за протестите на ГДОМ, но тие беа во

помал обем. Во известувањето на овие медиуми доминираат вести, извештаи, изјави, интервјуа, а поретко се објавуваат коментари и анализи.

Наспроти критичките, провладините медиуми имаат сосема поинаква диоптрија за граѓанските протести, граѓанските организации и иницијативи. Нивните прилози се напаѓачки, демонизирачки, еднострани и во нив доминираат етикетирања, дисквалификации, лаги, манипулации и други пропагандистички алатки и техники. Во својата хаяка, овие медиуми, одат дотаму што во прилозите кои главно немаат автор, објавуваат и манипулираат дури и со лични податоци и информации за активистите и граѓанските претставници (на пример, објави за годишните бруто лични примања на активистите и нивно директно поврзување со учеството на протестите, објавување на личните адреси на кои живеат активистите и др.).

Исклучок од ваквото информирање е забележан во однос на протестите на ГДОМ, кои за овие медиуми се единствените граѓански собири односно

Графикон 04

Процентуална поделба на прилозите по медиум

„собири на народот“. Информирањето за нив е ослободено од какви било етикетирања и критики, а тонот е главно афирмативен, поддржувачки и фаворизирачки.

Интересно е да се напомне дека за разлика од претходните години кога јавниот радиодифузен сервис беше исклучиво на линија на провладините ме-

диуми и претставуваше пропагандистичка алатка во рацете на владејачките партии, во првата половина на 2016, во вестите на првиот телевизиски канал на Македонската радиотелевизија (МРТ) можат да се регистрираат информативни и неутрални прилози за граѓанските активности, во прв ред, за протестите (и на Шарената револуција и на ГДОМ). Сепак, прило-

зите за Шарената револуција се главно општи, формални и исклучително кратки. Во просек траат само триесетина секунди. Ваквиот начин на информирање на МРТ отстапува од нејзината пракса на пропагандистичко и провладино известување. Но тоа сè уште не ги задоволува критериумите за професионално, балансирано и сеопфатно информирање на граѓаните и ни оддалеку не ја исполнува законската обврска, МРТ постојано да го штити и застапува јавниот интерес на граѓаните.

Шарена револуција – „хулигани, вандали, платеници на Сорос и на СДСМ“

Во прилогите на провладините медиуми кои се однесуваат на Шарената револуција и на ГДОМ преовладува таканареченото манижејство односно пропагандистичката техника на контрасти: „црно – бело“, „добро – лошо“. „Црното“, „лошото“, „злото“ се опонентите на власти, во случајов олицетворени во Шарена револуција, Сорос, СДСМ, опозицијата, граѓанските активисти и самите граѓани кои учествуваат на протестите, На спротивната страна, „белото“ односно „доброто“ го претставуваат ГДОМ, неговите приврзаници, власти и владејачките партии.

Ваквото црно-бело врамување се забележува постојано и во континуитет, уште во самите наслови на прилогите, а потоа продолжува и во содржината на останатиот наратив. Доволно е на пример, да се погледнат и да се споредат дел од насловите на порталот Курир посветени на Шарената револуција и на ГДОМ:

- Украинското сценарио на СДСМ и СОРОС е срам и предавство на Македонија

(Курир, 19.04.2016)

- Пет хулигани од протестите на СДСМ и СОРОС добија куќен притвор - десетина кривични и прекршочни

(Курир, 25.04.2016)

- Црн список: Листа на објекти кои ги оштетија хулиганите на СДСМ и СОРОС

(Курир, 26.04.2016)

- Сорос со над 5 милиони и 300 илјади евра годишно за потплаќања, стимулирање на нездадоволство и рушење на демократски избрана влада

(Курир, 06.05.2016)

- Нетпрес: Најгласните граѓански активисти на шарената револуција дебело платени за да протестираат“

(Курир, 21.05.2016)

- „НетПрес“: Аферата „платеничка револуција“ на СДСМ раширен канцер во општеството

(Курир 24.05.2016)

- „Журнал“: Платеници од Србија кои се на црни листи на странски држави, тренираат луѓе од Соросовите организации

(Курир, 02.06.2016)

- НетПрес: Се демонтира „платеничката револуција“ на СДСМ, се отвораат и сомнежи за финансиски криминал

(Курир 25.06.2016)

- ГДОМ и денеска со масови собири: Народот обединет во одбрана на Македонија (Курир, 06.05.2016)

- ГДОМ со делење боенки испрати порака до сите оние кои ја сквернат Македонија (ФОТО)

(Курир, 08.05.2016)

- ФОТО: Силна поддршка од Велес за ГДОМ и избори на 5 јуни

(Курир, 10.05.2016)

- ГДОМ со масовни народни собири во Битола, Прилеп, Кичево, Велес, Радовиш, Делчево и Валандово

(Курир, 10.05.2016)

- Пандов: ГДОМ нема да дозволи поделба на Македонија

(Курир, 10.05.2016)

- ФОТО: Тетовци масовно излегоа на граѓанскиот собир на ГДОМ и побараа избори на 5 јуни

(Курир, 11.05.2016)

Уште од самиот почеток на Шарената револуција, провладините медиуми го продолжија и го засилија равенството меѓу протестите, граѓанските организации, Сорос, СДСМ, другите партии во опозиција и критичките медиуми. Во речиси секој прилог, ова конструирано равенство се напаѓа и се демонизира. Исто така, се нагласува дека протестите не се граѓански, туку дека се организирани и контролирани од Сорос и од СДСМ. Едновремено, граѓанските организации и активисти добија епитет на „невладини на Сорос и СДСМ“, а самите протести и нивните учесници добија етикети на „хулигани“, „насилници“, „вандали“, „деструктивци“, „примитивци“, „плукачи“, „криминалци“:

„Пет хулигани од протестите на СДСМ и

СОРОС добија куќен притвор- десетина кривични и прекршочни: Вкупно 5 лица добијле куќен притвор во траење од 8 дена, неколкумина заработија кривични пријави, а десетина лица ќе одговараат прекршочно по нередите предизвикани на протестите организирани од СДСМ и СОРОС...“

(Курир, 25.04.2016)

„...Мета на вечерашните демонстранти организирани од СДСМ, СОРОС и БЕСА беше Министерството за надворешни работи. Хулиганите по веќе видено сценарио, фрлајќи со балони полни со боја, ја офорбаа фасадата и на оваа државна институција. Дека насилините демонстрации се директно координирани од СДСМ, покажа и вечерашниот говор на Петре Шилегов, кој од импровизирана бина го најави следниот чекор на хулиганите...“

(Сител, 25.04.2016)

„Во уништувањето на спомениците и разните државни и приватни објекти и хулиганството во рамки на протестите организирани од невладините на Сорос и СДСМ учествуваат функционери и членови на СДСМ. Речиси сите на јавноста ѝ се добро познати, голем дел од нив досега многупати може да се видат и на други насилинки протести во организација на невладините организации на Сорос и СДСМ...“

(Вечер, 21.04.2016)

- „Платеничката револуција преоѓа во анархија: Платеничката револуција на СДСМ и Сорос преоѓа во анархија. Вандализираат, палат, крадат, кршат, уништуваат се што е изградено и јавно одбиваат да ги почитуваат законите...“

(Курир, 25.05.2016)

- „Иако до сега СДСМ сакаше да создаде слика дека таканаречената револуција е израз на граѓанско незадоволство, а не партишка стратегија, според порталот Курир, по појавувањето на Заев на протестите сите маски се паднати. И јасно е дека се работи за партишка стратегија која според проценките донела штета од преку 200.000 евра на објекти кои се во државна сопственост. Според порталот, станува очигледно и дека СДСМ и Зоран Заев се одговорни и за палењето на канцеларијата на претседателот Иванов...“

(Сител, 26.05.2016)

- „...По тоа стана јасно дека зад протестите не стојат граѓаните, туку исклучиво активисти на СДСМ и платеници на СОРОС кои за своето учество добиваат соодветни надокнади. Во последните неколку недели, бројот на луѓе кои излегуваат на протестите на СДСМ и СОРОС од ден во ден значително се намалува. И порталите кои ги контролираат СОРОС и опозициската партија веќе не објавуваат фотогалерии за да не се види дека на улиците има едвај 300 граѓани...“

(Курир, 01.06.2016).

- „ Кривични пријави за хулиганите од Шарената револуција: Кривични пријави за учество во толпа се поднесени и против седум лица кои се учесници или организатори на протестите на т.н. „шарена револуција“ во Скопје...“

(Вечер, 03.06.2016)

- „...Ваквиот одраз на примитивизам, немањето основно чувство за сопствената култура и држава и почит кон културно-историските споменици, како што се

наведува, мора да бидат предмет на осуда на сите граѓани кои Република Македонија ја чувствуваат за своја татковина, како и на сите претставници на меѓународната заедница во државава кои се залагаат за почитување на културниот идентитет како една од темелните вредности на Европската унија...“

(Курир, 04.06.2016)

Во текот на април 2016 додека траеја контрапротестите на ГДОМ, Александар Пандов од ова движење побара дури и забрана за граѓанските организации и определени политички партии: „...Ќе испратиме барање до Уставниот суд за времено запирање на работата на сите граѓански здруженија, фондации и политички партии кои во моментов ја рушат и урнуваат Македонија – рече Пандов...“³

Синхронизираната демонизација и сатанизација на Шарената револуција и на нејзините учесници, од страна на провладините медиуми, доби нова, засилена димензија во втората половина на мај 2016. Во вој период, порталот Нетпрес објави серија написи, кои секојдневно беа пренесувани и надградувани од повеќето медиуми близки до властта, за тоа дека Шарената револуција е всушност „платеничка револуција на Сорос и СДСМ“ односно дека нејзините иницијатори и предводници се граѓански организации, активисти, новинари, интелектуалци и други јавни личности кои со години биле плаќани од страна на Сорос за „рушение на демократската власт“. Всушност, овие написи претставуваат обид Шарената револуција и нејзините учесници целосно да се оцрнат и да се врамат во сликата за „брутално и отворено корумпирање на општеството, движење на црни

3 <http://www.libertas.mk/video-pandov-gdom-bara-vremena-zabran-a-za-odredeni-nevladini-i-politichki-partii/>

пари за рушење на демократска власт".

За да ја постигнат зададената цел, овие медиуми објавија и манипулираат со бројки и суми на исплатени лични примања и други приходи на голем број граѓански активисти, новинари, стручњаци од различни области. Нивните годишни приходи врз основа на плата и хонорари за различни работни задачи (останати нејасно од каде медиумите ги добиле овие лични податоци) кои иако немаат никаква допирна точка со Шарената револуција, беа ставени директно во контекст на подготовката, организација и учество на протестите.

- „Аферата „Платеничка револуција“ на СДСМ расширен канцер во општеството: Аферата „Платеничка револуција“ каде со пари од Сорос раширени низ чадор на десетици невладини организации се финансираат протести, финириани вести, јавни настапи и деструктивни активности на опозицијата навлегува длабоко во општеството и како канцер е раширено низ огромен број на јавни сфери.

На платеничкиот список се наоѓаат политичари, јавни личности, граѓански активисти, платени експерти, судии, новинари, уредници на весници, блогери. Нивната задача е креирање фiktивна слика за непостоење на слобода и демократија и преку насилен пат рушење на демократски избрана власт.

Бројчаникот на платениците неограничено вртел и се одлевале милиони. Но, сега е разоткриена мрежата на кој начин функционирала опозицијата и недемократскиот начин на кој СДСМ од една страна глумејќи жртва, а од друга страна силно корумпирајќи ја секоја пора од општеството сака да се добрabi до власта...“

(Република, 24.05.2016)

- „Нетпрес: Се демонтира платеничка револуција на СДСМ, се отвораат и сомнежи за финансиски криминал...“

(Сител, 25.05.2016)

- „Аферата платеничка револуција на СДСМ добива уште поголеми размери: ...Стотици лица инкасирале различни суми пари од чадорот на невладини организации на СДСМ, а за возврат тие се најгласните и дежурни протестанти и критикувачи на властта...“

(Канал 5, 25.05.2016)

- „Платеничката револуција на СДСМ брутално го корумпира општеството: Анонимни невладини организации добивале милиони на своите сметки кои пак, исплаќале огромни хонорари на физички лица кои сега се најгласни на протестите. Тоа доведе до брутално и отворено корумпирање на општеството, движење на црни пари за рушење на демократска власт, пишува Нетпрес...“

(Курир, 26.05.2016)

- „Има пари, нема мир – 6.000.000 евра за платеничката војска на Сорос: За уривањето на Македонија, СОРОС потрошил фантастични 6.000.000 евра наменети за плати и хонорари за главните плукачи и бојосувачи на македонскиот народ, неговата традиција, култура, историја, идентитет. СОРОС со години ја финансира војската на СДСМ која треба да го спроведе планот никој во оваа земја да не се идентификува со Македонија, пишува Република...“

(Курир, 27.05.2016)

Токму во деновите кога започна серијалот на

порталот Нетпрес, порталот Телеграф го објави мега интервјуто со лидерот на ВМРО-ДПМНЕ, Никола Груевски, кое одеше во неколку продолженија и беше пренесено од речиси сите медиуми.

Со ова интервју, меѓу другото, Груевски „доли масло“ на нападите врз граѓанскиот сектор нарекувајќи го и секташки:

- „Видете, HBO, кои се финансирали главно од фирмите на Сорос и од некои други странски извори имаат континуитет во своето работење, и кога има и кога нема протести. Во периоди кога нема протести, тие, пак, парите ги трошат за горе-долу истите луѓе, но во различна форма. На пример, држат разни јавни дебати против активностите и проектите на Владата, држат прес-конференции, гостуваат во телевизиски и радиоемисии, организираат т.н. пленуми од различен вид, им се вршат разни тренинзи за сето тоа.

Тренинзите најчесто ги вршат највидните лица на организациите на Сорос и од она што сум го слушал, често пати има крајно секташко однесување и предавања, обиди за врбувачење млади и перспективни луѓе и вршење индоктринација кон нив, а притоа давајќи им пари и многу бесплатни патувања, кој е и главниот мотив да доаѓаат на тие предавања и обиди за перење на мозокот. Оние што по некое време нема да им ја прифатат играта, кои нема да подлегнат на индоктринацијата, се информираат веќе да не доаѓаат, за парите да продолжат да ги инвестираат во други, од кои ќе имаат ефект...

...Па, еве, еден пример што ми го раскажа еден од учесниците, мислам некаде во 2009 година, од предавањата. Говорејќи им против политиките на Владата, побарале секој од

присутните да се качи на маса и да скокне и да ја гази програмата на ВМРО-ДПМНЕ. Тотално лудо! Или барање во хор сите слушатели на предавањата да повторуваат: Оваа влада не чини! И повеќе слични работи кои човек го шокираат кога ги слуша...“

(Телеграф, 25.05.2016)

Груевски продолжи со нападите врз граѓанските активисти и Шарената револуција. Во своето обраќање пред неговите сопартијци, по повод 26-иот роденден на партијата, пренесено од сите медиуми, порача дека „народот вриел“⁴ и дека се повеќе граѓани од него барале поддршка за конкретна акција. Според него, учесниците во Шарената револуција се платеници, кои работат за туѓи интереси.

И претседателот Ѓорѓи Иванов, како што информираа медиумите, во своето јавно обраќање на 22 јуни 2016, ја нападна Шарената револуција нарекувајќи ја „театар на улиците“, а од, како што рече, автентичниот невладин сектор побара да се дистанцира од оние кои протестираат „за да профитираат“:

„Во недостиг на политичка програма и решенија за граѓаните, гледаме циркус во Собранието, театар на улиците од оние кои не ги признаваат и ги бојкотираат институциите, повикуваат на безредие и безвластие.“

Никому не му е забрането да протестира, да го искаже своето незадоволство од властта. Никому не му е оспорено правото јавно да го искаже своето мислење за кое било прашање во државата. Но институциите мора да воведат ред. Никаде не се толерира хулиганство, вандализам и уништување на туѓиот имот. Секаде тоа се санкционира. И кaj нас таквото

4 <http://novatv.mk/gruevski-narodot-vrie-i-vo-eden-moment-mozhe-da-mu-dojde-preku-glava/>

насилиство мора да престане...

„Автентичниот невладин сектор кој со години конструктивно придонесува кон решавање на бројни проблеми во општеството да се дистанцира од оние поединци и групи кои протестираат само за да профитираат.“⁵

Арсеналот напади врз Шарената револуција и нејзините учесници, на провладините медиуми, беше „збогатен“ со написи и прилози за конструкцијата за наводната поврзаност на граѓанските активисти и опозицијата со српското движење Канвас, како и дека нивната единствена цел е „украинското сценарио“ за насиливо преземање на властта во државата, за рушење на правниот систем и газење на моралните и етичките вредности:

- „Заев во немоќ и очај најави украинско сценарио во Македонија: Ова е само уште еден крик на немоќ и очај, од страна на Заев кој со одлуката на Иванов, после онаа на Црвенковски, по втор пат е аболициран за криминал... Со слични сценарија за граѓанска војна и крв по улици изминатиов период излегоа и низа соросови платеници на функција во СДСМ, а сега ангажирани во МВР...“

(Вечер, 13.04.2016)

- „Активисти од Србија се главни организатори на протестите на опозицијата во Скопје. Тие секојдневно се на чело на колоната на протестите и даваат јасни инструкции, кои останатите мораат да ги следат, пишува порталот „Ајмо звиждальке“, „Идемо јаче“ извикуваа вчера водачите на протестот кој финишира со фрлање боја врз

Министерството за култура и врз „Порта Македонија“...“

(Курир, 19.04.2016)

- „Сорос не е единствениот играч на терен, присутен е и српски Канвас кој ги усвршува методите и начините на дејствување, кои во основа прават ерозија на правниот систем и газење на моралните и етички вредности, го загрозуваат спокојството на граѓаните и нивната сигурност. Поради неколку стотина луѓе се врши тиранија и пресија врз два милиони недолжни граѓани. Додека СДСМ продава приказни за постоење на режим, нивните јатаци на терен се полнат со црни пари. За таа улога клучни се спотер организациите кои служат како бројка во коалицијата на невладини финансирана од СОРОС...“

(Курир, 26.05.2016)

СЛОБОДАТА НА ИЗРАЗУВАЊЕ НАСПРОТИ НАВРЕДАТА И КЕВЕТАТА

ВОВЕД

Навредата и клеветата, во Македонија, се декриминализаа, во ноември 2012 година, со донесувањето на новиот Закон за граѓанска одговорност за навреда и клевета. Медиумската и експертската јавност, како и граѓанските активисти, ја поддржаа декриминализацијата, но предупредија дека ова законско решение има сериозни слабости кои можат негативно да влијаат врз слободата на изразување и слободата на медиумите.

Овој документ, подготвен од НВО Инфоцентарот и Центарот за развој на медиуми (ЦРМ), претставува пресек на судските случаи за навреда и клевета, со посебен фокус на нивното влијание врз слободата на изразување и слободата на медиумите, на судските случаи кои се однесуваат на новинари и политичари од властта и секако, на присуството на овие случаи во медиумите.

Имајќи го предвид исклучителното значење на Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета, ЦРМ и НВО Инфоцентарот активно се вклучени

во постојаното следење на неговото спроведување, како и во поттикнувањето на јавната дебата за слободата на изразување и слободата на медиумите.

Центарот за развој на медуми, во рамките на Програмата на УСАИД за зајакнување на независните медиуми во Република Македонија и Проектот за одговорни медиуми и законодавни реформи во медиумската сфера, спроведува континуиран мониторинг⁶ на судските случаи кои се однесуваат на новинари, а НВО Инфоцентарот⁷, во рамките на иницијативата Мрежа 23, финансиски поддржана од Европската Комисија, подготви анализа за состојбата со слободата на изразување во Македонија и организираше низа дебати посветени на оваа тема.

6 www.mdc.org
<http://nvoinfocentar.mk/analiza-koja-e-senata-na-slobodata-na-izrazuvanje/>

7 <http://nvoinfocentar.mk/analiza-koja-e-senata-na-slobodata-na-izrazuvanje/>

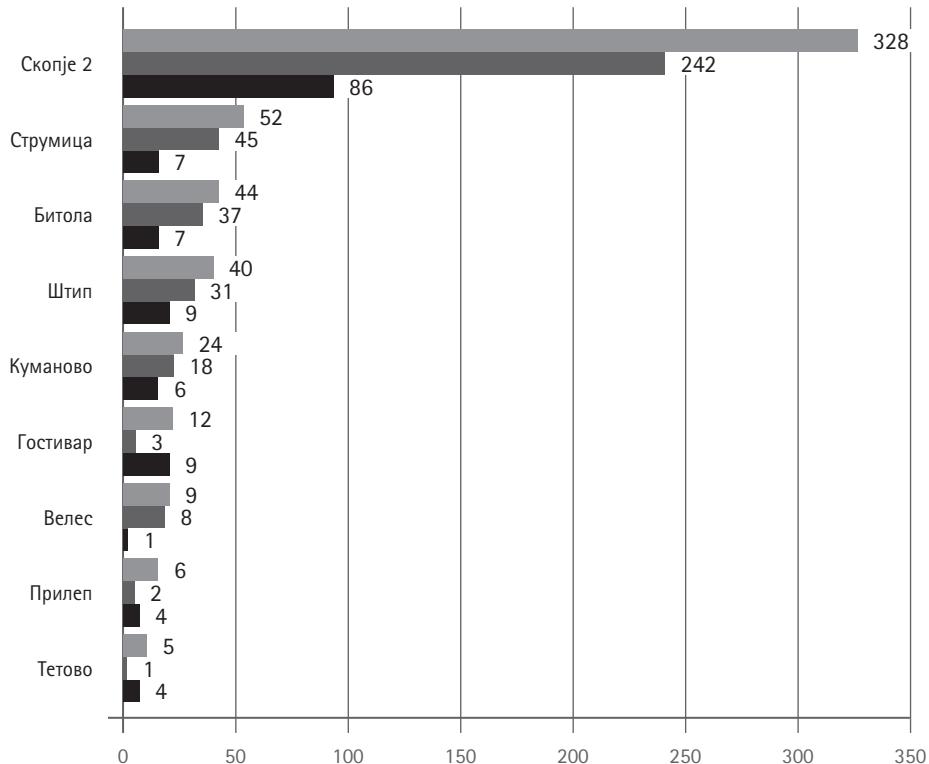
ПРЕСЕК НА СУДСКИ СЛУЧАИ ЗА НАВРЕДА И КЛЕВЕТА

Според податоците на основните судови, што НВО Инфоцентарот и ЦРМ, ги добија преку пристапот до информации од јавен карактер, во периодот од две години, ноември 2012 – декември 2014 година, пред 9 основни судови во Македонија (Гостивар, Велес, Струмица, Битола, Прилеп, Штип, Тетово, Куманово и Скопје 2), се покренати вкупно 520 судски процеси според Закон за граѓанска одговорност за навреда и клевета, од кои 74,4% се веќе завршени, а 25,6% се сè уште во тек.

Табела 1
Судски процеси за навреда и клевета

Основен суд	Судски случаи	Завршени	Активни
Скопје 2	328	242	86
Струмица	52	45	7
Битола	44	37	7
Штип	40	31	9
Куманово	24	18	6
Гостивар	12	3	9
Велес	9	8	1
Прилеп	6	2	4
Тетово	5	1	4
Вкупно	520 (100%)	387 (74,4%)	133 (25,6%)

Најголемиот број од судските постапки за навреда и клевета се водат во скопскиот основен суд – (328) 63%, а најмалку во Тетово – (5) 0,96%.

Графикон 05

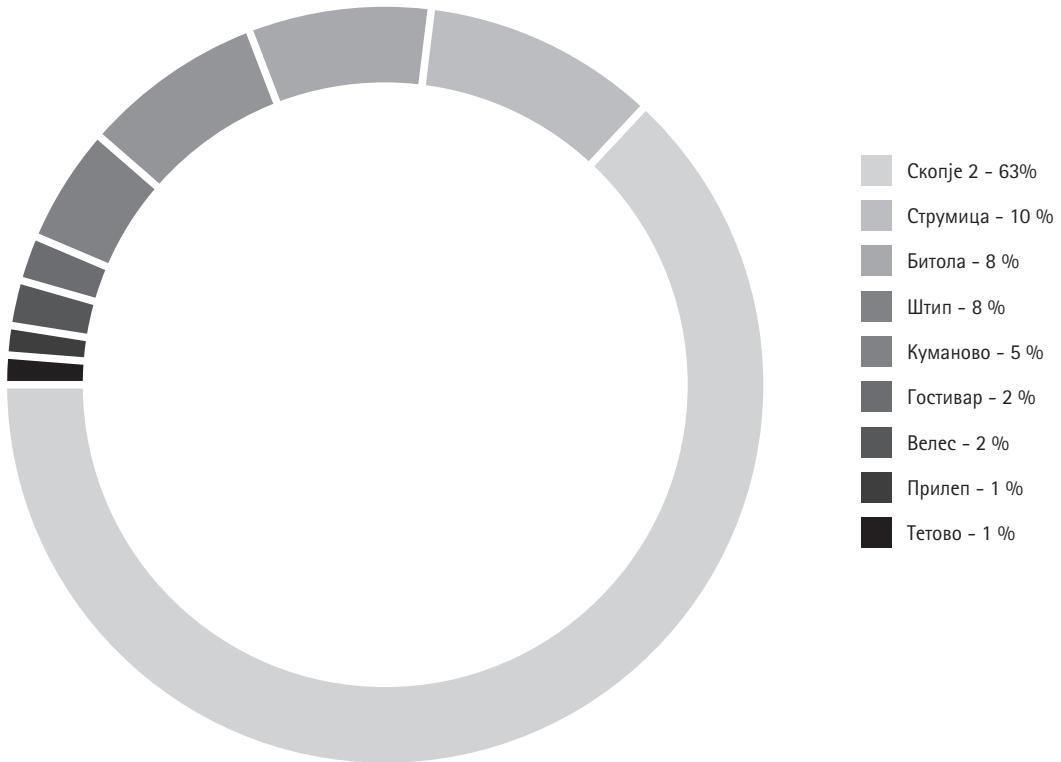
Судски процеси за навреда и клевета по градови

ПРЕСЕК НА СУДСКИ СЛУЧАИ НА НОВИНАРИ

Новинарството и натаму претставува најтужена професија. Ваквата состојба пред сè, се должи на големиот број предмети кои се водат против новинари или медиуми односно на трендот со кој судските постапки поведени според Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета се користат како еден од начините на контрола и притисок врз критичките новинари и медиуми во Македонија.

Дури една третина од постапките водени пред Основниот суд Скопје 2, во изминатите две години, се однесуваат на новинари, медиумски работници и медиуми. Најголемиот број од овие процеси – (82) 75% се веќе завршени, а останатите – (28) 25% се сè уште во тек.

Она што загрижува е тенденцијата на постојано и континуирано покренување судски постапки против новинарите. Од почетокот на 2015 година, само пред

Графикон 06

Процентуална поделба на судски постапки по градови

скопскиот основен суд се покренати 30 нови судски постапки, од кои повеќе од половината - (17) 56% се однесуваат на новинари и на медиуми. За некои од овие предмети сè уште нема одржано ниту едно рочиште, затоа што, се чека одговор на тужба или определување судија кој ќе ја води постапката.

За интензитетот и должината на судските постапки против новинарите, зборува и податокот дека во периодот јануари – јуни 2015, просечно се одвиваат

триесетина судски процеси, со по 20 рочишта месечно.

Во последните 12 месеци, завршени се 56 случаи, но поголемиот дел од пресудите сè уште не се готови, а за дел сè уште се води жалбена постапка пред Апелациониот суд. Ваквата ситуацијата доведува до тоа некои од постапките за навреда и клевета да траат и повеќе од 2 години, што е во спротивност со Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета, спо-

ред кој постапките се итни.

Дел од причината за развлекувањето на судските случаи најверојатно лежи во фактот дека овие случаи ги водат само тројца судии кои истовремено постапуваат и по други предмети кои не се однесуваат на навредата и клеветата. Едновремено, од неофицијални извори блиски на судот, НВО Инфоцентарот и ЦРМ, дознаваат дека бавноста во изготвувањето на пресудите веројатно се должи и на фактот дека во судот се вработуваат лица по партишка линија кои не се секогаш стручни и компетентни да ги извршуваат доделените работни задачи.

ПРЕСЕК НА СУДСКАТА ПРАКСА ЗА НАВРЕДА И КЛЕВЕТА

Досегашната пракса покажува дека постои загрижувачки драстична разлика во работењето на судии-те, кога станува збор за процеси во кои како странки се јавуваат политичари/државни функционери, наспроти случаите во кои нема нивна инволвираност.

Кога во случаите како една од странките се јавува државен функционер, односно политичар, видливо е дека тие се одвиваат побрзо, односно видлива е тенденцијата за поитно постапување на судот. Исто така, во ваквите случаи примената на Европската конвенција и праксата од Стразбур, која меѓу другото предвидува носителите на јавни функции да имаат поголем праг на толеранција во однос на критиките, е недоследна и е во насока на целосна заштита на честта и угледот на функционерите, наспроти слободата на изразување. Потврда за ова се случајот Никола Груевски - Тито Петковски, случајот Никола Груевски - Зоран Заев, случајот Сашо Мијалков - Фокус и др. Случаите во кои како тужител се јавува Премиерот се одвиваат со исклучителна брзина и повеќето процес-

ни одлуки беа во корист на тужителот.

Ваквото постапување на судиите сериозно ја загрозува слободата на изразување во Македонија, доведува до самоцензура кај новинарите, предизвикува оладувачки ефект врз истражувачкото новинарство и повторно го наметнува проблемот со (не) зависноста на судската власт.

ПРЕСЕК НА МЕДИУМСКОТО ИНФОРМИРАЊЕ ЗА НАВРЕДАТА И КЛЕВЕТАТА

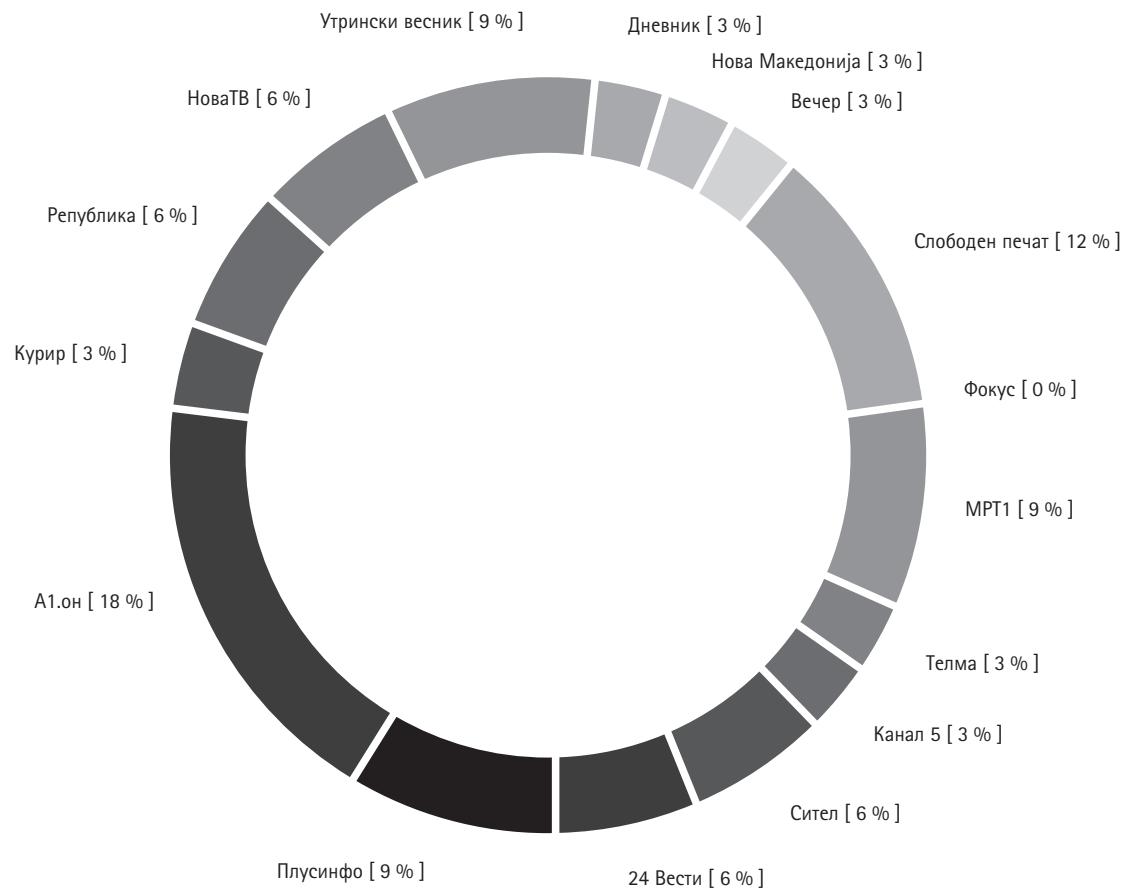
Анализата на прилозите во медиумите, од првите шест месеци годинава, посветени на медиумите и слободата на изразување воопшто, покажува драстично зголемување на медиумскиот интерес за темите поврзани со медиумските слободи и состојби, освен за темата „навреда и клевета“.

Само во периодот од 12 јануари до 31 март 2015, во 16 мониторирани медиуми⁸ Утрински весник, Нова Македонија, Дневник, Слободен печат, Вечер, Фокус, Канал 5, Сител, Телма, МРТ1, 24 Вести, А1.он, Курир, Република, Плусинфо и НоваТВ, регистрирани се вкупно 709 новинарски прилози. Од нив, само 37 или 5,2 % се посветени на Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета, како и на случаите за навреда и клевета во кои се вклучени новинари и медиуми.

Оваа бројка е два и пол пати поголема од бројот на новинарски материјали во медиумите, во периодот јули – декември 2014 година. Тогаш биле објавени 574 прилози или во просек само 287 квартално.

Сепак, овој исклучително голем интерес на медиумите за слободата на изразување и слободата на

8 Мониторингот ги вклучува само централни информативни емисии на телевизиите кои се набљудуваат.

Графикон 07

Процентуална застапеност по медиум на вкупниот број прилози

медиумите, не оди во корист на судските случаи за навреда и клевета.

Медиумите се помалку интересираат и информираат за навредата и клеветата. Ако во последниот квартал на 2014 година (октомври – декември)

– процентуалната застапеност на прилозите на оваа тема беше 10%, во првиот квартал на 2015, таа падна на само 5%.

Во ова тромесечие, медиумите главно информираа за податоците објавени од Основниот суд Скопје

2 за бројот на тужбите за навреда и клевета против новинарите:

„Од вкупно 367 постапки, кои се однесуваат на тужби за клевета и навреда, дури 119 се однесуваат на новинари. Ова се најновите бројки кои, денеска, на Денот на правосудството на Македонија, ги презентираше Сања Томик, портпаролка на Основниот суд Скопје 2.“

(Утрински весник, 31.03.2015)

Некои медиуми информираа и за промоцијата на Новинарскиот прирачник за навреда и клевета, на Здружението на новинари на Македонија (ЗНМ):

„Судски спорови што траат „цела вечноност“ и дури 330 тужби за клевети, лаги или навреди во кои се вклучени новинари. Ваквата состојба со слободата на изразување и со клеветата и навредата пред три години беше еден од главните мотиви што ја поведоа иницијативата за декриминализација на клеветата и на навредата, што резултира со носење нов закон за граѓанска одговорност во 2012 година. Денес кога овие дела не се сметаат за кривични престапи и новинарите за нив не можат да добијат затворска казна, а судските парници наместо во кривичниот се водат во граѓанскиот суд, состојбата е видно променета. Кон крајот на минатата година во земјава имало вкупно 19 случаи за клевета и за навреда, а во 11 од нив новинари се тужат меѓу себе.“

(Нова Македонија, 25.03.2015)

И неколку нови случаи или најави за тужби го задржаа медиумскиот интерес во овој период. Тужбата на вицепремиерот и министер за финансии, Зоран Ставрески против Петре Шилегов, портпарол

на СДСМ, предизвика најголем интерес во медиумите, со вкупно 8 објавувања. Медиумите го пренесоа и соопштението на Министерството за финансии, нагласувајќи дека Шилегов не се извинил во законскиот рок од 48 часа:

„Измина законскиот рок од 48 часа согласно член 13 од Законот за граѓанска одговорност, за портпаролот Петре Шилегов јавно да му се извини на вицепремиерот и министер за финансии Зоран Ставрески за клеветата која јавно ја изрече на 11 и 12 јануари дека Ставрески го потпишал договорот со германската фирмa Лудвиг Фајфер за рехабилитација на канализиската мрежа во Прилеп, наведуваат во соопштението од Министерството за финансии.“

(Алон, 14.01.2015)

Единствениот напис со аналитичка содржина е објавен во Утрински весник и се однесува на овој случај - „Петре Шилегов – најтужениот портпарол“,

23.01.2015.

За провладините Курир и Република, единствено интересен беше случајот на претседателот на Синдикатот за образование, наука и култура (СОНК), Јаким Неделков против членови од Синдикатот:

„Претседателот на СОНК, Јаким Неделков, ќе ги тужи сите оние кои ќе си дозволат себеси да се спротивстават на неговите политики и кои за било која тема нема да се согласат со неговото мислење. По неуспехот да организира штрајк нервозниот Неделков почна да ги тужи членовите на СОНК кои јавно го искајаа своето мислење и кажаа дека се против одлуката за штрајк.“

(Република, 27.01.2015)

„Нервозниот Неделков соочен со крахот на штрајкот почна да тужи свои членови и се сврте против сите.“

(Курир, 27.01.2015)

Само од написот на интернет-страницата на Утрински весник, објавен на 15.02.2015, дознавме за најава на тужби за 8 медиуми од страна на пратеникот од ДУИ, Артан Груби.

„Артан Груби, пратеникот и шеф на кабинет на претседателот на ДУИ, Али Ахмети, влезе во војна со медиумите, откако во само еден ден најави дека ќе поднесе шест тужби против три медиуми на албански јазик. Груби најави осум тужби против повеќе медиуми на албански јазик, меѓу кои и весникот „Лајм“, интернет порталите „Алмакос“, „Тетова сот“, „Тетова 1“, но и за водителот Миленко Неделковски...“

(Утрински весник, 15.02.2015)

Извинувањата од медиумите и новинарите кои набрзо пристигнаа до Груби, не беа пренесени од медиумите кои ги следиме со овој мониторинг.

Во овој период судска разрешница имаше и случајот Миленко Неделковски против граѓанскиот активист Жарко Трајаноски. За случајот известија критичките медиуми Слободен печат, А1он и Плусинфо:

„Изјавата за која беше обвинет Трајановски, беше дадена како реакција на јавните повици на Неделковски за ликвидација на новинарите неистомисленици, на што официјално со осуда реагираше и Здружението на новинарите на Македонија.“

(Плусинфо, 24.02.2015)

Кон крајот на март 2015 година, Уставниот суд на Република Македонија донесе одлука да не ја прифати иницијативата за оспорување на устанооста на

Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета. Иницијатива ја поднесе неформална граѓанска коалиција „Фронт за слобода на изразувањето“, во првата половина од 2013 година.

Одлуката на Уставниот суд не го привлече вниманието на ниту еден од набљудуваните медиуми. Публиката посредно се информираше за оваа одлука, и тоа преку двата извештаи објавени на порталите Нова ТВ и А1он, во кои беше претставено издвоеното мислење на уставната судијка Наташа Габер - Дамјановска.

„Иако мнозинството судии одлучија спротивно, Габер-Дамјановска смета дека може да се постави прашањето за уставноста на овој Закон затоа што Собранието го донело со просто мнозинство иако содржи одредби кои ги уредуваат судските постапки.“

(Нова ТВ, 24.03.2015)

Кога информираат за навредата и клеветата, медиумите главно пренесуваат изјави и ставови на релевантни личности и институции, а многу малку или воопшто не објавуваат прилози кои имаат аналитичка содржина. Новинарите не ги наметнуваат темите, туку само ги следат и за нив информираат преку жардовите - вест, извештај и интервју.

ПОЛИТИЧАРИТЕ И СУДСКИТЕ СЛУЧАИ ЗА НАВРЕДА И КЛЕВЕТА

ВОВЕД

Интензитетот со кој политичарите и државните функционери го користат Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета, претставува исклучително важен индикатор за нивниот однос кон слободата на изразување и кон јавната дебата воопшто.

Во Препораките на групата високи експерти за системските прашања за владеење на правото кои се однесуваат на следењето на комуникациите откриени во пролетта 2015 година во Република Македонија, попознати како Извештајот на Прибе, јасно е наведено дека: „Дејствијата на клевета не треба да се користат како средство за задушување на дебатата или пречка за јавните личности да се повикаат на отчетност. Постои особено загриженост кога политичарите тужат новинари за клевета, но и кога тужат и други политички личности, наместо да ги решаваат нивните разлики преку други средства како јавна дебата.“

Во Извештајот на Прибе, исто така, се истакнува

и тоа дека судовите треба на балансиран начин да ги решаваат тужбите за клевета, независно од можните политички влијанија на одреден случај: „Судовите треба да развијат јасна и предвидлива практика за заштитата на слободата на изразување во поглед на тужбите за клевета. Медијацијата и саморегулацијата треба да играат важна улога во намалувањето на големиот број на случаи кои доаѓаат до судовите. Треба да се размисли за проширување на опфатот на сегашните законски горни граници за одговорноста на медиумите за клевета за сите видови на обвинети“.

Имајќи го предвид ова, НВО Инфоцентарот подготви извештај за судските случаи за навреда и клевета во кои се вклучени политичари и државни функционери, а за кои е надлежен Основниот суд Скопје 2 Скопје. Извештајот се однесува на тригодишниот период од декриминализацијата на навредата и клеветата и од стапувањето во сила на новиот Закон за граѓанска одговорност за навреда и клевета, односно го покрива периодот од јануари 2013 до декември 2015 година.

Овој документ е направен врз основа на податоците добиени од Основниот суд Скопје 2 Скопје преку пристапот до информации од јавен карактер, врз пресудите на дел од завршените предмети, како и врз основа на директниот мониторинг од страна на ЦРМ на дел од случаите во кои како странки се јавуваат политичари.

Квантитативен пресек: Политичарите сакаат да тужат

Според (општите) податоци добиени од Основниот суд Скопје 2 Скопје, политичарите и функционерите се јавуваат како странки во дури 43 судски случаи за навреда и клевета. Во 2013 година биле поведени 16 предмети со политичари, во 2014 година бројот се зголемил за нови 18 случаи, а во 2015 година поведени се 9 нови предмети за навреда и клевета.

Податоците покажуваат дека политичарите во Македонија сакаат да тужат за навреда и клевета, притоа тужат други лица, но се тужат и меѓусебно. Во дури 58% (25) од постапките, политичарите се јавуваат како тужители, а во една петина од судските случаи – 20% (9) – политичарите се тужат меѓусебно. Интересно е да се напомне дека според Основниот суд Скопје 2 Скопје, во текот на 2015 година, во сите 9 нови случаи за навреда и клевета во кои како странки се јавуваат политичари – се јавуваат како тужители.

До моментот на затворање на овој извештај завршени се 62% (27) од случаите. За 16 предмети (37% од вкупниот број судски случаи) има правосилна пресуда, а за 11 (25%) се води жалбена постапка. Распоредено по години пресекот изгледа така: во

2013 година од вкупно 16 предмети завршени се 7, во постапка по жалба пред Апелациониот суд се наоѓаат 6, а за 3 предмети сè уште се води постапка пред Основниот суд; во 2014 година од вкупно 18 предмети завршени се 9, за 4 се води жалбена постапка, а 5 предмети се сè уште во тек; во 2015 година од вкупно 9 случаи за еден се води жалбена постапка пред Апелациониот суд, а за останатите 8 сè уште се води постапка пред основниот суд.

Квалитативен пресек: Експресни судења и заштита на државните функционери

Од анализата на пресудите на овие предмети, а воедно и од директниот мониторинг на дел од случаите во кои како странки се јавуваат политичари може да се заклучи дека судиите во постапките во кои се вклучени високи државни функционери постапуваат различно во споредба со случаите во кои се вклучени понискиот ешalon политичари, новинари или пак, обични граѓани.

Случаите во кои како тужители се јавуваат високи државни функционери се одвиваат експресно во само неколку рочишта и во нивна корист. Судиите не се придржуваат во целост на членот 6 од Европската конвенција, кој предвидува право на правична судска постапка и овозможуваат побрзо одвивање на постапките. Најилустративен пример за итното постапување на судиите се случаите во кои како тужител се јавува премиерот Никола Груевски. Предметот Никола Груевски – Тито Петковски беше завршен во само едно рочиште и тоа во корист на Премиерот и со надоместок на штета во висина од 10.000 евра. Случајот Никола Груевски – Зоран Заев се одвиваше, исто така, со забрането темпо, а маратонските ро-

чиштата кои траеја и по завршување на работното време на судот се закажуваа во најбрз можен рок. И во овој случај, основниот судот пресуди во корист на Премиерот и го определи досега највисокиот надоместок за навреда и клевета – 50.000 евра. Сепак, експресноста во постапувањето на основниот суд, не се пренесе врз Апелациониот суд односно, жалбената постапка сè уште не е завршена, иако се поминати повеќе од 12 месеци од поднесувањето на жалба од страна на тужениот Зоран Заев. Ваквото одолговлекување на второстепениот суд е индикативно и отвора голем број дилеми и прашања за причините поради кои Апелациониот суд сè уште нема донесено одлука во врска со овој случај особено ако се имаат предвид актуелните политички збиднувања во изминатиот период.

Во случаите во кои се вклучени високи државни функционери, исто така, видливо е дека примената на Европската конвенција и праксата од Стразбур, кои меѓу другото предвидуваат носителите на јавни функции да имаат поголем праг на толеранција во однос на критиките, е недоследна и во насока на целосна заштита на честа и угледот на функционерите, а на штета на слободата на изразување. Едновремено, во овие судски постапки Судот не го препознава или само делумно го препознава јавниот интерес, како и праксата на Судот во Стразбур која укажува на тоа дека кога станува збор за значајни општествени теми и кога намерата е да се поттикне јавна дебата за прашања од витален општествен интерес, се толерира претерување, па дури и провокација. Покрај судските постапки на Премиерот, пример за ваквото постапување на судиите се и случаите на Гордана Јанкуловска против Петар Шилегов, како и на Сашо Мијалков против Фокус.

При постапувањето во случаите кога се вклучени високи државни функционери, судиите недоследно го применуваат и трипартитниот тест на кој инсистира Судот во Стразбур, особено во делот на пропорционалноста на мерката со која се ограничува слободата на изразување, односно висината на определениот надоместок, со легитимната цел која се настојува да се постигне (заштита на честа и угледот на тужителот).

Во продолжение на овој извештај ги вклучивме анализите на правосилните пресуди во случаите во кои се вклучени високи државни функционери – Никола Груевски против Тито Петковски, Сашо Мијалков против Фокус, како и случајот Гордана Јанкуловска против Петар Шилегов бидејќи овој случај беше вратен на повторно постапување од страна на Апелациониот суд и сега е во фаза на очекување правосилна пресуда од страна на второстепениот суд.

Никола Груевски против Тито Петковски

Во случајот Никола Груевски против Тито Петковски, судот не ја спроведе доследно јуриспруденцијата на Судот во Стразбур. Не ја разгледал изјавата на тужениот во поширок контекст, наспроти фактот дека станува збор за исклучително важна општествена тема за која е потребна широка јавна дебата. Всушност станува збор за проблем кој има витално општествено значење (спорот со името) и од чие решавање зависи членството на Република Македонија во НАТО и во ЕУ.

Од друга страна, повторно во согласност со праксата на Судот во Стразбур, политичарите и носителите на јавни функции треба да имаат поголем праг на толеранција. Спротивно на ваквиот принцип, на ту-

жителот, во овој случај Премиерот, со постапувањето и одлуката на судот, му се укажува повисок степен на заштита. Ова е видливо, како од итното постапување на судот, така и од висината на определениот паричен надомест - дури 10.000 ера. Постапката во овој случај е правосилно завршена за помалку од 8 месеци и во само едно рочиште додека сите останати постапки за навреда и клевета во просек траат повеќе од 1 година и со над пет рочишта.

Исто така, судот при одлучувањето го немал предвид принципот дека политичкото изразување (слично како новинарското) е привилегиран вид на изразување и дека политичарите уживаат повисок степен на заштита кога отвораат дебата за прашања од јавен интерес. При донесување на одлуката и утврдување на паричниот надоместок (10.000 евра), не е доследно применет трипартиитниот тест на кој инсистира Судот во Стразбур, особено во делот на пропорционалноста на мерката со која се ограничува слободата на изразување, односно висината на определениот надоместок, со легитимната цел која се настојува да се постигне (заштита на честа и угледот на тужителот).

Сашо Мијалков против Фокус

Во случајот, Сашо Мијалков против Фокус, Јадранка Костова, Владо Апостолов и Игор Илиевски, судот при носењето на одлуката неправилно оценил дека не е исполнет триделниот тест на кој повикува Судот од Стразбур. Исто така, Судот неправилно оценил дека за објавување на текстот не постои јавен интерес, дека добиените информации се од несериозен извор и дека при објавување на текстот не се применети новинарските стандарди. Постоењето на јавниот интерес за објавување на предметниот

текст е несомнен, затоа што, во конкретниот случај, се работи за носител на јавна функција, која поради многу фактори е една од најзначајните и највлијателните во Македонија. Оттаму, објавување текст во кој се зборува за постапувањето на Директорот на службата за државна безбедност, начинот на кој тој ги користи своте права и овластувања, како и начинот на кој државата се позиционира во спорот за старателството врз детето на тужениот Игор Илиевски, екс-амбасадорот во Република Чешка, е неспорно прашање од јавен интерес и тоа судот требало да го констатира.

Анализата на Одлуката на Уставниот суд и на правосилната пресуда покажува дека Судот неправилно оценил дека изворот на информации е несериозен и нерелевантен. Сите фактички тврдења, кои се предмет на поднесената тужба, а за кои тужените се осудени од страна на судот, се несомнено изнесени од страна на тужениот Илиевски и за судот не е спорно дека овие наводи се соопштени од негова страна, во електронска комуникација со тужениот Владо Апостолов. Но, судот во пресудата оценил дека овој извор на информации (лице кое било амбасадор на Македонија во Чешка само еден месец пред објавување на текстот) не може да се третира како „сериозен извор на информации“ во смисла на член 10 став 4 од Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета. Оценка на судот била дека поради семејните проблеми, тоа лице не можело да даде сигурни информации. Ваквиот начин на резонирање на националните судови е неприфатлив и спротивставен на јуриспруденцијата на Судот во Стразбур.

Едновремено, судот неправилно утврдил дека новинарот и одговорниот уредник не постапиле во согласност со новинарските стандарди и не ги про-

вериле изнесените тврдења на амбасадорот Илиевски. Новинарот пред објавување на текстот, неколку пати, побарал од тужителот изјава односно побарал да го каже своето мислење за изнесените тврдења од страна на Илиевски, но обидите на Апостолов завршиле безуспешно. Исто така, тужените се обратиле и до Министерството за надворешни работи, и побарале официјална информација за новодите исказани во електронската комуникација меѓу новинарот Апостолов и амбасадорот Илиевски. И овој обид на новинарите да добијат официјална информација за изнесените факти на Илиевски, завршил неуспешно.

Имајќи го предвид сето ова, можеме да констатираме дека во целост се исполнети условите за истичување на одговорноста за клевета предвидени во член 10 став 4 од Законот за граѓанска одговорност за навреда и клевета. Според членот 10 став 4 исклучена е одговорност за клевета ако во „средство за јавно информирање се изнесуваат факти кои се однесуваат на прашања од јавен интерес, со повикување на сериозни извори на сознанија за нивната вистинитост, спрема кои тужениот постапувал со потребната мера на должно внимание, во согласност со професионалните стандарди на новинарската професија“. Дополнително, ограничувањето на слободата на изразување со осудата на тужените не го исполнува третиот услов за легитимно ограничување на слободата на изразување од член 10 став 2 од Европската конвенција, односно не може да се смета дека тоа е „неопходно во едно демократско општество“.

Судот неправилно постапил и кога ја донел одлуката за висината на надоместокот на штета. При одлучувањето за висината на надоместокот, судот не водел сметка за примањата и имотната состојба на

тужените. Досудениот износ од 1.000 евра за новинарот Владо Апостолов, 5.000 евра за одговорниот уредник, Јадранка Костова се превисоки, односно не се пропорционални со финансиската ситуација во која се наоѓаат новинарите и печатените медиуми во Македонија. Вака досудените надоместоци, заедно со високите судски трошоци кои во овој случај паѓаат на трошок на тужените и изнесуваат 3.300 евра, претставуваат огромен товар за новинарите и за медиумите. При утврдувањето надоместоците, судот воопшто не водел сметка дека донесувањето на ваква пресуда ќе предизвика „оладувачки ефект“ врз истражувачкото новинарство, но и врз слободата на изразување воопшто.

Пресудата во овој случај покажува дека во Македонија постои исклучително негативна и загрижувачка пракса, судот наместо да ја штити слободата на изразување, дополнително ја загрозува со тоа што, од една страна, ги штити функционерите и властите, а од друга страна, ги казнува новинарите, ги доведува медиумите до работ на нивниот опстанок ги засилува стравот и самоцензурата.

Гордана Јанкуловска против Петар Шилегов

Тогашната министерка за внатрешни работи, Гордана Јанкуловска, го тужеше Петар Шилегов, затоа што на прес-конференција на СДСМ, меѓу другото рекол: *„Гордана Јанкуловска, откако седнала во министерската фотеља во МВР само во станови го зголемила својот имот за 200 илјади евра. Дали со чесна министерска плата за 5 години се доаѓа до заработка од 200 илјади евра? Како ѝ успеа на чесната министерка толку да го зголеми својот имот со две плати во државната администрација?“*

Првостепениот суд врз основа на предложениите докази и искази на странките, делумно го усвои тужбеното барање, односно утврди постоење клевета и го задолжи тужениот да ѝ плати на тужителката 500.000 денари надомест на нематеријална штета. Апелациониот суд ја усвои жалбата на тужениот, ја укина пресудата на првостепениот суд и предметот го врати на повторно одлучување, затоа што, основниот суд сторил суштествени повреди на парничната постапка, односно обжалената пресуда е нејасна, неразбиралива и не содржи доволно образложени причини за клучните факти од кои првостепениот суд се раководел при носењето на одлуката. Исто така, Апелациониот суд оценил дека е погрешно и нецелосно е утврдена фактичката состојба, а со тоа е направена и погрешна примена на материјалното право.

Апелациониот суд, меѓу другото, правилно оценил дека основниот суд не утврдил дали во конкретниот случај може да стане збор за клевета и дали од доказите произлегува дека кај тужениот постоела зла намера за тендециозно да ја деградира личноста на тужителката или целта на тужениот била како

портпарол на политичка партија, во смисла на член 10 од ЕКЧП, само да го изрази своето мислење во насока на давање сериозна критика, заснована на факти добиени од Државната комисија за спречување корупција.

Иако, Апелациониот суд правилно постапил при носењето на одлуката, сепак, се наметнува прашањето, зошто овој суд и покрај сите расположливи докази и увидувања на пропусти кај основниот суд, не донел одлука со која ќе ја преиначи пресудата. Со одлуката предметот да се врати на повторно одлучување, Апелациониот суд всушност ја префрла одговорноста кај првостепениот суд и со тоа ја отво-

ра дилемата дали на ваков начин сака да ги избегне можните притисоци врз него, затоа што, тужителката е поранешен министер за внатрешни работи и сегашен висок функционер во владејачката партија. Едновремено, останува отворено и прашањето, зошто Апелациониот суд не ја донесе одлуката порано и дали одлуката ќе беше иста доколку Гордана Јанкуловска и натаму беше министерка за внатрешни работи.

Основниот суд, при повторно одлучување ја преиначи својата првична одлука и досуди надоместок за нематеријална штета во износ од 250.000 денари. Постапувањето и одлуката на судот го наметнуваат прашањето дали ваквата промена во однос на одлуката е поради Апелациониот суд или поради новонастанатата политичка ситуација односно Договорот од Пржино и процесите поврзани со него?

До моментот на затворање на извештајот, за овој случај во тек е жалбена постапка пред Апелациониот суд.

FREEDOM

**FOR FREEDOM
OF EXPRESSION**

This research is enabled with support from the American people through the US Agency for International Development (USAID) within the USAID Civil Society. The content of the publication is responsibility of the authors and the NGO Infocentre and do not reflect the views of USAID or the Government of the United States.

FREEDOM OF EXPRESSION AND FREEDOM OF ASSOCIATION IN THE MEDIA

INTRODUCTION

The NGO Info-center conducts a regular monitoring of the situation in the areas of freedom of expression and freedom of association in the Republic of Macedonia.

The NGO Infocenter follows civic activities, the work of the competent institutions, and implements monitoring of media reporting on issues and topics related to freedom of expression and freedom of association.

This monitoring, prepared in cooperation with the Media Development Centre, covers the media reporting on subjects related to freedom of expression and freedom of association in the period January 15 - December 25, 2015 and January 15 – June 30, 2016.

The monitoring in 2015 covered 16 media outlets:

Daily newspapers "Sloboden pečat", "Utrinski vesnik", "Nova Makedonija", "Dnevnik" and "Večer"; The central daily newscasts of TV broadcasters 24 Vesti TV, Telma TV, Kanal 5 TV, Sitel TV and MRT1; The internet news-sites Plusinfo.mk, A1on.mk, NovaTV.mk, Kurir.mk, Republika.mk; and "Fokus" weekly magazine with its web-site.

The monitoring in 2016 included 12 media outlets – the daily newspapers: Sloboden Pecat, Utrinski Vesnik, Dnevnik, Vecer; the newscasts of national DVB-T broadcasters: 24 News TV, Telma TV, Sitel TV, and public broadcasting service MRT1; the news and information web-sites: Plusinfo.mk, A1on.mk, Kurir.mk, Republika.mk.

KEY DEVELOPMENTS FOR FREEDOM OF EXPRESSION AND FREEDOM OF ASSOCIATION IN 2015

The continued protests of university students after the New Year's holidays announced 2015 as a year of many events and developments directly related to freedom of expression, freedom of association and peaceful protest of the citizens of the Republic of Macedonia.

The students' protests resulted in creation of autonomous zones in Skopje and Bitola universities, followed by mass protests by high school students accompanied with a boycott of classes. University and high-school students, supported by their professors, teachers, parents and citizens in general who are dissatisfied with the work of the current government in power, demand fundamental and thorough reforms of the education system to ensure that it would provide quality education to the young people in the country. The high-school students returned to their classrooms before the end of the academic year, but at the start of the new academic year, this time with the support from University Students' Plenum, they took to the streets

again and renewed their demands for quality education. In addition to their struggle for better education system, university students opposed the felling of trees on the premises of "Ss. Cyril and Methodius" University Campus, as well as against the opaque procedure to build new campus buildings that would have "baroque" faces.

There were also numerous mass protests demanding resignation of the Minister of Health Nikola Todorov and all persons responsible for the death of the 9-year old Tamara Dimovska. The girl died because the competent state institutions didn't act to secure timely treatment abroad for her condition. By November 2015, there was a series of deaths in hospitals and day clinics around the country, and one MD was even shot with a firearm. The revolt of the citizens continued to grow and the discontent with the situation in national healthcare system increased with the medical profession, too. In response to the numerous tragedies, the opposition initiated impeachment procedures in the Parliament, but Todorov didn't resign. The Prime Minister and the MPs

from the ruling parties took his side and defended his actions.

In 2015, the citizens organized series of activities and protests against the so-called "Law on Honoraria", which discriminated against the citizens without regular jobs, and the civic platform "Ajde" collected more than 7,000 signatures on its petition for the initiative to contest its constitutionality. On August 1, just several months after it was adopted, the Parliament revoked the discriminatory legislation. In the meantime, the citizens continued their protest against the unconstitutional bills they were charged although their distance heating services were discontinued.

The end of winter and start of spring were marked by the protests against the decision of the Appeals Court to reduce the sentence of journalist Tomislav Kežarovski to two years term in prison, and the protests in front of the Macedonian Radio and Television (MRT) with demands for it to transform itself from a propaganda mouthpiece for the government into a proper professional, impartial and non-partisan public service broadcaster.

The social and political situation in the country heated further with the "Putsch" case, in which the leader of the opposition party SDSM Zoran Zaev, together with six more persons, were accused of use of illegal means of surveillance and spying, and for issuing serious threats against high-ranking state officials. All suspects, with exception of Zaev, were arrested and detained. In addition, the Office of Public Prosecution issued a statement warning that any publication of materials that could be subject to future criminal investigations is prohibited and punishable by law. The statement caused an explosion of reactions from the media, journalists, civil associations and NGOs who

saw the warnings issued by the Public Prosecution as a direct attempt at censorship and completely opposed to the public interest.

The turmoil on the political scene escalated with the release of the so-called "bombs" by the leading opposition party SDSM. Through its project "The Truth about Macedonia", the party brought to light of day a massive program for illegal interception of communications of over 20,000 citizens, planned and implemented, as the party noted, by the Government and the Ministry of Interior. SDSM released numerous intercepted phone conversations and documents that indicated serious abuses of power and office by the Prime Minister, ministers of his cabinet and the ruling parties. A large number of journalists and civic activists received the "files" with their wiretapped phone-calls. SDSM also filed a series of criminal charges against the prime minister, but also again other government ministers and officials. The critical media were the only ones that carried the materials released by the opposition, while the public broadcasting service and the pro-government media reported little, if at all, about the contents of the released wiretapped conversations.

The contents of the "bombs" increased the civic discontent in the country. On May 5, after the release of several phone conversations that exposed the efforts by the Ministry of Interior and the Government to cover-up the murder of Martin Neškovski, both the murder and the person that committed it, the citizens gathered en masse in front of the Government and expressed their revolt, among other things, by pelting the building with eggs. In the early evening hours, there was a series of violent incidents between the citizens and the police, which, according to eyewitnesses, were provoked by persons infiltrated in the protest. The pol-

icy broke the protests with excessive use of force and series of arrests, primarily of university students. The May 5 events created huge interest in the global media and resulted in huge international support for the citizens of Macedonia and their struggle for freedom and democracy.

Those events increased the determination of the citizens to continue with the public expressions of their discontent and to demand from the Government to resign. They gathered daily in the crossroad near the Government, after the Police restricted their right to freedom of movement and to protest in front of the Government building. That didn't stop the citizens, under the motto "Every day at 6PM", to gather daily in protest and to march through the streets of the capitol city and in front of the most important state institutions.

Immediately after the May 5 protest rally, on May 9, there was the controversial clash between the Police and a large group of armed men in Kumanovo's neighbourhood "Divo Naselje". The real reasons for the armed incident remain unknown to this day, but it is worth noting that the citizens remained calm and dignified and didn't allow for the clashes to create a rift in the interethnic relations.

The daily protests by the citizens culminated on May 17, with a huge non-partisan protest rally that gathered more than 60,000 people in front the Government, united in the informal coalition "Citizens for Macedonia" that gathered more than 80 CSOs, individuals and members of almost all opposition parties. The huge protest rally ended with the creation of the Freedom Camp in front of the Government.

In response to the citizens' protest rally, on the following day, May 18, the ruling VMRO-DPMNE or-

ganized a rally of its own in front of the Parliament of Macedonia and created its own, so-called counter-camp in the "Park of the Women Fighters", which was officially named: The Camp of the keepers of democracy.

The civic protests with demands for Government's resignation continued in the period after May 17. With mediation from the European Union and the U.S., the political negotiations started in an effort to resolve the political crisis and ensure conditions for fair and democratic elections. The negotiations concluded with the signing of the Pržino Agreement on June 2 and its annex on July 15. In the beginning of June, the Recommendations of the Senior Experts' Group on systemic Rule of Law issues related to the communications interceptions revealed in spring 2015, also known as the Priebe Report, were published. The Priebe Report is, in its essence, the basis and an integral part of the Pržino Agreement and in July the Parliament adopted the Urgent Reform Priorities for the Republic of Macedonia, proposed by the European Commission.

The editor in chief of "Fokus" weekly Jadranka Kostova was illustrated in March 2015, only to see the Law on Lustration annulled by the Parliament several months later, in July 2015. The trend of filing defamation action lawsuits against journalists continued. This year, however, journalists, civic and opposition activists faced a series of threats and physical assaults. Journalist Borjan Jovanovski received a funeral wreath delivered to his doorstep and several threats against his personal wellbeing. His colleagues Zoran Bojarovski, Petrit Saracini and Vladimir Petrevski faced threats over the social networks, and the owner of Maktel.mk news-site Sašo Ivanovski was attacked physically on several occasions, once by the deputy prime minister Vladimir

Peševski. In spite of the fierce reactions and calls for his resignation, Peševski didn't resign. Other owners of web-sites and bloggers were attacked, too (dokaz.mk, Ohridsky.mk), journalist Branko Tričkovski got his SUV burned down, and the offices of Plusinfo.mk news-site was targeted by burglars and robbed.

Civic activists were not spared from threats and physical attacks. They increasingly face threats to their personal safety, while Vladimir Milčin, Slavčo Dimitrov and Nikola Naumovski were targets of actual physical assaults. The opposition activist Saša Bogdanović was severely beaten, and several opposition activists had their personal vehicles stolen or damaged. The competent authorities took almost no action to investigate the attacks and threats against journalists and activists.

Another civic activity marked 2015 – the initiative for referendum to keep the authentic, original look of the Skopje's City Shopping Mall GTC. The referendum initiative was accompanied by an outstandingly creative and efficient activist street campaign titled "I Love GTC". In spite of the call to boycott the referendum issued by the ruling VMRO-DPMNE party and the fact that the turnout didn't reach the legally prescribed threshold, more than 17,000 voters voted in the ballot stations in Centar Municipality. A huge majority of them voted against the proposed covering of GTC with a new baroque facade.

In 2015, we had the influx of refugees escaping the areas under attack by the Islamic State (IS). Civic activists and common citizens joined forces to assist the refugees who, on their way through Macedonia to the European Union countries face numerous problems and violence. About 30 migrants have perished on the road. The citizens pressured the Government into legislative

changes to allow the refugees legal passage through the country, and also raised their voice against the inhuman conditions in the Asylum Seekers Collective Centre and the Migrants' Centre, as well as against the violence to which the migrants are exposed. Activist Suad Missini went on hunger-strike to protest the way the

Government and the state treated the refugees. A protest rally was held in Skopje's main square in support for the refugees, as well as the traditional Tolerance March, organized by the Helsinki Committee for Human Rights, was held on November 14 under the motto "Refugees without Borders".

The Freedom Camp officially closed in mid-July, but civic activities and protests didn't stop in the second half of the year, marked by the negotiations on the implementation of the Pržino Agreement. Among other initiatives, the civic initiative "Ajde", supported by many citizens, protested the draft-legislation to prohibit the publication of the "bombs" proposed by

DUI and VMRO-DPMNE. The bill was revoked from the adoption procedure after the protest rally held in front of the Parliament. Protest rallies were held in front of the Government

Building in the days when the implementation of the Pržino Agreement seemed stuck in place and when it wasn't very certain that the agreement will survive or not. "Ajde" members, its supporters and citizens gathered in front of the Parliament on the day of establishment of the Special Prosecution Office and sent a message to the newly appointed Special Public Prosecutor Katica Janeva that she has a lot of work ahead of her in the fight with the crimes of the government.

The civic initiative to adopt a law on amnesty enhanced its activities through protest rallies and col-

lecting signatures for its petition. Although it collected 11,000 signatures, the Parliament didn't adopt the proposed legislation after the ruling parties opposed it.

In this period, the citizens of Skopje's Municipality of Karpoš initiated a petition against the adoption of the new Detailed Urban Plan for the Karpoš 4 neighbourhood, which proposed the destruction of parks in the area to open space for construction development. The destruction of parks and green areas, as well as the high levels of air pollution in Tetovo, Bitola and Skopje, provoked the emergence of numerous civic initiatives, protests, blockades and demands from the authorities to take measures to decrease the pollution and protect the environment.

Under the motto "Koce, Give Us our Streets Back", a group of citizens demanded from Mayor of Skopje Koce Trajanovski to be held responsible for the increasing numbers of pedestrians and cyclists suffering in traffic accidents, especially in the capital city of Skopje.

In September, the citizens organized several blockades of the "Partizanski Odredi" Boulevard, the main thoroughfare of Skopje, to protest the fact that there was no judicial closure for the traffic accident in which the student Frosina Cekova, from Kriva Palanka, lost her life, seven months after the accident took place. The Public Prosecution filed charges in that case on November 2.

In 2015, the LGBT community, supported by activists and citizens, organized protest gatherings in front of the Office of Public Prosecution against the silence of institutions regarding the violence and the discrimination against the members of the LGBT community in Macedonia. Since its opening in 2012, the LGBT Support Centre was targeted by hooligan attacks five times, and not of the attacks was resolved by the Public

Prosecution, that is, nothing was done to identify and sanction the perpetrators.

The Roma community also expressed, on several occasions throughout 2015, its discontent with the unequal treatment it got in the society and the constant discrimination by the government. A Tolerance March was organized on the International Day of the Roma. Several days later, in front of the Ministry of Interior, a protest rally was organized against the discrimination Roma face at the border crossing, demanding resignations from then Minister of Interior Gordana Jankulovska and PM Nikola Gruevski. The Roma also gave mass support to the petition to open a gynecological day clinic in Šuto Orizari, a municipality in which 8,000 women haven't had any sort of gynecological healthcare for years.

On November 10, 2015, the European Commission released its very critical Progress Report for the Republic of Macedonia, including the segments on the situation of freedom of expression and freedom of association. The executive summary of the 2015 Progress Report notes that civic associations in Macedonia play a constructive role in the context of the political crisis, that they demand accountability from the political actors and express concerns over difficult climate for their work and operations, the unwillingness of the government to enter a dialogue, and the public attacks by politicians and pro-government media to which they are exposed. The European Commission also noted that the practicing of freedom of expression was a serious problem in the existing media culture and political climate. The state is regressing in that area, and the attempts to restrict media coverage on issues of public interest are cause of great concern. From the point of view of human rights and their protection, the Report

notes, among other things, that the situation is deteriorating in the area of correctional facilities reform, integration of Roma, rights of children and persons with disabilities, and that the LGBTI community suffers from discrimination and homophobia in the media.

The political negotiations on the media showed no progress and all deadlines to reach agreement were broken. The Association of Journalists of Macedonia, the Independent Trade Union of Journalists (SSNM) and the Macedonian Institute for the Media (MIM), organized a protest rally in front of the MP's Club on November 25, to demonstrate their dissatisfaction with the fact that political parties negotiate the situation in the media behind closed doors, without representatives of journalists and media professionals. The journalists were equally unhappy about the latest changes in the Electoral Code, in the section on media coverage of elections, which were also adopted in an opaque procedure, and that the doubling of prescribed fines will further increase the pressure on journalists and media.

The informal coalition "Citizens for Macedonia" (the opposition left the coalition after the signing of the Pržino Agreement) implemented a national campaign, at the end of 2015, under the motto "We Deserve Better". In December 2015, the citizens, unsatisfied with the functioning of the institutions, created the symbolic court of justice of the civil society - the *Tribunus Civilis*. Its work involves persons known for their professional and human integrity and credibility, including lawyers, public intellectuals, university professors, medical doctors, journalists, civic activists, university students, NGO representatives and other citizens.

MEDIA REPORTING ON FREEDOM OF EXPRESSION AND FREEDOM OF ASSOCIATION

The monitoring of media coverage of events related to freedom of expression and freedom of association is another indicator of 2015 being a year of extremely increased and strengthened social and political engagement of the citizens.

Between January 15 and December 25, 2015, the 16 monitored media published a total of 4,422 articles dedicated to civic activism – about 400 articles per month or 12 items daily. This is an extremely high figure, double the figure for 2014, when in a period of seven months (January-July 2014) just 1,200 articles were registered in 17 media outlets, at a rate of 170 articles monthly or six daily.

Approximately 80% of the total media coverage of civic activism in 2015 was published in media critical of the government. Full 45% of the total number of published articles was carried by internet news-sites A1on.mk (762), Plusinfo.mk (677) and NovaTV.mk (575).

Among newspapers, "Sloboden pečat" daily leads the way with 359 articles, while 24 Vesti TV leads the

coverage among broadcasters with 377 aired stories. "Fokus" weekly magazine, including its web-site offers a solid volume of coverage of civic activism with 327 articles.

The pro-government media account for just 21% of the total coverage, or 964 articles. Kurir.mk published the greatest number of articles (224), followed by Republika.mk with 158,

Sitel TV with 144, and "Večer" daily newspaper with 111 articles. The smallest number of articles was published by "Dnevnik" and "Nova Makedonija" dailies, with 57 and 78 articles, respectively. The central newscasts of the First Channel of the Macedonian Radio and Television aired just 98 stories on the topic.

The qualitative analysis of media coverage in 2015 shows that the media critical of the government cover the activities of the civic associations and initiatives, the activists and the citizens in general on regular basis. They constantly report the events and processes related to freedom of media and freedom of expression, as well as the cases of threats and attacks on the free-

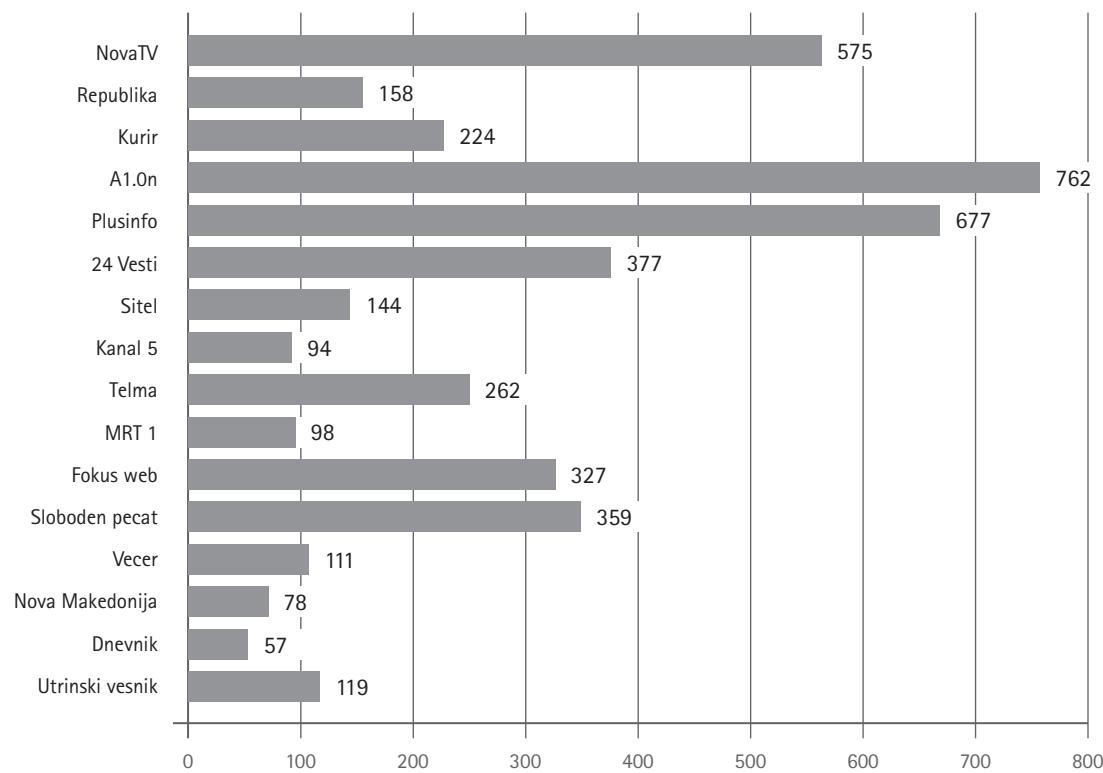
dom of expression and association. Their coverage is dominated by reporting genres – news, reports, statements, interviews, while commentaries and analysis are published rarely. The tone of their reporting of civic activities is predominantly neutral and the reporting is based on facts.

Unlike critical media, the pro-government media almost completely ignore those events and processes and attempt to create a perception that there are no problems in the areas of freedom of expression and as-

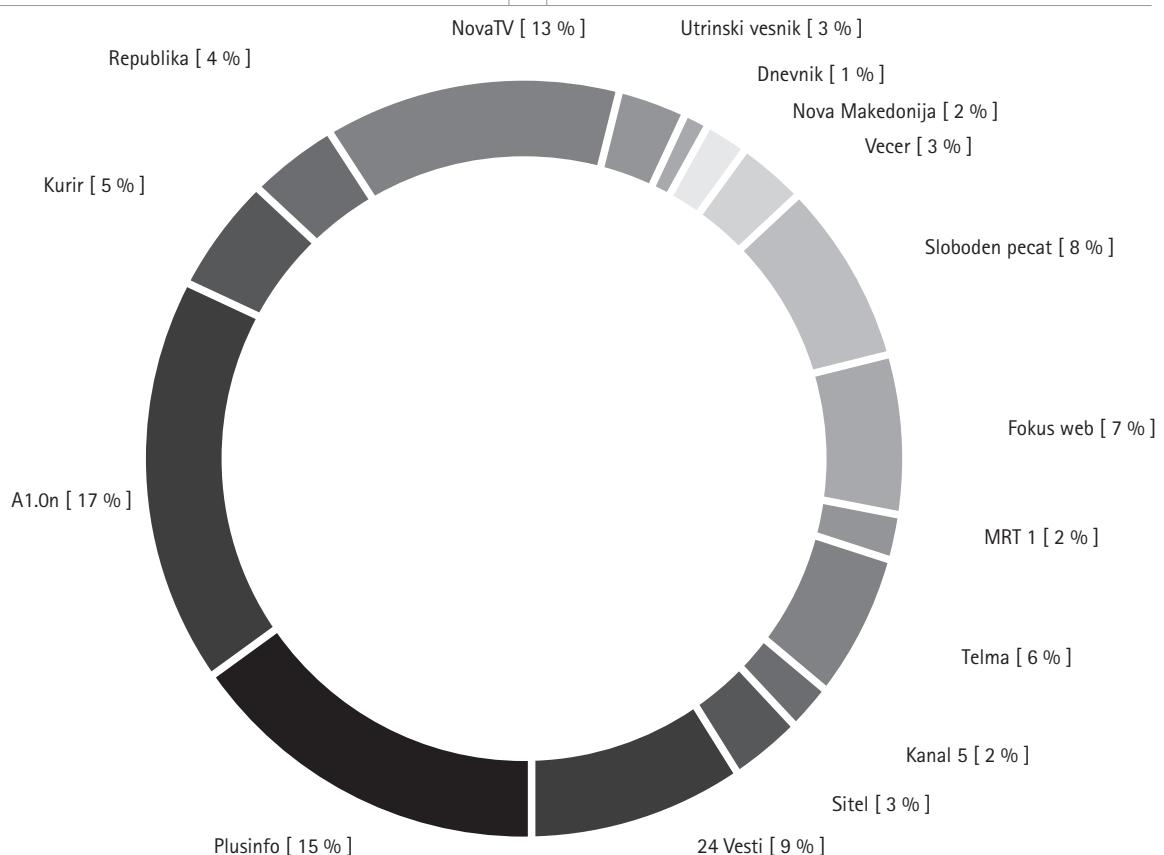
sociation in Macedonia.

They carry news and reports on the activities of civic organizations and initiatives extremely rarely. Exceptions are the activities of organizations that directly support the government, such as the Civic Movement for Defense of Macedonia (GDOM) or the Macedonian Association of Journalists (MAN).

In fact, the analysis of the contents published by pro-government media indicates that the greatest number of articles cover attacks and attempts to dis-

Graph 01
Number of Items of Coverage per Media

Graph 02

Breakdown of Coverage per Media as percentage of total coverage

credit the Foundation Open Society Macedonia, civic activists and critical journalists. Throughout 2015, these media, including the public broadcasting service, not only continued but intensified their harangue against all those who are critical of the government and its policies. Thus, the pro-government journalists didn't spare from attacks the university or high-school

students in their determined fight for reforms of education.

Instead of professionally reporting on current events, the pro-government media first act as mouthpieces for partisan promotion and advocacy of positions of the current government, and second, fiercely,

with lots of labelling, speculation, distortion of facts and efforts at personal discrediting, attack and intimidate the citizens who think and act differently from the government and its supporters. To them, the greatest enemies of the state are FOSM, civic activists, critical journalists, and university and high-school students.

Activists and Critical Journalists – “Sorosoids”, “Mercenaries”, Destabilizing Actors

In the period after May 5 civic protests in front of the Government, the continuous orchestrated harangue against civic organisations gained new momentum. Pro-government media published a series of articles directly accusing and attacking civic activists for allegedly wanting a violent turnover of the current government, for destabilizing the country, for being on the payrolls of foreign intelligence services and that the ringleaders in all of that are the organisations financed by the Foundation Open Society Macedonia and the foundation itself.

Some media, for instance, "Večer" daily, went so far with their conspiracy theories to claim that the civil sector and the opposition uses the "*model of violent demonstration and coups*" under the mentorship of Serbian activists from Kanvas¹.

In a feature published on May 17, on the day of the great civic protest rally in front of the Government, entitled "*This is the gang of coup experts that stands behind SDSM and Zaev!*"

"Večer" daily unilaterally, using manipulative discourse, treats Kanvas, calling it a terrorist organization

¹ Kanvas is a non-profit civic association for implementation of non-violent actions, one of the creators of the civic resistance to the regime of Slobodan Milošević in Serbia: <http://Kanvasopedia.org/>

that transfers its experiences from Serbia to the whole of the world and is behind the attempts to take down governments that are not "*to the liking of U.S. and CIA*" in more than 30 countries, including Egypt, Algeria, Georgia, Lebanon and Ukraine. Describing their work as "*underground political business*", "Večer" speculated that with help from "*Soros and USAID*", and through Forum's School of Active Citizenry, Kanvas directly trains Macedonian activists in methods of destabilization of the country. The daily claimed that

"Kanvas's signature" was visible in the protests about Martin Neškovski back in 2011, in the actions of the "Defenders of the Park" and the university students' protests: "Kanvas was first promoted in Macedonia in 2009, in a training organized by the Forum Group, with Gjuner Ismail and Sašo Ordanoski acting as promoters. The training was held in Ohrid, and the lectures were held by Srdan Popović himself.

Than the branching followed: several groups were created from the trained activists who engage in trainings of new activists. The trainings were held at the Hotel "Romantique" in Veles, and the whole process goes on for three years, until 2011, with several days long trainings two times per year. The trainings are held under the title "School of Active Citizenry", with a total of six classes of activists trained by Kanvas.

"In addition to Gjuner Ismail and Sašo Ordanoski, other main trainers in Macedonia are Sonja Ismail and Zoran Bojarovski, both members of the Forum Group. The whole venture is financed by SOROS and USAID.

Since 2011, the process of gathering ideas from activists started – where and how they can apply what they learned and where they can organize allegedly non-violent protests that would be

directly financed by SOROS and USAID.

The first such protest was the one about the Martin Neškovski case in 2011. Then there were the "Defenders of the Park" near Hotel "Bristol", the protests of redundant workers, the honoraria receivers protests, and especially the university and high-school students, the teachers, journalists and other plenums all carry the Kanvas's signature".

(“Večer”, May 17, 2015)

The daily's feature, carried by other pro-government media, offered no statements by those who were target of its criticism and attacks. The article was based mainly on speculations and unconfirmed information. Its contents, tone, language and visual illustrations (pictures taken at protests, violence, police intervening, etc.) clearly points at the aim of the author – to strengthen the negative public perception of the civic activists who are to be represented as "*enemies of the state*", that is, terrorists, thugs, mercenaries and destabilizing agents.

That perception of civic activists was constructed and upgraded during the whole year, by all pro-government media, in an orchestrated and synchronized fashion. Even FOSM's public calls for allocation of grants to CSOs were placed, by pro-government editors and journalists, in the context of the alleged cooperation of Macedonian CSOs with Serbian Kanvas (the pro-government media call it "*protests, demonstrations and unrest factory*"), and in the context of preparation of new protests and unrest in Macedonia:

"The Soros Foundation opened a new call. Now they give 30,000 Euro for a good project, for good demonstrations. Those are 30,000 Euro per project. Do the math, if a good average salary in

Macedonia is close to 500 Euros that is about 5,000 Euros annually. Six annual salaries will be given to every Sorosoid that is 30,000 Euro just for a good idea for good demonstrations and protests. Well, by Lord, it is quite lucrative to the Sorosoids to stay in the opposition..."

(Sitel TV, October 10, 2015)

The campaign against CSOs and FOSM in the pro-government media enhanced the perception that "*Soros Foundation and NGOs are party institutions of SDSM*", with proposals to include FOSM as a subject of political negotiations:

"...SDSM has its own association of journalists and its own Soros Foundation that was led for 20 years by high ranking official of SDSM - Vladimir Milčin, and then Soros created and assists 60 other NGOs that create a virtual perception of a nongovernmental sector with real party function..."

... Finally, the very fact that the Soros Foundation, with its annual budget off 5 million Euro, is party institution of SDSM, led for 20 years by SDSM official Vladimir

Milčin, should be subject of negotiations, and VMRO-DPMNE should demand and get the right to appoint its executive director and leadership of Soros to balance some of their demands..."

(July 26, 2015, "Večer" daily)

In their intent to present the civic activists, the critical media and FOSM as the greatest enemies of the state, the pro-government media published articles claiming that "Soros has kidnapped SDSM", that is, that SDSM is controlled by FOSM's money:

"...Once the biggest political organisation in the Republic of Macedonia, the Social-Democratic

Union, is reduced to a party of Soros's mercenaries. They control SDSM, use the money of the Soros foundation to make the big decisions on behalf of SDSM and control the opposition media.

While SDSM leadership got lost after the announcements of all sorts of affairs under the bombastic name "the bomb", a term they manipulate and speculate about for almost a year, since the election campaign in Macedonia, that period was used by Soros's mercenaries that took over the helm of the opposition..."

(January 20, 2015, Republika.mk)

In 2015, the pro-government media published dozens of articles that contained the phrase "*media/journalists financed by Soros*". The phrase was often present in the headlines of those articles, as a direct attempt to fully discredit critical media. That type of articles are produced by news-sites Kurir.mk and Republika.mk, broadcasters Sitel TV and Kanal 5 TV, and "Dnevnik" and "Večer" dailies.

It is interesting that such articles appear in series over several days, before and after major social events (protests, international reports on the situation in the country, release of opposition's "bombs", etc.):

"It is more than evident now that journalists financed by Soros and other foreign sources, in their blindness, don't even choose the means to use to pursue someone else's interests, while they seem to have lost all sense of morality. What players in the country on foreign payrolls try over the past days, using the tragic events in France, crosses all boundaries of normal behaviour and is nauseating."

(January 13, 2015, Kurir.mk)

"Soros's media, following Zaev's example where some information from the materials he releases he places in different contexts that suits them, and doesn't correspond to the truth, came forward with qualifications that are not mentioned in the fabricated materials published by Zaev."

(February 20, 2015, Kurir.mk)

"When SDSM needs it, SOROS's journalist association and the opposition has no problem with journalists having their phones wiretapped. In his scandalous statement, the President of AJM says that, if journalists have committed no crime they shouldn't worry about having their privacy discussed on television. AJM and Naser Selmani again do SDSM's bidding. They demand resignations from the state leadership, but they don't demand resignations from Zoran Zaev and SDSM's leadership."

(February 26, 2015, "Večer")

"Anxiety culminates among the ranks of opposition frontmen. Their calls to lynching mobs and hate-speech bordering on aggression proved that these people don't fight for freedom of expression, but are led by the desire for naked power and towards that aim they use intrigue, curses and threats. The verbal assault by Stojanče Angelov against Netpress editor Dejan Nikolovski is the latest evidence that persons in and around SDSM care nothing about freedom of the press... As expected, his violent action won the support by the media close to SDSM and financed by SOROS. They recorded the incident and published it on the Internet, and most of them published articles on it. No journalist from those media condemned such behaviour by a politician directed at a Macedonian journalist."

(March 28, 2015, Republika.mk)

Even in cases of physical attacks and threats against critical journalists, the pro-government media camp didn't miss the opportunity to smear, discredit and accuse them of inventing or fabricating the attacks and threats just to destabilize the state. That happened in the case of Borjan Jovanovski who got delivered, by unknown person and in the evening hours, a funeral wreath to his doorstep, or in the case of the physical attack by deputy prime minister Vladimir Peševski on the owner of news-site Maktel.mk Saše Ivanovski, in the middle of the street, over a question he was asked.

MRT1, in its central daily newscast on April 22, 2015, aired a correct report from the protest of journalists held in front of the Government, provoked by the threats against their colleague Borjan Jovanovski:

"Journalist associations and political parties condemned, as they say, the horrible act that transpired in front of the home of journalist Borjan Jovanovski, to whom an unknown person left a funeral wreath. AJM states that the sending of a wreath with last farewell message on the doorstep of Jovanovski's home was a cowardly act directed at all journalists in Macedonia. The Macedonian Association of Journalists (MAN) strongly condemns the sending of funeral wreath with a sign "Last Farewell" to the home of journalist Borjan Jovanovski by a sender who identified himself with the code-name Todor Aleksandrov."

Just minutes later, MRT1 published an interview with analyst Aleksandar Pandov, under the headline "*The Battle for Media Freedoms Inconsistent*". In the interview, Pandov equated Jovanovski's case with the prolonged pressure on MRT by the critical public that demands from the public broadcaster to provide them with objective reporting and to cover all social events and developments. Pandov reduced the reactions by the

journalists and the civil sector to a "private party", with an emphasis on the fact that the same group of journalists and activists selectively fight for the freedom of expression, with destabilizing effect on the country:

"For them its pure calculation, those are people paid by Vlade Milčin, that is, by the Soros Foundation, to do what they do. And they threat that as a private party. So, for several months in a row we have people protesting in front of the Macedonian Television, insult the journalists, the media itself, insult in various ways the editor-in-chief Goran Petreski, they threaten him with prison, and none of them said a word about it. The people have entered a scenario in which they copy 2001. Back then they were organized in "Dosta e!", now they are in some plenum, in this particular situation they are in the Journalists Plenum."

Kurir.mk went even further in the attempt to defocus the public and, in its distinct style, with clear intent to discredit critical media, emphasized that the event never actually transpired and was invented by Jovanovski himself:

"In view of the fierce manipulations present in Soros's media that has gained on intensity over past several days and demonstrates their corruption, the last event with the delivery of funeral wreath to the home of Borjan Jovanovski is completely fabricated event which has political goals."

(April 22, 2015, Kurir.mk)

"The public is well informed about series of affairs of the leading opposition party related to the media that happened in the past. The journalism of journalists that Zaev calls professional has cost, on average, about 5 million Euro per year. The SOROS Macedonia Foundation, its

president Vladimir Milčin a former member of SDSM leadership, has spent over the years over 93 million Euro to directly corrupt all social spheres. This foundation finances the Branko Geroski's media Plusinfo and Sloboden pečat; Aco Kabranov's Libertas, Borjan Jovanovski's NovaTV, Lenče Nikolovska's Brif, Predrag Petrović's Alon, Fokus, Centarnews portal and many of their satellites. Those media lead the way in manipulation and daily constructs and fabrications aimed at VMRO-DPMNE."

(April 22, 2015, Kurir.mk)

"It was publicly demonstrated that the aim of the alleged delivery of wreath to Jovanovski's home is nothing else by an attempt to create infamy and a publicity trick. The exponents of the opposition, in their morbid scenario, went so far as to buy a new prop wreath so they can parade in front of the Government and give statements declaring themselves victims."

(April 23, 2015, Kurir.mk)

The case of physical violence by Peševski against Ivanovski got the similar treatment. The media that support government policies, with personal insults and humiliation attempted to smear and fully discredit Ivanovski as a journalist, emphasizing that "he got what he deserved", and carried select statements by the deputy prime minister to justify his actions. They took another step and attacked the journalist of NovaTV.mk, Biljana Sekulovska-Iva, who witnessed the incident. In a series of synchronized articles, pro-government media insinuated that Ivanovski and Sekulovska coordinated their actions to smear deputy prime minister Peševski.

"He comes, provokes, insults and abuses. Saše Politiko today got what he deserved, just as he got what he deserved last night. This afternoon,

SDSM's activist, who claims he is journalist, and he is demonstrably not, insulted the deputy prime minister for economic affairs Vladimir Peševski, who responded appropriately to the insults, provocations and the abuse. A bit of reminder, insults and provocations of an official are a criminal offence, and if the police did its job with the provocateur Saše the Swindle in time, the incident would never take place."

(July 15, 2015, "Večer")

"Saše Ivanovski-Politiko and the journalist of Soros's media NovaTV, Biljana Sekulovska, in action to create an incident with deputy prime minister Vladimir Peševski. Video footage made available to the portal KURIR clearly shows that Ivanovski and Sekulovska coordinate an incident with Peševski."

(Sitel TV, October 10, 2015)

University and High-School Students – On Soros's and SDSM's payroll

The pro-government media included the university and high-school students organized in their respective plenums in the group "enemies of the state". The attacks, labelling and discrediting attempts against them started at the end of 2014, with the first student protests, and never ceased during the whole of 2015.

The Government ignored the demands of university and high-school students for reforms of the education system and termination of external testing and grading. Under the veil of alleged preparedness to talk and include the university and high-school students in the process of creation of reforms in the education system, the Government, making little and insignificant

concessions regarding their demands, did nothing but manipulate and play the long game, waiting for them to get tired, discouraged and stop with their activities. On a parallel track, the Government made various attempts to pressure and intimidate the university and high-school students, their parents and professors.

For example, in the 4th meeting between representatives of High-School Students Plenum with the Government and the Ministry of Education and Science, the deputy prime minister Vladimir Peševski addressed high-school student Dejan Rajkoski with the words "I know who sent you". Rajkoski confirmed that information to the media² and emphasized that he didn't understand what Peševski wanted to say when he said that. The High-School Student Plenum immediately came forward with public reaction. It qualified the deputy prime minister's action as subtle threat and said that such threats, personal attacks and attempts to intimidate and humiliate won't stop the high-school students' struggle "for themselves and future generations".

The Government used the pro-government media as its best propaganda tool in the "black" campaign against university and high-school students. Without facts or any sort of proof, the journalists from pro-government media constantly attacked the students for being politically instructed and on the payroll of the opposition and the Foundation "Soros":

"Today's failed protest by the Students' and Professors' Plenums make it increasingly evident that the resistance to the reforms that aim to increase the quality of higher education has receded significantly. In the smallish group that

gathered in front the Parliament today, one could notice primarily opposition representatives that work towards a political agenda. The discontent is largely localized to its party politics dimension.

The self-proclaimed organizations and associations like the Students' and Professors' Plenum that oppose the reforms of the higher education, instead of working on concrete solutions and proposals to improve the education process in Macedonia, dabble into politics and use the idea of reforms in education to pursue interests of others.

In the past protests and statements by members of the so-called Student Plenum, we noted the use of large number of political phrases, banners and positions that are not related in any way with the reforms of the higher education.

Instead of proposals for improved quality of education, they use phrases and political accusations of lack of democracy in the country, lacking freedom of speech, fascism and dictatorship, attempts to take down the Government, that is, phrases and thesis known to the opposition and media financed by the SOROS Foundation."

(January 14, 2015, Kurir.mk)

"In spite of the fact that the Government yesterday met the demands of the high-school students and an agreement was reached for them to have a choice, i.e. mathematics will not be mandatory testing subject, a large number of high-school students marched on the streets of Skopje today.

The protest was organized by the so-called High-School Students' Plenum, which is counterpart to the so-called University Students' Plenum that, it is now clear to the public, is nothing else by the extended hand of SDSM and Soros's foundation

2 <http://fokus.mk/peshevski-kon-srednoshkolets-znam-koj-te-prak-a/>
<http://alsat.mk/News/191910/srednoshkolcите-кои-протестираат-revoltirani-od-vicepremierot-peshevski>

in the country. The university students from that Plenum joined today's protest.

Some of the high-school students who marched today bragged that the main reason for them protesting is to play truant and that they were brought to Skopje by bus, which is the case of the high-school students from Kumanovo. Behind the organization, according to the statements and information we have, is the biggest opposition party SDSM, as well as the local administration in the municipalities in which the opposition holds power, such as Kumanovo."

(April 1, 2015, Republika.mk)

"There are significant indicators and body of evidence that proves the SDSM and SOROS were behind these protests. It is an indisputable fact that large number of high-school students arrived in Skopje by bus, primarily from Kumanovo where SDSM holds the local power. The bussing in of high-school students from towns and cities governed by SDSM make it clear that it is contracted transport which can't be paid by the high-school students on their own, clear indication that the gathering was politically motivated.

In addition, the protests used a professional sound system and professionally prepared propaganda and promotion materials. Badges, t-shirts, banners, sprays, bullhorns, transport to the capital city to participate in a protest gathering. That is just part of the financial support that several newly formed groups, so-called plenums, receive directly from SDSM and Soros's installations in Macedonia.

A handful of students and kids from SDSM's youth organization represent the core used by SDSM and SOROS to act, to manipulate, mislead and abuse the other students. Today, they gave

speeches with classic political messages. Those well versed in the matter estimate that today's protest alone has cost in excess of 100,000 Euros, finances through SOROS and its NGOs..."

(April 23, 2015, Kurir.mk)

"Today, we have it crystal clear what were the motives of the Plenums' protests, why Najčevska uses every opportunity to criticize the Government, why Vladimir Milčin pours millions to support SDSM's policies, why Petrit Saracini threatened Boban Nonković and attempted to physically assault him. Vladimir Milčin is involved in the financing of the suspects in "Putch", is the main financier of SOROS's media that he corrupts so they can make propaganda in favor of SDSM."

(May 17, 2015, Republika.mk)

The articles and reports covering the activities of university and high-school students and their professors in the pro-government media were mostly one-sided and with dominant presence of representatives of the Government, analysts close to the Government and organizations that support Government policies. The pro-government media presents a position to the public that the Government offers quality policies and is ready to cooperate, unlike the university and high-school students who, in their view, "have no real reasons to protest and boycott", who are just "playing truant" and who are "instrumented and paid by SDSM and the Foundation Open Society Macedonia. Through that manner of reporting, the pro-government media create a false and negative presentation of university and high-school students, and also directly contest and undermine their right to freedom to express views and opinions, as well as their guaranteed freedom of association.

IMPORTANT EVENTS IN THE PERIOD JANUARY-JULY 2016

The first half of 2016 was marked by a series of events related to the issues of freedom of expression, freedom of association and freedom of peaceful protest of the citizens of the Republic of Macedonia.

The decision of the Constitutional Court to initiate a procedure for assessment of constitutionality of the Law on Amnesty, and the subsequent decision to abolish the Law, increased the civic discontent. The citizens took on massive continuous protests in front of the Constitutional Court, knowing that those decisions practically announced the possibility to pardon persons suspected of electoral fraud.

The citizens' revolt culminated on April 12, after the President of Macedonia Gjorge Ivanov publicly announced his decision to issue a collective pardon for 57 politicians and other persons suspected of serious criminal offences, facing criminal charges and investigated by the state institutions and the Office of Special Prosecutor (OSP). Tens of thousands of citizens participated

in daily protest rallies that spread all over the country. The protests in Skopje started every day, at 6:00 p.m., in front of OSP offices, as a sign of support for the work of the Special Prosecution.

The mass protests lasted over several months and grew into the so-called "Colourful Revolution", named so because the discontent and the revolt about the pardons and the policies of the current government were expressed through colouring, in all the colours of the spectrum, of the buildings built under the auspices of the "Skopje 2014" project and the buildings housing the institutions of legislative, executive and local self-government.

The protests were followed by dozens of invitations for information talks, arrests, detainment, misdemeanour and criminal charges, misdemeanour sanctions and house arrests issued against participants in the protests. Several members of the "Levica" (Left) party and one university student were placed under house arrest, while the first people of the Helsinki Committee of Human Rights in the Republic of Macedonia, several other

activists, human rights activists and citizens earned themselves misdemeanour charges.

The Colourful Revolution protesters faced almost constant efforts to restrict their movement during the protests, with occasional police violence, and there were several cases in which they recognized the reacted to the presence of "infiltrated police cameramen" that recorded footage of the protests. Also, the protesters reported they received threats of verbal and physical violence, the pressure and demotion they faced in their workplaces, especially for those working in public and state administration and institutions, etc.

Parallel with the Colourful Revolution, in the first several weeks the supporters of GDOM (Citizens' Movement for Defence of Macedonia) organized its so-called counter-protests in support of the Government, demanding Elections to be held on June 5. At the protest in Skopje, GDOM representative Aleksandar Pandov publicly demanded a temporary ban on civic organisations and several political parties.

His statement was followed by statements from the leader of the ruling party VMRO-DPMNE Nikola Gruevski, who labelled the civic organizations critical of the government as "sect" and mercenaries, and threatened the Colourful Revolution directly with "the people who are boiling in anger" that he "couldn't stop". President Ivanov joined in and, in a public address, noted in the context of the crisis and the civil protests that, at one point, he was considering the possibility to activate the army.

The end of June and the start of July were marked by the irregular elections for student representatives in the Student Parliament, which resulted in a protest organized by students and members of the Student Plenum and excessive use of force by the Police.

MEDIA COVERAGE OF ISSUES RELATED TO FREEDOM OF EXPRESSION AND FREEDOM OF ASSOCIATION

Between January 15 and June 30, 2016, the 12 monitored media published a total of 1.438 articles dedicated to civic activism – about 240 articles per month or approximately 8 items daily.

The qualitative analysis of media reporting in the first half of 2016 shows that the media critical of the Government and its policies continue to cover regularly all activities of the Colourful Revolution, the CSOs and citizens in general.

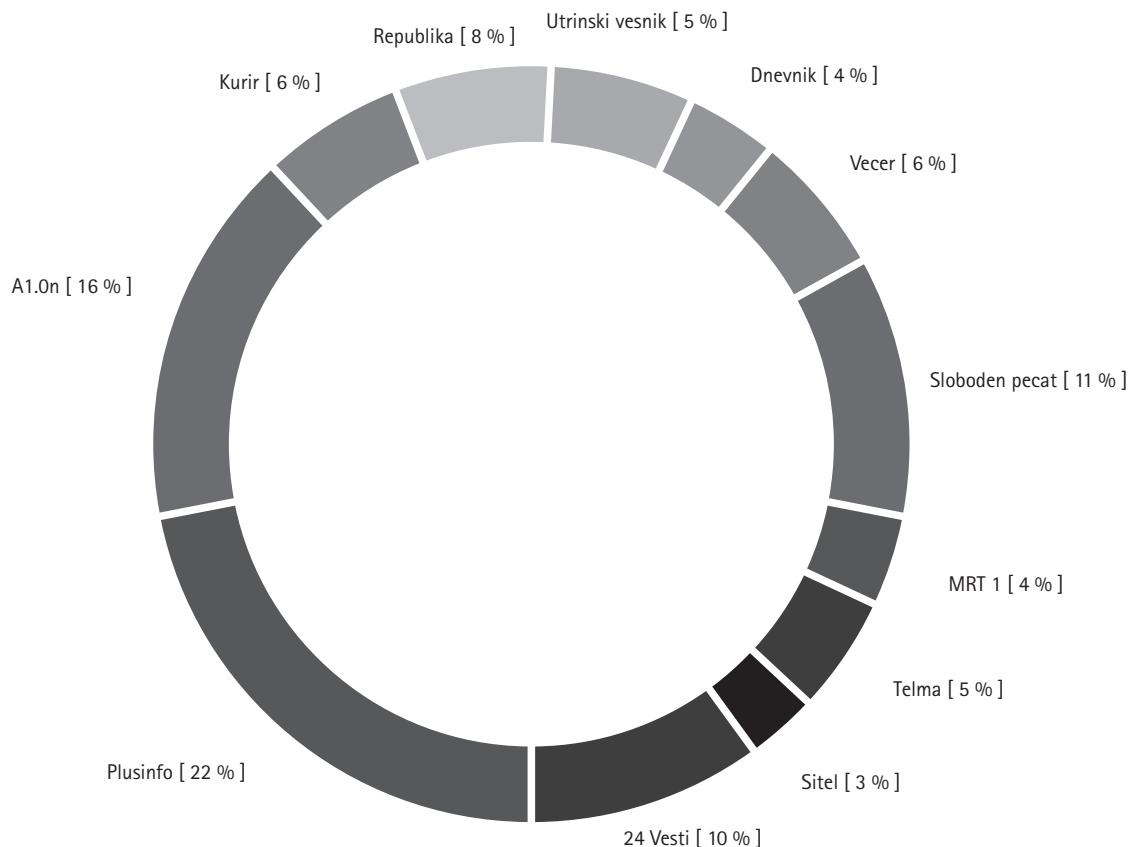
They consistently reported the developments and processes related to the protests and other civic initiatives. They regularly reported on all forms of interference and violations of freedom of expression, association, information and peaceful public protest. During this period, the coverage was dominated by reports on protests, demands and other events and developments related to the Colourful Revolution. There was information about GDOM's rallies, but they were of much more limited number and scope. The reporting of those media is dominated by news, reports, statements, interviews,

and quite fewer commentaries and analyses.

The pro-government media, on the other hand, adopted quite different viewpoint of civic protests, civic organizations and initiatives. Their articles are attacking and onesided, rely on demonization and are dominated by labelling, smears, lies, manipulation and other propaganda tools and techniques. In their harangue, these media didn't refrain from publishing, in their mostly unsigned articles, personal data and information about the activists and civic representatives, like annual gross income reported by activists which they then tie to the activists' participation in the protests, publication of home addresses of activists, etc.

One exception of that approach to the reporting was noted in their treatment of GDOM's rallies, which are treated by the pro-government media as the only civic gatherings going on, or as they call them, "people's gatherings". The coverage of those rallies is free of any labelling or criticism, and the tone is mostly affirmative, supportive and favourable.

It should be noted that, unlike in previous years

Graph 04

Breakdown of Coverage per Media as percentage of total coverage

when the public broadcasting service followed the same line as the pro-government media and acted as a propaganda tool in the hands of the ruling parties, in the first half of 2016, the monitoring noted informative and neutral reports on the civic activities in the newscasts of the First Channel of the Macedonian Radio and Television (MRT), above all, on the protest ral-

lies organized by the Colourful Revolution and GDOM. However, the reports on the Colourful Revolution were mostly general, formal and extremely short, just about 30 seconds on average. That manner of reporting by MRT deviates from its practice of propaganda and pro-government reporting. It still doesn't meet the criteria for professional, balanced and comprehensive inform-

ing of the citizens and is still doesn't meet its legal obligations to protect and advocate for the public interest and the interests of the citizens.

The Colourful Revolution - "Hooligans, Vandals, Mercenaries of Soros and SDSM"

The pro-government media reports on the Colourful Revolution and GDOM adopt the Manichean approach of propaganda contrasting technique: "black v. white", "good v. bad". The "dark", the "bad", the "evil" are represented by the opponents of the government, incarnated in this case in the Colourful Revolution, Soros, SDSM, the opposition, the civic activists and the citizens that take part in the protests. On the opposite side, the "white", that is, the "good" are represented by GDOM, its followers, the Government and the ruling parties.

That type of black and white framing is noticed constantly and continuously, starting with the headline and permeating the whole narrative. It should suffice, for example, to consider and compare some headlines that Kurir.mk news-site dedicated to the Colourful Revolution and GDOM:

The Ukrainian scenario of SDSM and SOSOR and a disgrace and betrayal for Macedonia

(Kurir.mk, April 19, 2016)

- Five hooligans from SDSM and SOROS's protests were placed under house arrest – dozens of criminal and misdemeanour charges filed

(Kurir.mk, April 25, 2016)

Black list: List of buildings damaged by SDSM and SOROS's hooligans

(Kurir.mk, April 26, 2016)

Soros spends over 5 million and 300 thousand Euros per year to bribe, stir discontent and undermine a democratically elected Government

(Kurir.mk, May 6, 2016)

Netpress: "The loudest civic activists of the Colourful Revolution are lavishly paid to protest"

(Kurir.mk, May 21, 2016)

- Netpress: SDSM's "mercenary revolution" affair is a cancer that spreads around society

(Kurir.mk, May 24, 2016)

"Zurnal": Mercenaries from Serbia, blacklisted by foreign countries, train the people from Soros's organizations

(Kurir.mk, June 2, 2016)

Netpress: SDSM's "Mercenary revolution" debunked, suspicions of financial crime arise

(Kurir.mk, June 25, 2016)

GDOM holds a massive rally today: The People united in defence of Macedonia

(Kurir.mk, May 6, 2016)

GDOM distributed colour-books to send a message to all those who desecrate Macedonia (PHOTO)

(Kurir.mk, May 8, 2016)

PHOTO: Veles voices strong support for GDOM and elections on June 5

(Kurir.mk, May 10, 2016)

GDOM holds mass popular rallies in Bitola, Prilep, Kicevo, Veles, Radovis, Delcevo and Valandovo

(Kurir.mk, May 10, 2016)

Pandov: GDOM will prevent the division of Macedonia

(Kurir.mk, May 10, 2016)

PHOTO: Citizens of Tetovo turned out in numbers at GDOM's civic gathering and demanded elections on June 5

(Kurir.mk, May 11, 2016)

From the very beginning of the Colourful Revolution, the pro-government media continued to put an equation mark, and even enhanced it, between the protests, civic association, Soros, SDSM, the other opposition parties and the critical media. That construed equation is attacked and demonized in almost all articles. Emphasis is put on the claim that those are not civic protests, but are organized and controlled by Soros and SDSM. At the same time, civic organizations and activists were given the label "Soros and SDSM's NGOs", and the protests and their participants are labeled as "hooligans", "thugs", "vandals", "force of destruction", "primitives", "criminals":

- Five hooligans from SDSM and SOROS's protests were placed under house arrest – dozens of criminal and misdemeanour charges filed: A total of five persons were placed in 8-day house arrest, several earned criminal charges, about a dozen persons will face misdemeanour charges after the unrest that erupted during the protests organized by SDSM and SOROS..."

(Kurir.mk, April 25, 2016).

- „... Yesterday's protests organized by SDSM, SOROS and BESA targeted the Ministry of Foreign Affairs. The hooligans followed an already seen scenario, throwing paint balloons and painting the façade of that state institution. The speech given this evening by Petre Shilegov,

who used an improvised stand to announce the next moves of the hooligans, proves that the violent demonstrations were directly coordinated by SDSM..."

(Sitel TV, April 25, 2016)

- "SDSM's officials and members took part in the destruction of monuments and various state and private objects during the protests organized by Soros and SDSM's NGOs. Almost all of them are well known to the public, many of them could be seen in other violent protests organized by Soros and SDSM's NGOs..."

(Vecer daily, April 21, 2016)

"The mercenary revolution turns into anarchy: "The mercenary revolution of SDSM and Soros turns into anarchy: They vandalize, burn, steal, break and destroy everything that was built and is public and they refuse to obey the laws..."

(Kurir.mk, April 25, 2016)

"Although SDSM previously wanted to create an impression that the so-called revolution is an expression of civic discontent, and not part of party's strategy, Kurir.mk portal reports that Zaev's appearance in the protest has torn all masks down. Clearly, that is a party strategy which, according to estimates, has caused damage worth more than 200,000 Euro to state-owned objects. According to the portal, it is becoming obvious that SDSM and Zoran Zaev were responsible for the burning of the office of President Ivanov..."

(Sitel TV, April 26, 2016)

- "...After that, it became clear that the protests are not backed by the citizens, but exclusively by SDSM's activists and SOROS's mercenaries who

are adequately rewarded for their participation. Over the past several weeks, the number of people turning up in SDSM and SOROS's protests drop on daily basis. The portals controlled by SOROS and the opposition party don't publish photos anymore, so that we can't see that there are barely 300 citizens on the streets..."

(Kurir.mk, June 1, 2016).

"Criminal charges for the hooligans of the Colourful Revolution: Criminal charges for participation in a mob were filed against seven persons the participated or organized the protests of the so-called "colourful revolution" in Skopje..."

(Vecer daily, June 3, 2016)

"... that expression of primitivism, the lack of basic sense of one's own culture and state and respect for cultural and historical monuments, as noted, has to be subject of condemnation by all citizens that see the Republic of Macedonia as their homeland, and by all representatives of the international community in the country who promote respect for the cultural identity as one of the fundamental values of the European Union..."

(Kurir.mk, June 4, 2016)

During GDOM's counter protests in April 2016, the movement's representative Aleksandar Pandov went so far to publicly demand a temporary ban on civic organisations and several political parties. "...*We shall file an initiative to the Constitutional Court to issue a temporary suspension of activities of all civic associations, foundations and political party that currently work to undermine and destroy Macedonia - Pandov said...*"³

The synchronized demonization and vilification of

the Colourful Revolution and its participants by the pro-government media got a new, enhanced dimension in the second half of May 2016. During this period, the internet portal Netpress.com.mk published a series of articles, carried and augmented on daily bases by most pro-government media, which claimed that the Colourful Revolution was, in fact, a "mercenary revolution of Soros and SDSM", and that its initiators and leaders were civic organisations, activists, journalists, intellectuals and other public personalities who have been paid by Soros for years to "undermine the democratic government". Those articles were an attempt to utterly and completely smear the Colourful Revolution and its participants and frame them in the perception of a "brutal and open corruption of the society, movement of black funds to undermine the democratic government".

To achieve the set aim, the pro-government media published and manipulated the figures of amounts of salaries and other income for a huge number of civic activists, journalists and experts in different areas. Their reported annual income, both from salaries and honoraria for service contracts (it remains unclear how the media acquired that protected private data), although unrelated in any way or fashion with the Colourful Revolution, were listed within the context of preparation, organization and participation in the protests.

- "SDSM's "mercenary revolution" affair is a cancer that spreads around society: The "Mercenary Revolution" affair in which Soros's money, spread through an umbrella of dozens of NGOs, are used to finance protests, invent news, public appearances and destructive activities of the opposition, seeps deeply into society and, like a cancer, infects a huge number of different public spheres.

3 <http://www.libertas.mk/video-pandov-gdom-bara-vremena-zabran-za-odredeni-nevladini-i-politichki-partii/>

The list of mercenaries includes politicians, public personalities, civic activists, paid experts, judges, journalists, newspaper editors, bloggers. They have the task to create a fictional story of absence of freedom and democracy and violent takedown of a democratically elected government.

The mercenaries' counter kept counting and spinning, with millions being syphoned away. Now, we have exposed the network of functioning of the opposition and the undemocratic manner in which SDSM acts as a victim, while on the other hand strongly corrupts every pore of society in the effort to grab the power..."

(Republika.mk, May 24, 2016)

- "Netpress: SDSM's "Mercenary revolution" debunked, suspicions of financial crime arise..."

(Sitel TV, April 25, 2016)

"SDSM's mercenary revolution gains in scope and scale: ...Hundreds of persons paid various amounts of money from the umbrella of SDSM's nongovernmental organisations, and in return, are the most vocal and regular protesters and critics of the government..."

(Kanal 5 TV, May 25, 2016)

The mercenary revolution of SDSM brutally corrupts the society: Anonymous NGOs were paid millions on their accounts that they further used to pay huge honoraria and service fees to persons that are now among the loudest participants in the protests. It led to a brutal and open corruption of the society, movement of black funds to undermine the democratic government, Netpress reports..."

(Kurir.mk, May 26, 2016)

"There is money so there won't be peace – 6,000,000 Euro for Soros's mercenary army: To undermine Macedonia, SOROS has spent a fantastic amount of 6,000,000 Euro earmarked for salaries and honoraria of the leading smearers and painters of the Macedonian people, its tradition, culture, history, identity. For years, SOROS has financed SDSM's army that needs to implement the plan that aims to ensure that nobody in this country will identify with Macedonia, writes Republika..."

(Kurir.mk, May 27, 2016)

In the days when Netpress.com.mk news site launched its series of articles, the Telegraf.mk news site published the mega-interview with the leader of VMRO-DPMNE Nikola Gruevski, in several daily installments. The interview was reprinted and quoted by almost all media.

In the interview, among other things, Gruevski "poured fuel" on the attacks against the civil sector which he compared to a sect:

"You see, the NGOs, financed mostly by Soros's companies and several other foreign sources, have continuity of operations, whether there are protests or not. In periods without protests, they spend the money on more or less the same group of people, but in different forms. For instance, they organize various public debates against the activities and projects of the Government, hold press-conferences, appear in television and radio shows, organize so-called plenums of different sorts, organize trainings for all of that.

The trainings are commonly given by the most prominent representatives of Soros's organizations and, from what I have heard, they often act as a sect and the lectures are an effort to

turn young and talented people and indoctrinate them, showering them with money and many free opportunities to travel, which is the main motivation to participate in those lectures and attempts to brainwash them. Those who don't play along, who don't succumb to indoctrination, are informed that they should stop coming, so that the money could be invested in other people, on which they will have an effect...

So, here is one example told to me by one person that participated, I believe sometime in 2009, in some of the lectures. Speaking against Government's policies, they asked from all the participants to climb on their desks and jump on and trample VMRO-DPMNE's programme. Totally crazy! Or they would ask for all participants to repeat in unison: This government is bad! And other similar things that are quite shocking..."

(Telegraf.mk, May 25, 2016)

Gruevski continued with his attacks on the civic activists and the Colourful Revolution. In an address to the members of his party, on the event celebrating the 26th anniversary of the foundation of the party, reported by all media, he noted that "*the people were in turmoil and were angry*"⁴ and that many people asked him to support their demand for concrete action. He sees the participants of the Colourful Revolution as mercenaries working on behalf of foreign interests.

President Gjorge Ivanov, too, as reported by the media, in his public address of June 22, 2016, attacked the Colourful Revolution that he called the "*theatre in the streets*" and he asked what he noted was the authentic nongovernmental sector to distance itself from those

who protest "*for profit*:

"Lacking political programme and sustainable solutions to offer the citizens, we see the Parliament turned into a circus, theatre in the streets by those who don't recognize and boycott the institutions, who call for anarchy and disorder.

Nobody is forbidden from taking part in a protest, to express his or her dissatisfaction with the government. Nobody's right to publicly state his or her view on any issue in the country has been disputed. But the institutions have to install order. There is no place in the world where hooliganism, vandalism and wanton destruction of private property are tolerated. Those things are sanctioned everywhere in the world. That violence has to stop here, too...

...The authentic nongovernmental sector, which, for years, has made constructive contributions to the solution of numerous problems in society should distance itself from those individuals and groups who protest for personal gain and profit".⁵ The arsenal of attacks on the Colourful Revolution of the pro-government media was "enriched" with articles with construed allegations of ties between the civic activists and the opposition with Serbian movement Canvas, and that their sole goal was to achieve the "Ukrainian scenario" for violent takeover of power in the country, destruction of the legal system and moral and ethical values:

"Feeling desperate and powerless, Zaev announced a Ukrainian scenario for Macedonia: That is yet another cry of powerlessness and despair by Zaev who, with Ivanov's decision, after the one made by Crvenkovski, was twice

4 <http://novatv.mk/gruevski-narodot-vrie-i-vo-eden-moment-mozhe-da-mu-dojde-preku-glava/>

5 <http://zurnal.net/?p=23549>

pardoned for his crimes... Similar scenarios for civil war and blood flowing on the streets were presented over the past period by several of Soros's mercenaries that hold positions in SDSM, currently engaged in the Ministry of Interior..."

(Vecer daily, April 13, 2016)

"Activists from Serbia are main organizers of opposition protests in Skopje. They walk at the head of the procession every day, giving clear instructions that the other have to follow, the portal reports. "Let's go with the whistles", "Push harder", yelled the leaders of yesterday's protest that finished with throwing paint on the Ministry of Culture and "Macedonia Gate"..."

(Kurir.mk, April 19, 2016)

"Soros is not the only player on the ground. Serbian Canvas is also there, perfecting the methods of action that, in essence, erode the legal system and trample the moral and ethical values, threaten the peace of the citizens and their safety and security. Several hundred people terrorize and pressure two million innocent citizens. While SDSM tries to sell its story that there is some sort of a regime, their people on the ground are stuffing their pockets with black money. The key role there is played by the spotter organizations that fill in the numbers of the coalition of NGOs financed by SOROS..."

(Kurir.mk, May 26, 2016)

FREEDOM OF EXPRESSION VERSUS DEFAMATION

INTRODUCTION

Defamation in Macedonia was decriminalized in November 2012 with the adoption of the Law on Civil Liability for Defamation. The media and expert community, as well as the civic activists, praised and welcomed the decriminalization of defamation and libel. They did, however, warn that the new legislation contains serious weaknesses that may have detrimental effect on the freedom of expression and promote self-censorship of the journalists.

This document, prepared by the NGO Info-centre and the Media Development Centre (MDC), offers an overview of defamation action cases tried in Macedonian courts, with emphasis on their impact on freedom of expression and freedom of media, and is focused on defamation actions cases that involve journalists and politicians from the ruling parties and media coverage of such cases.

Having in mind the extreme importance of the Law on Civil Liability for Defamation, MDC and the NGO Info-centre are actively involved in an effort for continu-

ous monitoring of its implementation and promotion of public debate on freedom of expression and freedom of media.

The Media Development Centre, under the auspices of the USAID Programme for Strengthening of Independent Media and the Project for Media Legal Reforms and Responsible Media, implements a continuous monitoring⁶ of civil litigations and criminal trials that involve journalists as defendants. The NGO Info-centre⁷, under the auspices of the Network 23 Initiative, financially supported by the European Commission, prepared an analysis on the situation in the area of freedom of expression in Macedonia and organized a series of debates on that topic.

⁶ www.mdc.org
<http://nvoinfocentar.mk/analiza-koja-e-cenata-na-slobodata-na-izrazuvanje/>

⁷ <http://nvoinfocentar.mk/analiza-koja-e-cenata-na-slobodata-na-izrazuvanje/>

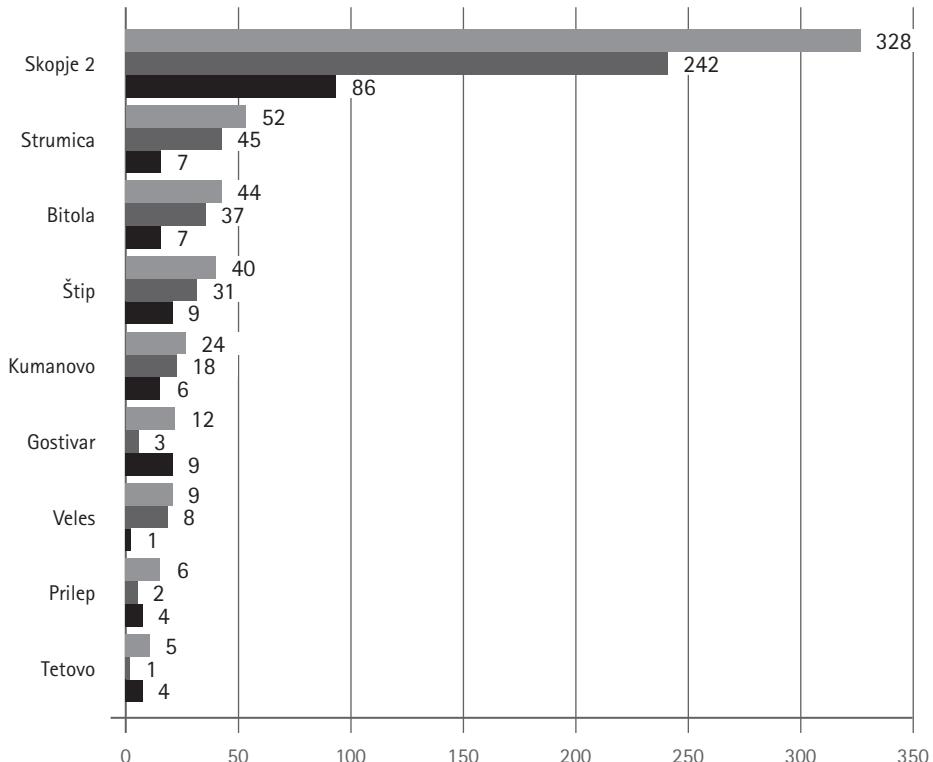
OVERVIEW OF DEFAMATION ACTION LITIGATIONS

According to the information received by the NGO Info-centre and MDC through a request for access to public information, over the period of two years, from November 2012 to December 2014, a total of 520 defamation action lawsuits were filed in nine basic courts in Macedonia (Gostivar, Tetovo, Štip, Veles, Bitola, Prilep, Strumica and the Basic Court Skopje 2 in Skopje). Of that total, 74.4% have been completed with a definitive judgment, while 25.6% trials were under way.

Table 1
Defamation action litigations

Basic court	No. of litigations	Concluded	Active
Skopje 2	328	242	86
Strumica	52	45	7
Bitola	44	37	7
Štip	40	31	9
Kumanovo	24	18	6
Gostivar	12	3	9
Veles	9	8	1
Prilep	6	2	4
Tetovo	5	1	4
TOTAL	520 (100%)	387 (74,4%)	133 (25,6%)

The greatest number of defamation action cases is tried at the Basic Court Skopje 2 - 328 litigations or 63% of the total, and the smallest number of defamation action lawsuits was filed in Tetovo - five cases or 0.96% of the total.

Graph 05

Trials for defamation and insult by cities

OVERVIEW OF LITIGATIONS AND TRIALS INVOLVING JOURNALISTS AS LITIGANTS

Journalism remains the profession most likely to be sued. That conclusion is due primarily to the huge number of cases in which journalists or media appear as defendants, that is, to the trend to use litigations started under the Law on Civil Liability for Defamation as a form of control and pressure on critical journalists

and media in Macedonia.

One third of all defamation cases tried at the Basic Court Skopje 2 involved journalists in the past two years involves journalists, media professionals or media outlets as litigants. A large majority of those cases – 82 or 75%, were concluded with a definitive judgment, and the remaining 28 (25%) are under way.

One cause of concern is the continuous and persistent trend to file defamation action lawsuits against

Graph 06
Percentage division of trials by cities

journalists. Since the start of 2015, 30 new defamation action lawsuits were filed with the Basic Court Skopje 2 alone, 17 of which (56%) involve journalists and media outlets as defendants. In a number of those cases, no hearing has been held by the time of writing of this report, due to the fact that the Court waits for a response to the lawsuit or presiding judge has not been named yet.

The fact that in the six months from January to June

2015 there were on average about 30 trials under way, with 20 hearings per month, best illustrates the intensity and the length of court trials against journalists.

From the adoption of the Law in November 2012 through the end of June 2015, a total of 54 cases were concluded, although for a significant number of cases the judgments have not been issued, while a number of cases have been taken to the Appeals Court. It has led to a situation in which some defamation action cases

to last for more than two years, which is contrary to the Law on Civil Liability for Defamation which prescribes that defamation actions shall be tried in an urgent procedure.

One possible reason for the prolonged procedures is the fact that all defamation actions are tried and heard by just three judges, who also hear other civil law cases, not related to defamation. At the same time, unofficial sources well informed about the situation in the Court inform the NGO Infocentre and MDC that the delays in the preparation of judgements is likely due to the fact that party loyalists are employed in the Court who don't always have the competence or expertise to perform their tasks.

OVERVIEW OF DEFAMATION CASE LAW

Past practice indicated a dramatic difference in the court's treatment of cases in which political/state officials are involved as litigants, either defendants or plaintiffs, compared to the cases in which no political or state officials are involved.

The cases in which state or political officials appear as litigants are evidently processed with greater expediency by the Court. Also, the application of the European Convention and ECHR case-law which, among other things, prescribe that holders of public office should have higher threshold of tolerance for criticism, was lacking and was inconsistent, aimed to provide full protection for the honour and reputation of the officials at the expense of freedom of expression. The cases *Nikola Gruevski v. Tito*

Petkovski, Nikola Gruevski v. Zoran Zaev, Sašo Mijalkov v. FOKUS, etc. testify to the validity of that conclusion. The cases in which the prime minister ap-

peared as plaintiff were processed with extraordinary speed and most procedural motions were decided in the favour of the plaintiff.

The way the judges handle defamation actions seriously undermines the freedom of expression in Macedonia, promotes self-censorship, produces a chilling effect on investigative journalism and raise serious questions about the (in)dependence of judicial branch in the country.

OVERVIEW OF MEDIA COVERAGE OF DEFAMATION RELATED ISSUES

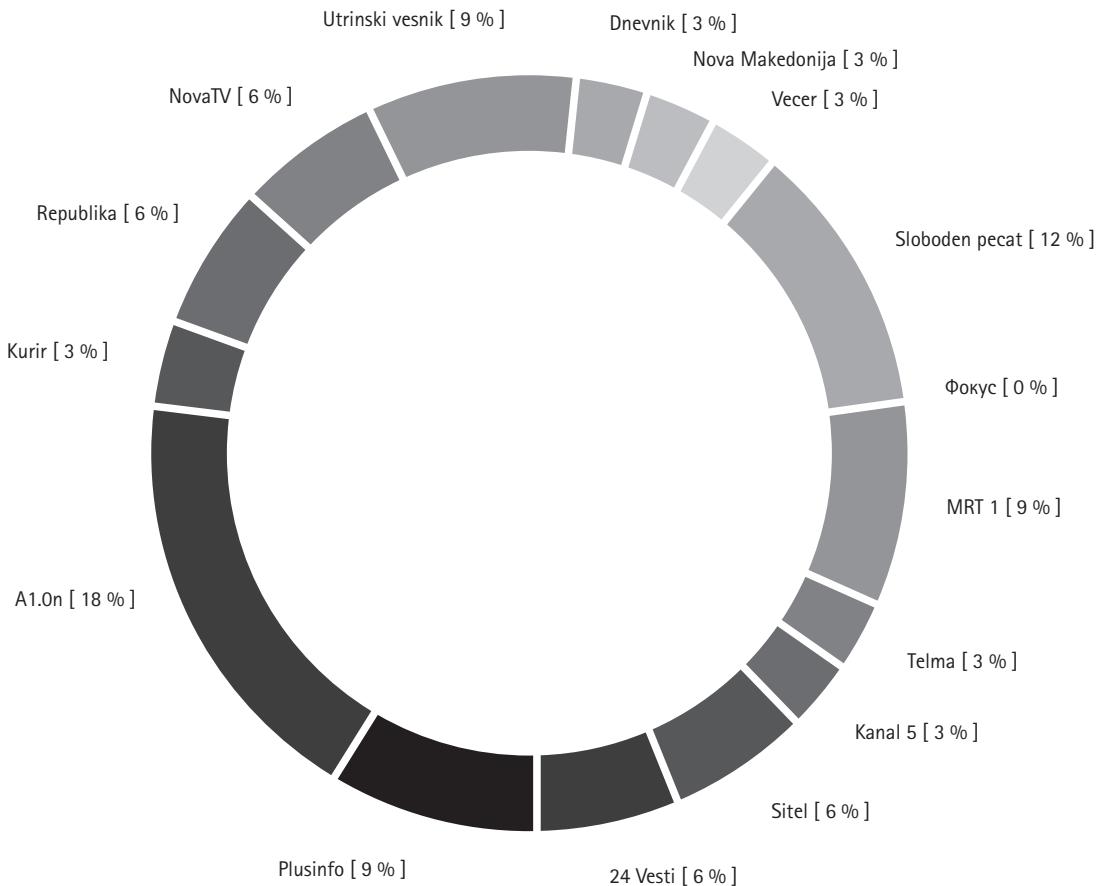
The analysis of media coverage dedicated to media and freedom of expression in the first half of the year, in addition to the interest in defamation, indicates dramatic increase of media interest in topics related to the situation with media freedoms.

Just in the period from January 12 to March 31, 2015, the monitoring registered a total of 709 journalistic articles in the 16 covered media⁸ – "Utrinski vesnik", "Nova Makedonija", "Dnevnik", "Sloboden pečat" and "Večer" dailies, "Fokus" weekly, Sitel TV,

Kanal 5 TV, Telma TV, MRT1, 24 Vesti TV, and online news sites A1.on, Kurir.mk, Republika.mk, Plusinfo.mk and NovaTV.mk. Of that total, just 37, or 5.2% were dedicated to the Law on Civil Liability for Defamation or defamation action cases that involve journalists and media as litigants.

That number is two and a half times smaller than the number of articles in the media registered in the period July – December 2014, with a total of 574 articles or an average of 287 per quarter.

⁸ The monitoring covers only the central daily newscasts of the monitored television broadcasters.

Graph 07

Breakdown of media coverage as percentage of total coverage per media outlet

Nonetheless, the huge interest that media demonstrated in issues related to freedom of expression and freedom of media is not in favour of defamation action cases tried in Macedonian courts.

The media's interest and coverage of defamation

related issues is dropping. Compared to the last quarter of 2014, in which articles covering that topic amounted to 100%, in the first quarter of 2015, their share in coverage of freedom of expression issues dropped to just 5%.

In this quarter, the media mostly covered the information on the number of defamation lawsuits filed against journalists, released by the Basic Court Skopje 2:

"Of the total of 367 defamation action cases, 119 involve journalists as defendants. These are the latest figures presented today, on the Day of Macedonian Judiciary, by Sanja Tomić, spokesperson of Basic Court Skopje 2."

(*"Utrinski vesnik"*, March 31, 2015)

Several media covered the promotion of the Defamation Manual for Journalists, published by the Association of Journalists of Macedonia (AJM):

"Litigations taking 'eternity' to complete and incredible 330 defamation action and insult lawsuits that involve journalists as litigants. That was the situation in the area of freedom of expression and defamation that was one of the main motivations, three years ago, to launch the initiative to decriminalize defamation, which ultimately resulted in the adoption of the new Law on Civil Liability for Defamation in 2012. Today, when those offences are not considered crimes and journalists can't be sentenced to incarceration for committing them, and when trials have moved from criminal to civil courts, the situation is evidently improved. At the end of last year, there were a total of 19 cases of defamation action lawsuits against journalists in the country, and in 11 of them journalists sued fellow journalists".

(*"Nova Makedonija"*, March 25, 2015)

Several new defamation action lawsuits and announced lawsuits attracted the interest of the media. The lawsuit filed by the deputy prime minister and minister of finance Zoran Stavreski against Petre Šilegov, spokesperson of SDSM, attracted the greatest media

coverage, with total of 8 published articles. The media carried the statement issued by the Ministry of Finance, which noted that Šilegov failed to apologize within the legally prescribed 48 hours deadline:

"The legal deadline of 48 hours, prescribed in Article 13 of the Law on Civil Liability for Defamation, in which spokesperson Petre Šilegov could publicly apologize to the deputy prime minister and minister of finance Zoran Stavreski for the defamatory statement issued on January 11 and January 12, claiming that Stavreski signed the contract for rehabilitation of sewage network in Prilep with German company 'Ludwig Pfeiffer' has expired, states the press release of the Ministry of Finance."

(*Alon.mk*, January 14, 2015)

The only analytical article was published by "Utrinski vesnik" daily, and it refers to the case mentioned in previous paragraphs - "Petre Šilegov - the most sued spokesperson", published on January 23, 2015.

The pro-government media Kurir.mk and Republika.mk were interested solely in the lawsuit filed by Jakim Nedelkov, President of the Trade Union for Education, Science and Culture (SONK) against other members of the Trade Union:

"The President of SONK Jakim Nedelkov will sue all who will take the liberty to oppose his policies and who will not readily agree with his opinion on any given topic. After the failed attempt to organize a strike, the increasingly irate Nedelkov started suing SONK members who publicly expressed their opinion and opposed the decision to go on strike."

(*Republika.mk*, January 27, 2015)

"The nervous Nedelkov, facing a failure of his

strike, started suing his own members and turned against everybody."

(Kurir.mk, January 27, 2015)

The article published on the web-site of "Utrinski vesnik" daily on February 15, 2015, informed us about the announcement made by MP Artan Grubi, from DUI political party, to file defamation action lawsuits against eight media outlets.

"Artan Grubi, an MP and Chief of Cabinet of DUI President Ali Ahmeti, engaged in open war with the media, announcing, in a single day, that he intended to file six lawsuits against three Albanian language media. Grubi announced a total of eight lawsuits against several Albanian language media, including "Laim" daily, internet web-sites Almakos.com, Tetovasot.com, Tetoval.mk, but also against TV show host Milenko Nedelkovski..."

("Utrinski vesnik", February 15, 2015)

The apologies to Grubi from media and journalists were soon issued, but were not covered by the media included in this monitoring.

The case *Milenko Nedelkovski v. Žarko Trajanovski*, in which the talk-show host sued the civil activist for defamation, also reached its conclusion during this period. The case was reported by "Sloboden pečat" daily, and news-sites A1on.mk and Plusinfo.mk:

"The statement that earned Trajanovski the lawsuit was given in reaction to Nedelkovski's public calls for liquidation of journalists in opposition, a statement also condemned by the Association of Journalists of Macedonia".

(Plusinfo.mk, February 24, 2015)

In late March 2015, the Constitutional Court of the Republic of Macedonia ruled to dismiss the initiative

to contest the constitutionality of the Law on Civil Liability for Defamation, submitted by the informal civil coalition "Front for Freedom of Expression" in the first half of 2013. The decision of the Constitutional Court didn't attract the attention of any of the monitored media. The public was informed about the decision only indirectly, through the two reports, published by NovaTV.mk and A1on.mk news-sites, on the dissenting opinion of Constitutional Judge Nataša Gaber-Damjanovska.

"Against the majority decision, Gaber-Damjanovska believes that the constitutionality of the Law can be contested, having in mind that it was adopted by the Parliament with a simple majority, in spite of the fact that it contains provisions that regulate trial and court procedures."

(NovaTV.mk, March 24, 2015)

In their coverage of defamation related issues, the media usually rely on statements and opinions of relevant persons and institutions. On the other hand, they public few, if any, analytical contents that would offer indepth analysis of the subject matter.

Journalists don't raise the issues themselves, but choose to follow and cover them and the related events and developments, relying predominantly on the reporting genres – news, report and interview.

POLITICIANS AND DEFAMATION ACTION TRIALS

INTRODUCTION

The intensity with which politicians and state officials use the Law on Civil Liability for Defamation is an extremely important indicator of their attitudes and positions towards the freedom of expression and public debate in general.

The Recommendations of the Senior Experts' Group on systemic Rule of Law issues related to the communications interceptions revealed in Spring 2015, also known as the Priebe Report, clearly state that: "*Defamation actions should not be used as a means to stifle debate or prevent public figures from being held to account. It is of particular concern when politicians sue journalists for defamation, but also when they sue other political figures, instead of resolving their differences through other means such as public debate.*" The Priebe Report also notes that courts should handle defamation claims in a balanced manner, independent of possible political implications of the given particular case: "*Courts should develop clear and foreseeable practice on the protection of freedom of expression in view of*

defamation claims. Both mediation and self-regulation should play an important role in reducing the high number of cases reaching the courts. Consideration should be given to extending the scope of the current statutory ceilings on media liability for defamation to all types of defendants."

Having in mind the above, the NGO Info-center and the Media Development Centre (MDC), prepared report on the defamation action trials involving politicians and state officials, tried by the Basic Court Skopje 2 in Skopje. This Report covers the three year period from the decriminalization of defamation and the entry into force of the new Law on Civil Liability for Defamation, that is, it covers the period from January 2013 to December 2015.

This document is based on the data received from the Basic Court Skopje 2 in Skopje that is the Court's decisions in a number of completed cases secured through the procedure for access to public information and on basis of the direct monitoring of court proceed-

ings in defamation action trials involving politicians as litigants, conducted by MDC.

Quantitative Overview: Politicians like to sue

According to the (general) information received from the Basic Court Skopje 2 in Skopje, politicians and public officials appear as litigants in 43 defamation action trials. In 2013, politicians were involved as litigants in 16 new cases. In 2014, the number of new cases increased to 18, and there were nine new defamation action lawsuits filed in 2015.

The data indicates that politicians in Macedonia are eager litigants who like to sue for defamation, both third parties and other politicians. In 58% of all litigations (25), politicians appear as plaintiffs, and in one fifth of all cases (9 cases), politicians sue other politicians. It is worth noting that, according to the information available from the Basic Court Skopje 2 in Skopje, politicians are plaintiffs in all 9 new defamation action cases that involve politicians as litigants.

By the time of publication of this report, 27 (62%) of the cases were concluded at the court of first jurisdiction. For 16 cases (37% of the total number of monitored cases) there is a valid executable judgment, and 11 cases (25%) have entered appeals procedure. The breakdown per individual year is as follows: In 2013, of the total of 16 cases, seven were completed with a valid judgment, 6 are being reviewed by the Appeals Court, and 3 cases are still tried at the Basic Court; in 2014, of the total of 18 cases, nine have been concluded, four are in appeals procedure, and there are five ongoing cases; in 2015, of the total of 9 cases, one is reviewed by the Appeals Court, and the other 8 are still tried at the Basic Court.

Qualitative Overview: Expedite Trials and Protection for State Officials

The analysis of judgments in those cases, as well as the direct monitoring of hearings and proceedings of a number of cases that involve politicians as litigants, indicate that judges that preside over cases that involve high-ranking state officials handle such cases differently from cases that involve lower ranks of politicians, journalists or ordinary citizens.

The cases in which high-ranking state officials appear as plaintiffs are processed in an express, expedite fashion, in a couple of hearings and in their favor. The judges don't adhere fully to Article 6 of the European Convention that prescribes the right to fair trial and enable a more expedite conclusion of proceedings. The best illustrations for such urgency in the actions of the court are cases in which Prime Minister Nikola Gruevski appears as plaintiff. The *Nikola Gruevski v. Tito Petkovski* was concluded in a single hearing, in favor of the Prime Minister who was awarded compensation of damages of €10,000. The *Nikola Gruevski v. Zoran Zaev* also proceeded in very expedite manner, and the long hearings, sometimes ending well after the official working hours of the Court, were scheduled to be held at the earliest possible time. It was in *Gruevski v. Zaev* that the Court awarded the highest compensation of damages in a defamation case, set at €50,000. The expedite approach of the Basic Court didn't take on the Appeals Court, however, and the appeal filed by the defendant Zoran Zaev has not been concluded yet, more than 12 months after the appeal was filed. The tactics of delay applied by the court of second instance are indicative of several dilemmas and questions regarding the possible reasons why the Appeals Court has not

yet adopted a judgment on the case especially in view of the political developments that transpired over the past period of time.

It was also evident in the cases that involve high-ranking state officials that the application of the European Convention and ECHR case-law which, among other things, prescribe that holders of public office should have higher threshold of tolerance for criticism, was lacking and was inconsistent, aimed to provide full protection for the honour and reputation of the officials at the expense of freedom of expression. At the same time, the Court didn't recognize, or only partially recognized the public interest in those cases, and the same is true of the case law of the European Court of Human Rights that insists that the discussion of such important social matters and subjects, when the intent is to promote public debate on matters of vital social interest, exaggeration, stronger language and even outright provocation should be tolerated. In addition to the lawsuits filed by the Prime Minister, other examples of that approach by the judges are found in *Gordana Jankulovska v. Petar Šilegov*, and in *Sašo Mijalkov v. Fokus*.

In the deliberation of cases that involve high-ranking state officials, the judges didn't apply consistently the three part test on which ECHR insists, especially in the context of proportionality of the restriction of the freedom of expression, i.e. the awarded compensations, with the legitimate goal that it aims to achieve (protection of honor and reputation of the plaintiff).

Below, we present the analysis of the definitive judgments in the cases that involve high-ranking state officials as litigants - *Gruevski v. Petkovski*, *Mijalkov v. Fokus*, as well as *Jankulovska v. Šilegov*, a case returned by the Appeals Court to the Basic Court for re-trial, currently in the stage in which the parties are wait-

ing for the definitive judgment by the court of second instance.

Nikola Gruevski v. Tito Petkovski

In *Gruevski v. Petkovski*, the Court didn't implement consistently the case law of the European Court of Human Rights. It didn't consider the statement of the defendant in the wider social context, in spite of the fact that it referred to an extremely important social issue that requires a wider public debate. In fact, it is a problem of vital importance for the society (the name dispute with Greece) and the membership of the Republic of Macedonia in NATO and EU depends on its solution.

On the other hand, again in accordance with ECHR case-law, holders of public office should have higher threshold of tolerance for criticism. Contrary to that principle, the plaintiff, in our case the prime minister, is awarded greater degree of protection by the actions and decisions of the Court. That is evident both in the urgent and expedient actions of the Court and in the amount of the awarded compensation - set at exorbitant €10,000. The trial concluded with a definitive judgment in less than eight months, in a single hearing, while on average, defamation action cases take over a year and more than five hearings before verdict is issued.

Also, the Court didn't take into consideration, when it adopted its decision, that political expression (similar to journalistic expression) is privileged form of expression and that politicians enjoy higher degree of protection when they open debate on matters of public interest. In the adoption of its decision and the determination of the awarded compensation of €10,000, the Court didn't apply consistently the three part test on which ECHR insists, especially in the context of pro-

portionality of the restriction of the freedom of expression, i.e. the awarded compensation, with the legitimate goal that it aims to achieve (protection of honour and reputation of the plaintiff).

Sašo Mijalkov v. Fokus

In Sašo Mijalkov v. FOKUS, Jadranka Kostova, Vlado Apostolov and Igor Ilievski, the Court, when deliberating the case, incorrectly judged that the conditions of the three-part test invoked by ECHR weren't met. The Court also incorrectly ruled that there was no public interest in the publication of the disputed article, that the presented information came from unserious source and that the article didn't apply the standards of professional journalism. The existence of public interest for the article to be published can't be disputed knowing that, in this particular case, it referred to a holder of public office which, due to a number of factors, is one of the most important and most influential public office in Macedonia. Therefore, the publication of an article that discusses the actions of the Director of the Administration of Security and Counterintelligence, the manner in which he uses the prerogatives of his office and the position he adopted regarding the dispute over the custody of the child of defendant Igor Ilievski, former Macedonian ambassador to the Czech Republic, is certainly a matter of public interest and the Court should have ruled so.

The analysis of the decision of the Constitutional Court and the definitive judgment demonstrates that the Court incorrectly ruled that the presented information came from unserious and irrelevant source. All factual claims that are subject to the plaintiff's lawsuit, which ultimately led to the Court finding the defendants responsible of defamation, were presented by

defendant Ilievski, and nobody challenged the fact that it was Ilievski that presented them to the co-defendant Vlado Apostolov in an e-mail correspondence. The Court deliberated that such a source of information (a person that held the office of Macedonian ambassador to the Czech Republic just one month before the publication of the article) can't be treated as a "serious source of information", in accordance with Article 10, paragraph 4 of the Law on Civil Liability for Defamation. The Court ruled that, because of problems in the family, the person couldn't be seen as provider of objective information. Such a reasoning by national courts is unacceptable and contrary to the case law of the European Court of Human Rights.

At the same time, the Court incorrectly ruled that the journalist and the editor-in-chief didn't comply with standards of professional journalism and didn't check the claims presented by ambassador Ilievski. Before the publication of the article, the journalist Vlado Apostolov made several attempts to contact the plaintiff to ask for his position on the claims presented by Ilievski, but all his attempts failed. The defendants also contacted the Ministry of Foreign Affairs with request for official position on the claims the Ilievski presented to Apostolov in their correspondence. That attempt by the journalists to secure official information on claims presented by Ilievski's also failed.

In view of the above, we can conclude that, in this case, the legal requirements for exemption from liability for defamation prescribed by Article 10, paragraph 4 of the Law were fully met. Article 10, paragraph 4 exempts from liability for defamation if "in a means of public information facts were presented on matters of public interest, based on serious sources of information that can corroborate their validity which were treated

by the defendant with due attention and respect, in accordance with the professional standards of journalistic profession". In addition, the restriction of the freedom of expression of the defendants didn't meet the third condition for legitimate restriction of the freedom of expression, prescribed in Article 10, paragraph 2 of the European Convention, i.e. it can be seen as "necessary in a democratic society".

The Court also acted incorrectly when it deliberated on the amount of the awarded compensation, as it didn't take into consideration the income and property status of the defendants. When deliberating on the amount of awarded compensations, the Court didn't take into consideration the income and property status of the defendants. The fines of €1.000 for journalist Vlado Apostolov and €5.000 for his editor Jadranka Kostova are high and are disproportionate to the financial situation of journalists and print media in Macedonia. The awarded compensations, combined with the high litigation expenses amounting to €3,000, that are to be borne by the defendants, consist a serious financial burden for the journalists and media outlets. When deliberating on the compensations, the Court didn't take into account the possibility that they would cause a "chilling effect" on investigative journalists and freedom of expression in general.

The judgment in this case indicates the existence of a negative practice in Macedonia, which is a cause of great concern, for the courts to further undermine instead of protect the freedom of expression. They do that by, on one hand, awarding protection to government and its officials and, on the other hand, sanctioning journalists and media outlets, pushing them to the brink of mere survival, and strengthening fear and self-censorship.

Gordana Jankulovska v. Petar Šilegov

The former Minister of Interior Gordana Jankulovska, sued Petar Šilegov for a statement he gave at a press-conference organized by SDSM political party, in which he stated, among other things, that: "*Since she took the office of Minister of Interior, Gordana Jankulovska increased her property portfolio by €200,000 in apartments alone. How does one earn 200,000 Euro in five years on the honest ministerial salary alone? How did the honest minister gain so much new property with two public administration salaries?*"

The court of first instance, after the presentation of evidence and testimonies by the litigants, ruled to partially uphold the claims of the plaintiff and sentenced the defendant to pay the plaintiff total compensations of damages to the amount of 500,000 MKD (c. €8,300). The Appeals Court ruled in favour of the defendant, annulled the decision of the court of first instance and returned the case for retrial, finding that the Basic Court committed substantial violations of litigation procedure, and that the decision was unclear, nebulous and didn't contain sufficient explanation for the key facts that have led the decision of the court of first instance. The Appeals Court also found that the factual situation wasn't determined correctly and completely, which resulted in incorrect application of material law.

The Appeals Court, among other things, correctly ruled that the Basic Court didn't determine whether it was truly a defamation case and if the presented evidence proved the existence of malicious intent on the behalf of the defendant to degrade and defame the person of the plaintiff, or if his intent was, as a spokesperson of a political party, and in accordance with Article 10 of the ECHR, to express an opinion with

the aim to present strong criticism, based on facts he received from the State Anti-Corruption Commission.

Although the Appeals Court acted correctly in its deliberation, the question remains why, in spite of available evidence and irregularities it found in the work of the Basic Court, it didn't rule to change the decision of the Basic Court. With the decision to order retrial, the Appeals Court actually placed the responsibility with the Basic Court, opening the question if it wanted to avoid any unwanted pressure that would be directed at the Appeals Court, having in mind the fact that the plaintiff is a former minister of interior and is currently high-ranking official of the ruling party. Another question is why the Appeals Court didn't adopt its decision earlier, and whether its decision would be the same if Jankulovska remained minister of interior.

The Basic Court, in the retrial, changed its decision and awarded compensations of damages to the amount of 250,000 MKD to be paid (app. €4,200). Another question that arises from that decision and the actions of the Basic Court is whether the change of its decision was due to the decision of the Appeals Court or the new political situation that emerged with the "Pržino Agreement" and its contents.

That decision was appealed and the proceedings at the Appeals Court were still ongoing at the time of writing of this report.

LIRIA

E SHPREHJES

SË LIRE

A graphic design featuring a stylized barbed-wire fence in the background, rendered in dark grey and black silhouettes. A central, thick black diagonal line cuts across the composition. A grey speech bubble shape is positioned at the top, containing the word "LIRIA" in white, bold, sans-serif capital letters. Below this, the words "E SHPREHJES" and "SË LIRE" are stacked in large, bold, black capital letters. The overall aesthetic is minimalist and political.

Ky hulumtim është aktivizuar me mbështetjen e popullit amerikan përmes Agjencisë së Shteteve të Bashkuara për Zhvillim Ndërkombëtar (USAID), në kuadër të Shoqërisë Civile të USAID-it. Përbajtja e publikimit është përgjegjësi e autorëve dhe OJQ Infocentre dhe nuk pasqyron pikëpamjet e USAID apo të Qeverisë së Shteteve të Bashkuara.

LIRIA E SHPREHJES DHE E SHOQËRIMIT TEK MEDIAT

HYRJA

NVO Infoqendra e ndjek vazhdimisht gjendjen e lirisë së shprehjes dhe lirinë e shoqërimit në Republikën e Maqedonisë. I mbikëqyr aktivitetet qytetare, e ndjek punën e institucioneve kompetente, kurse zbaton edhe monitorim të informimit në media në tema lidhur me lirinë e shprehjes dhe lirinë e shoqërimit.

Kjo analizë e përfshin informimin nga mediat mbi tema që lidhen me lirinë e shprehjes dhe lirinë e shoqërimit, për periudhën 15 janar 25 dhjetor 2015 dhe 15 janar – 30 qershori 2016.

Në vitin 2015 janë mbikëqyrur 16 media – gazeta ditore: Slloboden peçat, Urinski vesnik, Nova Makedonija, Dnevnik, Veçer; televizione (lajmet qendrore) 24 Vesti, Tellma, Kanall 5, Sitell dhe RTM1; portale informative: Plusinfo, A1.on, NovaTV, Kurir, Republika dhe revista e përvjetër Fokus, duke përfshirë edhe faqen e saj në internet.

Në vitin 2016 mbikëqyrur 12 media – gazeta ditore: Slloboden peçat, Urinski vesnik, Dnevnik, Veçer; televizione (lajmet qendrore) 24 Vesti, Tellma, Sitell dhe RTM1; portale informative: Plusinfo, A1.on, NovaTV, Kurir, Republika.

NGJARJET MË TË RËNDËSISHME PËR LIRINË E SHPREHJES DHE TË SHOQËRIMIT NË VITIN 2015

Vazhdimi i protestave masive të studentëve, menjëherë pas festave të fundit, ishte paralajmërim se viti 2015 do të jetë një vit i mbushur me evenimente që lidhen drejtpërdrejt me lirinë e shprehjes, shoqërimit dhe shprehjes në paqe të protestës publike nga qytetarët e Republikës së Maqedonisë.

Protestat e studentëve rezultuan me formimin e zonave autonome në universitetet në Shkup dhe në Manastir, kurse mandej vijuan protestat masive të gjimnazistëve dhe bojkotii tyre ndaj mësimit. Studentët dhe gjimnazistët, me mbështetje të profesorëve, arsimtarëve, prindërve dhe qytetarëve në përgjithësi, kurse të pakënaqur nga puna e qeverisë aktuale, kërkuau reforma nga themeli në sistemin arsimor, të cilat do t'u sigurojnë arsim më cilësor të rinjve. Para përfundimit të vitit shkollor, gjimnazistët u kthyen në bankat e shkolës, por në fillim të vitit të ri shkollor, ata me mbështetje të Plenomit Studentor, dolën përsëri në rrugë dhe i rinnovuan kërkasat e veta për arsim cilësor. Përveç betejës për një sistem më të mirë arsimor, studentët e ngritën

zërin e vet kundër prerjes së pemëve në kampin e Universitetit "Shën. Kirili dhe Metodij" dhe kundër procedurës jotransparente për ndërtim të ndërtesave të reja të fakulteteve me fasada baroku.

Të shumta dhe masive ishin dhe protestat përdorëheqje të ministrit të shëndetësisë, Nikolla Dimitrov dhe të gjithë përgjegjësve për vdekjen e nëntëvjeçares Tamara Dimovska. Ajo ndërroi jetë sepse, institucionet shtetërore kompetente nuk i siguruan mjekim në kohë jashtë shtetit. Deri në fillim të nëntorit ndodhën një sërë rastesh të vdekjeve në spitalet dhe ambulancat në mbarë shtetin, kurse një doktor është qëlluar me armë zjarri. Urrejtja dhe revolta e qytetarëve rritet. Opozita si pasoje e rasteve të shumta tragjike dorëzoi interpelancë në Kuvend për Ministrin, Por ministri Todorov nuk dha dorëheqje. Në mbrojtje të tij qëndruan edhe Kryeministri dhe deputetët e partive në pushtet.

Në vitin 2015, qytetarët organizuan një sërë aktivitetesh dhe protestash kundër të ashtuquajturit Ligji për Honorarët, i cili ishte diskriminues ndaj qytetarëve pa punësim të rregullt, kurse qytetarët e Platformës

"Hajde" mblodhëm mbi 7.000 nënshkrime dhe dorëzuan iniciativë për vlerësim të kushtetutshmërisë së tij. Më një gusht, vetëm disa muaj pas miratimit, Kuvendi e shfuqizoi këtë ligj diskriminues. Ndërkohë, qytetarët vazhduan të protestojnë dhe kundër pagimit jokush-tetues të llogarive për ngrohjen qendore të hequr.

Fundin e dimrit dhe fillimin e pranverës e karakterizuan protestat kundër vendimit të Gjykatës së Apelit, gazetari Tomisllav Kezharovski, të dënohet me dy vjet burg, si dhe protestat para Radiotelevizionit të Maqedonisë (RTM) dhe kërkesat që ai në vend që të jetë megafon propagandues i pushtetit, të fillojë ta respektojë ligjin dhe të sillet si një shërbim publik, profesional dhe i paanshëm i qytetarëve.

Situata politiko-shoqërore në shtet u tensionua sidomos me rastin e "Puç" ku lideri i partisë së opozitës LSDM, Zoran Zaev, së bashku me gjashtë persona të tjera, ishte akuzuar për ndjekje dhe spiunim, si dhe për kërcënime serioze ndaj funksionarëve të lartë shtetërorë. Të gjithë të dyshuarit përvëç Zaevit u paraburgosën. Mandej, Prokuroria Publike dhe vendim ku paralajmëroi se shpallja e materialeve të cilat mund të jenë lëndë e procedurës së mëtejshme është e ndaluar dhe dënohet me ligj. Kjo shkaktoi një llavë reagimesh nëpër media, midis gazetarëve, organizatat e mediave, por edhe ato qytetare, ku paralajmërimi i Prokurorisë Publike u vlerësua si përpjekje e drejtëpërdrejtë për cenzurë dhe si procedurë e cila është tërësisht në kundërshtim me interesin publik.

Lëvizjet në skenën politike u përforuan dhe me shpalljen e të ashtuquajturave "bomba" të partisë më të madhe opozitare, SLDM. Nëpërmjet Projektit "E vërtetë për Maqedoninë", kjo parti e zbardhi përgjimin masiv jashtëligjor të mbi 20.000 qytetarëve, të përpiluar dhe zbatuar nga, siç tha, Qeveria dhe Ministria e Punëve të

Brendshme. LSDM-ja shpalli një numër të madh bisedash telefonike dhe dokumentesh për keqpërdorim të pushtetit dhe të institucioneve shtetërore nga kryeministri, ministrat dhe partitë në pushtet. Një numri të madh gazetarësh dhe aktivistësh qytetarë u janë dorëzuar "dosje" me bisedat e tyre të përgjuara. Gjithashtu, LSDM-ja dorëzoi dhe një sërë fletëparaqitje penale kundër kryeministrat, por edhe kundër ministrave dhe funksionarëve të tjera. Materialet e opozitës i kanë shpallur vetëm mediat kritike kurse shërbimi publik i radiodifuzionit dhe mediat proqeveritare kanë informuar pak apo pothuajse aspak mbi përbajtjen e bisedave të shpallura.

Përbajtja e "bombave" e përforcoi pakënaqësinë e qytetarëve. Më 5 maj, drejtpërdrejt pas shpalljes së bisedave telefonike lidhur me vrasjen e Martin Neshkovskit, nga të cilat u zbardhën përpjekjet e MPB-së dhe të Qeverisë që t'i mbulojnë edhe vrasjen edhe vrasësin e tij, qytetarët u mblodhën në mënyrë masive para ndërtëses së Qeverisë dhe e shprehën revoltën e tyre, midis të tjershë, edhe me hedhje të vezëve mbi fasadën e saj. Në orët e mbrëmjes, ndodhën incidente midis qytetarëve dhe forcave policore, për të cilat dëshmitarë okularë pohojnë se ishin provokuar nga persona të futur për të bërrë trazira. Policia e shpërndau protestën duke përdorur forcë të madhe dhe me një seri arrestimesh dhe paraburgimesh të demonstruesve, kryesisht studentë. Ngjarjet e 5 majit shkaktuan interes enorm në mediat në botë dhe një numër të madh mbështetje qytetare ndërkombëtare për qytetarët e Republikës së Maqedonisë në luftën e tyre për liri dhe demokraci.

Këto ngjarje e zmadhuan vendosmërinë e qytetarëve që të vazhdojnë ta shprehin publikisht pakënaqësinë e tyre dhe të kërkojnë dorëheqjen e Qeverisë. Ata çdo ditë mblidheshin në udhëkryqin në afërsi të Qeverisë,

sepse policia ua kufizoi të drejtën e lëvizjes dhe të protestimit para ndërtësës së pushtetit ekzekutiv. Por kjo nuk i pengoi qytetarët përditë, me moton "Çdo ditë në orën 6" dhe në dhjetë ditët e mëtejshme, të protestojnë dhe marshojnë nëpër rrugët e kryeqytetit dhe para institucioneve shtetërore më të rëndësishme.

Menjëherë pas protestave më 5 maj, më 9 maj ndodhi edhe shkëmbimi i zjarrit në "Lagjen e Trimave", midis policisë dhe një grapi më të madh të armatosur. Shkaqet e vërteta për këtë incident me armë janë ende të panjohura, por është e rëndësishme të theksohen se qytetarët mbeten të matur dhe dinjitozë dhe nuk lejuan që ky sulm i armatosur të shkaktojë rrënim të marrëdhënieve ndëretnike.

protestat e përditshme të qytetarëve, kulmin e vet e përjetuan më 17 maj, kur para ndërtësës së qeverisë është organizuar protestë mbipartiale me më tepër se 60.000 qytetarë, të bashkuar në një koalicion joformal "Qytetarët për Maqedoninë", i përbërë nga 80 shoqata qytetare, individë dhe pothuajse të gjitha partitë opozitare. Kjo protestë e madhe qytetare përfundoi me vendosjen e Kampit të Lirisë, para ndërtësës së Qeverisë.

Si përgjigje ndaj protestës qytetare, partia në pushitet VMRO-DPMNE, ditën tjetër, më 18 maj organizoi protestë partiale para Kuvendit të RM-së dhe vendosi të ashtuquajturin kundërkamp në "Parkun e Gruas", me emrin zyrtar: *Kampi i Ruajtësve të Demokracisë*:

Dhe në periudhën pas 17 majit, vazhduan protestat qytetare për dorëheqjen e Qeverisë, kurse me ndërmjetësim të Bashkimit Evropian dhe ShBA-së fillouan bisedat politike për zgjidhjen e krizës politike dhe sigurimin e kushteve për zgjedhje të ndershme dhe demokratike, të cilat përfunduan me rënëshkrimin e Marrëveshjes së Përzhinos më 2 qershor dhe me aneksin e saj më 15 korrik. Në fillim të qershorit janë shpallur

rekomandimet e Grupit të Ekspertëve me Përvojë për zgjidhje sistematike për mbizotërim të së drejtës lidhur me ndjekjen e komunikimeve të zbuluara në pranverën e vitit 2015, të njoftura si Raporti i Pribes, i cili në thelb është bazë dhe pjesë e integruar Marrëveshjes së Përzhinos, kurse në korrik Kuvendi i miratoi Prioritetet urgjente reformuese të Republikës së Maqedonisë të propozuara nga Komisioni Evropian.

Në mars ndodhi lustrimi i redaktorëve të përzgjedhshëm "Fokus", Jadranka Kostova, kurse vetëm disa muaj më vonë, në korrik, Kuvendi e shfuqizozi Ligjin për Lustracion. Edh enë vitin 2015 vazhdoi trendi i dorëzimit të padive për shpifje dhe ofendim kundër gazetarëve, por në këtë vit ndodhën edhe një sërë kërcënimesh dhe sulmesh fizike mbi gazetarë, aktivistë qytetarë dhe opozicionarë. Gazetarit, Borjan Jovanovski, iu dërgua kurorë varimi në shtëpinë e tij, por dhe kërcënimë përsigurinë e tij. Kolegët e tij, Zoran Bojarovski, Petrit Saracini dhe Vlladimir Petreski i ballafaquan me kërcënimë në rrjetet sociale, pronari i portalit Maktel, Sashe Ivanovski, disa herë është sulmuar fizikisht, madje edhe nga zëvendëskryeministri Vlladimir Peshevski. Edhe përkrah reagimeve të ashpra dje kërkuesave, Peshevski nuk dha dorëheqje. Me sulme u ballafaquan edhe pronarë të tjerë të portaleve (dokaz.mk, Ohrid skaj), gazetarit Banko Trëckovski i është djegur automjeti, kurse redaksia e Plusinfos është grabitur.

Nga kërcënimet dhe sulmet fizike nuk janë kursyer as aktivistët qytetarë. Ata gjithnjë dhe më shpesh ballafaqohen me kërcënimë përsigurinë e vet, kurse Vlladimir Millçin, Sllavço Dimitrov dhe Nikolla Nauovski janë sulmuar edhe fizikisht. Edhe opozicionari Sasha Bogdanoviq është rrahur, kurse janë dëmtuar apo vjedhur edhe automjetet e disa aktivistëve dhe opozicionarëve. Institucionet kompetente nuk ndërmorën pothu-

ajse asgjë në aspektin e sulmeve dhe kërcënimeve mbi gazetarët dhe aktivistët.

Edhe një aktivitet qytetar e shënoi vitin 2015 – referendumi qytetar për mbajtjen e pamjes autentike të QTQ-së. Referendumi është ndjekur me fushatë jashtëzakonisht kreative dhe efikase të aktivistëve në rrugët e Shkupit, e titulluar "*E dua QTQ-ne*". Edhe përkrah thirrjes për bojkotim nga partia në pushtet VMRO-DPMNE, si dhe fakti se nuk është arritur konsensusi i nevojshëm, bë vendvotimet në Komunën Qendër, dolën 17.000 votues dhe me shumicë enorme u deklaruan kundër vendosjes së fasadës së barokut në QTQ.

Në vitin 2015 ndodhi dhe vala e madhe e migrantëve nga rajonet e kërcënuara nga sulmet e ISIS. Aktivistët qytetarë por edhe qytetarët e zakonshëm u bashkuan dhe i ndihmojnë vazhdimisht migrantët, të cilët gjatë rrugës nëpër Maqedoni drejt Bashkimit Evropian ballafaqohem me probleme të shumta dhe me dhunën. rreth tridhjetë migrantë e humbën jetën e vet. Qytetarët e detyruan pushtetin të bëjë ndryshime ligjore, me të cilat migrantëve do t'u lejohet kalim legal nëpër shtet, e ngritën zërin kundër kushteve çnjerëzore në Qendrën Pranuese të Kërkuesve të Azilit dhe në Qendrën për Migrantë, si dhe kundër dhunës mbi migrantët. Aktivisti Suad Misini, ka bërë grevë urie në shenjë proteste dhe mospatjtim me raportin e pushtetit dhe të shtetit ndaj migrantëve. Në sheshin e Shkupit ishte organizuar protestë qytetare në shenjë të mbështetjes së migrantëve, kurse më 14 nëntor marshi tradicional i tolerancës ishte në shenjë mbështetjeje për migrantët. Marshi tradicional i tolerancës i Komitetit të Helsinkit për të Drejtat e Njeriut u dedikohej migrantëve dhe u realizua nën moton "*Migrantë pa kufij*".

Nga mesi i korrikut, Kampi i Lirisë, u mbyll edhe

zyrtarisht, por aktivitetet dhe protestat qytetare nuk u thanë as pas gjysmës së dytë të vitit të cilën e karakterizuan bisedat për zbatimin e Marrëveshjes së Përzhinos. Midis të tjerash, Iniciativa Qytetare "Hajde", e mbështetur nga një numër i madh qytetarësh protestoi kundër Propozim-Ligjit për Ndalin dhe Shpallje të "Bombave" të dorëzuar nga BDI-a dhe VMRO-DPMNE-ja. Ky propozim u tërroq nga procedura në Kuvend pas mbajtjes së protestës para Kuvendit të Republikës së Maqedonisë. Protesta para Qeverisë kishte edhe ato ditë kur zbatimi i Marrëveshjes së Përzhinos është frenuar dhe nuk ishte e qartë a do të "mbijetojë" ajo. Anëtarët e "Hajde", mbështetës dhe qytetarë u mblodhën para ndërtesës së Kuvendit ditën kur duhej të formohet Prokuroria Speciale Publike dhe të zgjidhet Prokuroria speciale publike, Katica Janeva dhe i thanë se e pret shumë punë në luftën me krimin e pushtetit.

Iniciativa qytetare për miratimin e ligjit për amnistia i përforcoi aktivitetet e veta nëpërmjet protestave dhe mbledhjes së nënshkrimeve. Edhe pse u mblodhën 11.000 nënshkrime, Kuvendi nuk e miratoi ligjin e propozuar, përkatësisht partitë politike ishin kundër miratimit të tij.

Në këtë periudhë banorët e Komunës Karposh, iniciuan mbledhjen e nënshkrimeve kundër miratimit të Planit të Detajuar Urbanistik për Lagjen Karposh 4, me të cilin është paraparë shkatërrimi i gjelbërimit rrëth ndërtesave të tyre. Shkatërrimi i gjelbërimit, por dhe ndotja e lartë e ajrit në Tetovë, Manastir, Shkup, gjithashtu, nxitën një sërë iniciativash qytetare, protestash, bllokadash dhe kërkesash për pushtetet që të marrin masat përkatëse për zvogëlim të ndotjes dhe për mbrojtjen e mjedisit jetësor.

Me parullën "*Koce na i kthe rrugët*" një grup qytetarësh kërkuant përgjegjësi nga Kryetari i Qytetit

të Shkupit, sepse këmbësorët dhe çiklistët vuajnë më shpesh nga aksidentet në qarkullim, sidomos në kryeqytet. Gjatë shtatorit, disa herë qytetarët e blokuar bulevardin "Pratizanski odred" në Shkup dhe protestuan sepse edhe pas shtatë muajsh nuk ka epilog gjyqësor për fatkeqësinë automobilistike në të cilën jetën e humbi studentja Frosina Cekova nga Kriva Pallanka. Prokuroria Publike, madje, më 2 nëntor ka dorëzuar akt akuzues.

Bashkësia LGBT e mbështetur nga aktivistët dhe qytetarët, gjatë vitit 2015, organizoi protesta para Prokurorisë Publike për shkak të heshtjes së institucioneve ndaj dhunës dhe diskriminimit mbi anëtarët e bashkësisë LGBT në Maqedoni. Nga hapja, në vitin 2012, të Qendrës LGBT për Mbështetje pesë herë ka qenë shënjestër e sulmeve huligane, kurse asnjë nga rastet nuk është zgjidhur nga Prokuroria Publike, përkatësisht nuk është bërë asgjë që të gjenden dhe dënohen dhunuesit.

Edhe bashkësia rome në shtet, disa herë në vitin 2015, e shprehu pakënaqësinë e vet nga trajtimi i pabarabartë në shoqëri dhe nga diskriminimi i vazhdueshëm nga pushteti. Në Ditën Ndërkombëtare të Romëve ishte organizuar Marshi i Dinjitetit, kurse disa javë më vonë para Ministrisë së Punëve të Brendshme ishte organizuar protestë kundre diskriminimit në kallimet kufitare, ku është kërkuar edhe dorëheqje e ish-ministres së atëherëshme për punë të brendshme, Gordana Jankulovska, por edhe të kryeministrat të atëherëshëm, Nikolla Gruevski. Romët e ngritën zërin e tyre dhe e nënshkruan peticonin për hapje të ambulancës gjinekologjike në Shuto Orizari, sepse 8.000 gra të kësaj komune me vite nuk kanë asnjë lloj mbrojtjeje shëndetësore gjinekologjike.

Më 10 nëntor 2015, Komisioni Evropian (EK) e

shpalli Raportin e Përparimit të Republikës së Maqedonisë, i cili është sidomos kritik edhe në pjesën mbi lirinë e shprehjes dhe lirinë e shoqërimit. Që në rezyumenë e Raportit të KE-së për vitin 2015 konstatohet se organizatat qytetare në Maqedoni luajnë rol konstruktiv në kontekstin e krizës politike, se gjatë kësaj kërkojnë raportim të aktorëve politike, por edhe se shprehin shqetësim mbi klimën e vështirë ku funksionojnë, për papërgatitjen e qeverisë për dialog, si dhe për sulmet publike ku janë të pasqyruar nga politikanët dhe mediat proqeveritare. Njëkohësisht, Komisioni Evropian konsideron se praktikimi i lirisë së shprehjes është problem serioz në kulturën ekzistuese të mediave dhe në krizën politike. Shteti po bën prapa në këtë drejtim, kurse përpjekjet që të kufizohet informimi i mediave për çështje me interes publik është jashtëzakonisht shqetësues. Në aspektin e gjendjes së të drejtave të njeriut dhe të mbrojtjes së tyre, përsëri, në Raport midis të tjerash, theksohet se ajo nuk është e mirë në reformat në burgje, integrimin e romëve, të drejtat e fëmijëve dhe personat me invaliditet, kurse bashkësia LGBT vuan nga diskriminimi dhe homofobia në media.

Në negociatat politike për mediat nuk kishte përpamit dhe të gjitha afatet përritje të marrëveshjes ishin tejkaluar. Shoqata e Gazetarëve të Maqedonisë (ShGM), Sindikata e Pavarur e Gazetarëve (SPGM) dhe Instituti Maqedonas për Mediat (IMM), të pakënaqur nga ajo se partitë politike negociojnë për mediat pas dyerë të mbyllura dhe pa pjesëmarrien e gazetarëve dhe të punësuarve në media, më 25 nëntor, para Klubit të Deputetëve, organizuan protestë. Njëkohësisht, gazetarët, nuk janë të kënaqur as nga ndryshimet e fundit të Kodit Zgjedhor në pjesën e mediave, për të cilat konsiderojnë se janë miratuar në procedurë jo-transparente dhe se zmadhimi dyfish i gjabave do ta

përforcojë më tej presionin mbi gazetarët dhe mediat.

Koalicioni Joformal "Qytetarët për Maqedoninë" (*opozita u tërhoq nga ky koalicion pas nënshkrimit të Marrëveshjes së Përzhinos*) nga fundi i vitit 2015 realizoi fushatë nationale të quajtur "Meritojmë më mirë", kurse të pakënaqur nga funksionimi i institucioneve, qytetarët në dhjetor e formuan gjykatën simbolike të drejtësisë së shoqërisë qytetare – Tribunus Civilis. Në punën e kësaj gjykata marrin pjesë personalitetë të cilët u theksuan me kredibilitetin e vet profesional dhe njëreëzor, midis të cilëve ka avokatë, intelektualë publikë, profesorë, mjekë, gazetarë, aktivistë qytetarë, studentë, përfaqësues të organizatave joqeveritare dhe qytetarë të tjera.

INFORMIMI I MEDIAVE MBI LIRINË E SHPREHJES DHE TË SHOQËRIMIT

Që viti 2015 është viti i angazhimeve jashtëzakonisht të mëdha dhe të përforcuara qytetare, politiko-shoqërore, përkrah ngjarjeve më të rëndësishme, flet edhe monitorimi i mbulimit nga mediat të ngjarjeve që lidhen me lirinë e shprehjes dhe lirinë e shoqërimit në Republikën e Maqedonisë.

Në periudhën nga 15 janari deri më 25 dhjetor, në 16 media të monitoruara janë botuar 4.422 artikuj gazetarie dedikuar veprimtarisë qytetare ose rreth 400 artikuj në muaj, përkatësisht 12 artikuj në ditë. Ky numër i materialeve të botuara gazetareske në media është jashtëzakonisht i lartë dhe është dy herë më i madh në krasim me vitin 2014, kur për shtatë muaj (janar – korrik) janë regjistruar vetëm 1.200 artikuj dhe kjo në shtatëmbëdhjetë media ose mesatarisht vetëm 170 artikuj në muaj, përkatësisht 6 artikuj në ditë.

Rreth 80% e numrit të përgjithshëm të artikujve për veprimtarinë qytetare në vitin 2015, që janë botuar në mediat që kanë raport kritik ndaj pushtetit. Një numër i madh materialesh gazetareske madje 45% nga numri

i përgjithshëm i regjistruar i artikujve janë botuar në portalet A1.on (762), Plusinfo (677) dhe NovaTV (575). Nga gazetat numri më i madh i teksteve është botuar në Slloboden peçat – 359, kurse te televizionet në vend të parë është 24 Vesti me 377 artikuj. Një numër solid të artikujve për veprimtarinë qytetare ka edhe e përzgjshmja "Fokus", duke përfshirë edhe faqen e revistës në internet – 327 tekste gazetareske.

Media proqeveritare kanë botuar vetëm 964 artikuj (21%). Më tepër artikuj ka portali Kurir – 224, pastaj portali Republika – 158, TV Sitell – 144 dhe gazeta Veçer – 111 artikuj. Një numër i vogël tekstesh janë botuar në gazetat Dnevnik – 57 dhe Nova Makedonija – 78. Në lajmet qendrore të Programit të Parë të Radio-televizionit të Maqedonisë janë regjistruar vetëm 98 artikuj.

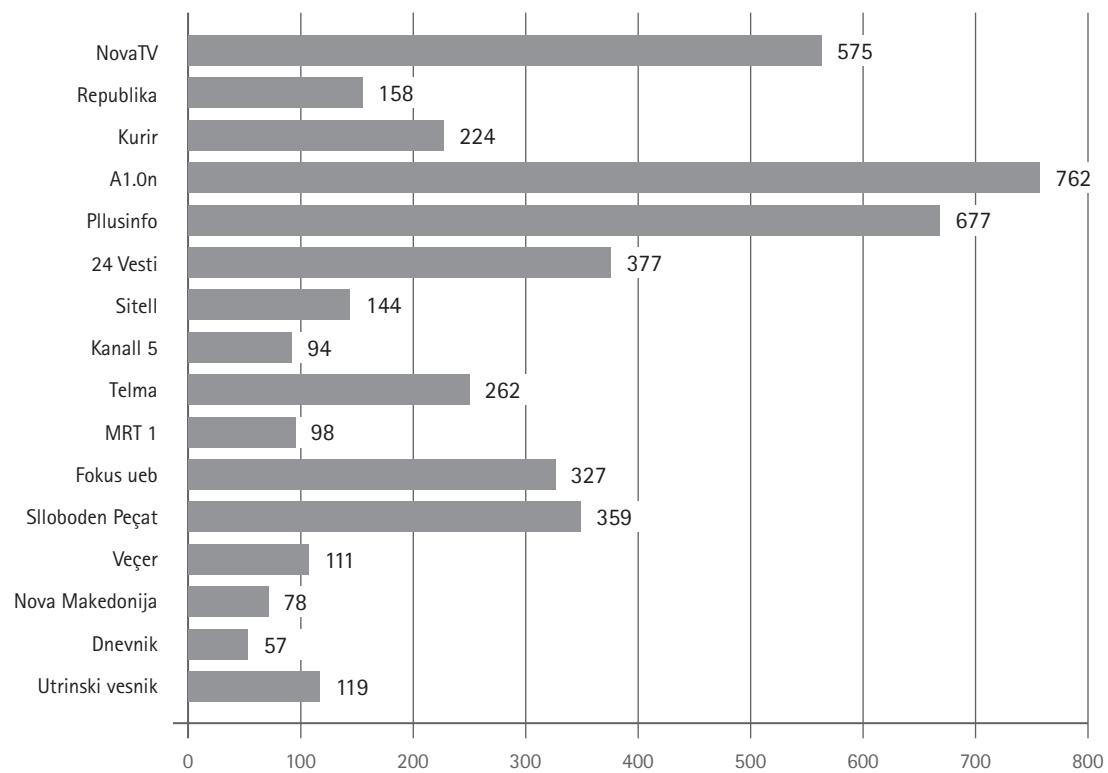
Analiza kuantitative e informimit të mediave në vitin 2015 flet se mediat të cilat kanë raport kritik ndaj pushtetit, i ndjekin rregullisht të gjitha aktivitetet e organizatave dhe iniciativave qytetare, e aktivistëve, e qytetarëve në përgjithësi. Gjithashtu, ato informojnë

vazhdimeshit mbi ngjarjet dhe proceset lidhur me lirinë e mediave dhe lirinë e shprehjes, si dhe për rastet e kërcënimit të lirisë së shprehjes dhe të shoqërimit. Në informimin e këtyre mediave dominojnë lajme, raporte, deklarata, intervista, kurse rrallë botohen komente dhe analiza. Toni i informimit për aktivitetet qytetare kryesisht është neutral dhe më shpesh bazohet në fakte.

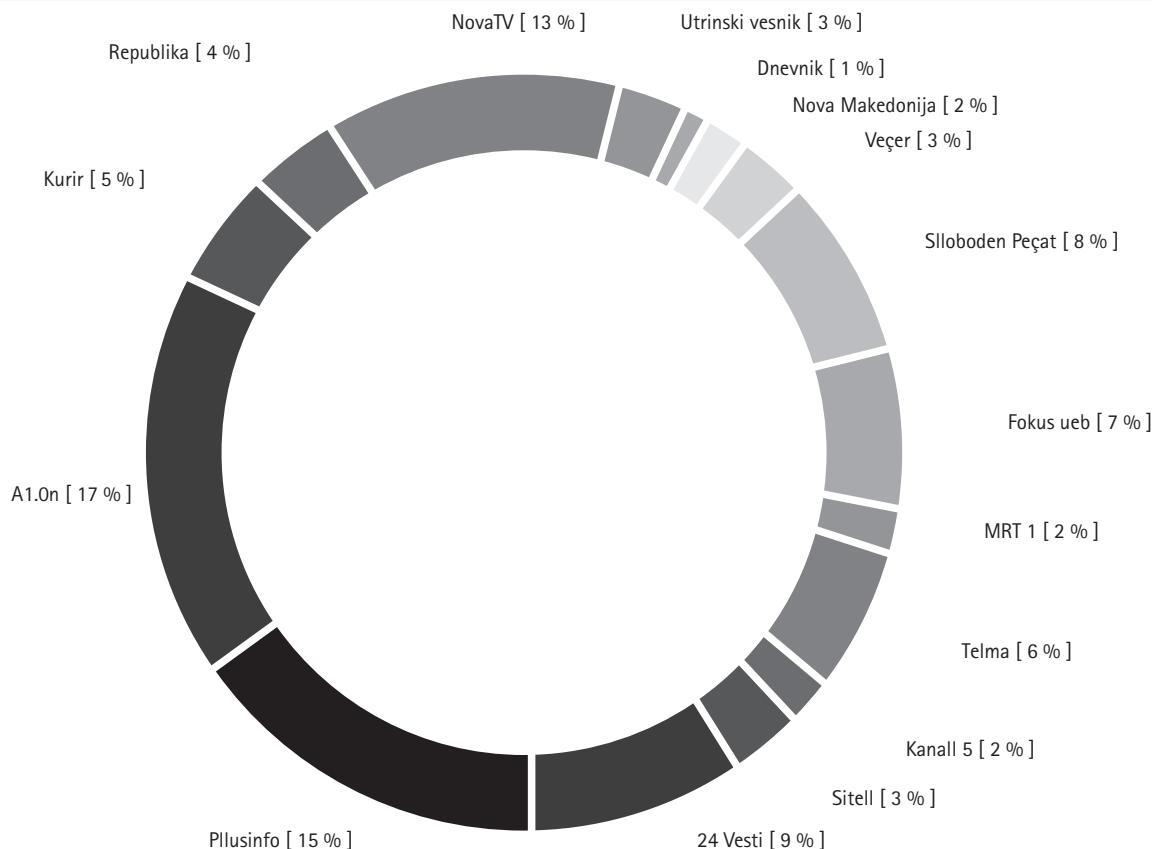
Ndërkojë që mediat kritike informojnë rregullisht mbi ngjarjet dhe proceset që lidhen me lirinë e mediave dhe lirinë e shprehjes, mediat proqeveritare, këto ng-

jarje dhe procese pothuajse i injorojnë krejtësisht dhe përpinqen të krijojnë pamjen se në Maqedoni nuk ka nuk ka kurrfarë shkeljesh në këtë fushë.

Ato shumë rrallë shpallin lajme dhe raporte mbi aktivitetet e organizatave dhe iniciativat e qytetarëve. Përashtim bëjnë aktivitetet e organizatave dhe iniciativat të cilat e mbështesin drejtpërdrejt pushtetin, si për shembull, aktivitetet e Lëvizjes Qytetare për Mbrojtje të Maqedonisë (LQMM) ose të Asociacionit Maqedonas të Gazetarëve (AMG).

Grafik 01
Numri i artikujve për çdo medie

Grafik 02
Ndarja procentuale e artikujve për çdo medie

Në vërtetë, analiza e përbajtjeve të shpallura në mediat proqeveritare dëshmon se një numër i madh artikuqsh lidhen me sulmet dhe diskualifikimet ndaj Fondacionit Shoqëria e Hapur – Maqedonia, ndaj aktivistëve qytetarë dhe ndaj gazetarëve kritikë. Këto media, duke përfshirë dhe shërbimin e radiodifuzionit, në vitin 2015, jo vetëm që e kanë vazhduar, por edhe e kanë

përforcuar persekutimin e vet të vazdueshëm ndaj të gjithë atyre që kanë raport kritik ndaj pushtetit dhe politikave të tij. Në atë kuptim, gazetarët proqeveritarë nuk i kursyen nga sulmet dhe diskualifikimet as studentët, as gjimnazistët të cilët luftojnë me vendosmëri për reforma në arsim.

Në vend që të informojnë profesionalisht për të

gjitha ngjarjet aktuale, mediat proqeveritare nga njëra anë, si megafona të anshëm i propagandojnë dhe i përfaqësojnë qëndrimet e pushtetit aktual, kursenga ana tjetër, me ashpërsi, me shumë etiketime, spekulime, shtrembërim të fakteve dhe nëpërmjet diskualifikimeve personale i sulmojnë dhe i trebin qytetarët të cilët mendojnë dhe sillen ndryshe nga pushteti dhe mbështetësit e tyre. Për ta armiku më i madh i shtetit janë FShHM, aktivistët qytetarë, gazetarët kritikë, studentët, gjimnazistët.

Aktivistët dhe gazetarët kritikë – “sorosoidë, destabilizues, mercenarë”

Në periudhën, menjëherë pas protestave qytetare para Qeverisë së RM-së, më 5 maj 2015, gjuetia e vazhdueshme kundër organizatave qytetare mori hov shtesë. Mediat proqeveritare botuan një sërë artikujsh dhe shkrimesh ku i akuzonin drejtpërdrejt aktivistët qytetarë se duan ta rrëzojnë me dhunë pushtetin aktual, ta destabilizojnë shtetin, se janë mercenarë të shërbimeve të huaja dhe se në këtë drejtim vend të parë zënë organizatat e financuara nga Fondacioni Shoqëria e Hapur – Maqedonia (FShHM), por edhe vetë Fondacioni.

Disa media, si për shembull, gazeta Veçer, shkuan deri aty sa që në teoritë e veta për komplotet dhe sulmet pohojnë se sektori qytetar dhe opozita e përdorin “modelin për demonstrata të dhunshme dhe grushte shteti”, me mentorim të aktivistëve serbë nga Kanvas¹.

Në artikullin e veçantë të botuar më 17 maj, pikër-

isht në ditën e protestës së madhe qytetare para Qeverisë, të quajtur si: “Kjo është banda e ekspertëve për grushte shteti e cila qëndron pas LSDM-së dhe Zaevit!”, gazeta Veçer, merret veçanërisht dhe në mënyrë manipuluese me Kanvasin, duke e quajtur organizatë terroriste, e cila përvojën e vet nga Serbia e përcjell në mbarë botën dhe e cila qëndron pas përpjekjeve përrrezim të qeverive të cilat nuk janë me “masë e ShBA-së dhe të CIA-s”, në mbi 30 shtet midis të cilave: Egjipti, Algjeria, Gjeorgjia, Libani, Ukraina. Njëkohësisht duke e përshkruar punën e tyre si “biznes nëntokësor politik”, Veçer spekuilo se me ndihmë të “Sorosit dhe USAID-it” nëpërmjet Shkollës për Qytetari Aktive Të Forumit, Kanvasi i ka trajnuar drejtpërdrejt aktivistët maqedonas për destabilizim të shtetit. Kjo gazetë pohonte se “firma e Kanvasit” qëndronte pas protestave për Martin Neshkovskin që në vitin 2011, pas parqueruajtësve, por dhe pas protestave të studentëve.

“Për herë të parë Kanvasi u promovua në Maqedoni në vitin 2009 në trajnimin e organizuar nga grupacioni Forum, kurse promotorë janë Gjyner Ismail dhe Sasho Ordanoski. Trajnim i është mbajtur në Ohër, kurs enë të ka ligjëruar personalisht Sërgjan Popoviq. Më pas bëhet degëzim: janë bërë disa grupe prej aktivistësh të shkolluar të cilat fillojnë trajnime të reja të aktivistëve të rinj. Trajnimet mbahen në hotelin Romantik në Veles dhe i gjithë procesi ka zgjatur tre vjet, deri në vitin 2011, me trajnime dhe leksione prej disa ditësh dy herë në vit. Trajnimet janë quajtur “Shkolla për qytetari aktive” dhe ka 6 gjenerata aktivistësh të cilët u trajnuan nga Kanvasi.

Përveç promotorëve, Gjyner Ismail dhe Sasho Ordanovski, si disa prej ligjëruarëve kryesorë në Maqedoni janë edhe Sonja Ismail dhe Zoran

¹ Kanvasi është organizatë qytetare jo fitimprurëse për zbatim të akioneve jo të dhunshme, e cila është një nga krijuesit e rezistencës qytetare kundër regjimit të Sllobodan Milosheviqit në Serbi: <http://canvassopedia.org/>

Bojarovski, pjesë e grupacionit Forum. Financierë janë SOROS dhe USAID.

Nga viti 2011 e këndej, fillon mbledhja e ideve të aktivistëve, ku mund të zbatohet ajo që u mësua dhe si mund të organizohen protesta demek të padhunshme të cilat do të financohen drejtpërdrejt nga SOROSI dhe USAID-i.

Protesta e tillë e parë është për Martin Neshkovskin në vitin 2011. Vijojnë parqeruajtësit te hotel Bristol, protestat e të falimentuarve, të honorarëve, kurse sidomos plenumet studentore, gjimnaziste, arsimtare, gazetare e të tjera e kanë nënshkrimin e Kanvasit.”

(Veçer, më 17 maj 2015)

Në këtë artikull të veçantë të Veçerit, të cilin e transmetuan edhe mediat proqeveritare, nuk kishte asnjë deklaratë të atyre të cilët janë objekt kritike dhe sulmesh. Teksti kryesish bazohej në spekulime dhe informacione të pakontrolluara. Përbajtja e tij, toni, zéri, intonacioni dhe ilustrimi vizual (foto protestash, intervenim i dhunshëm i policisë etj.) e dëshmuani qartë qëllimin e autorit – ta përforcojë mendimin negativ në publik për aktivistët qytetarë dhe të krijohet pamje për ta si “armiq të shtetit” përkatësisht terroristë, dhunues, mercenarë dhe destabilizues.

Kjo pamje për aktivistët qytetarë ndërtohej dhe mbindërtohej gjatë gjithë vtitit e orkestruar dhe e sinkronizuar në të gjitha mediat proqeveritare. Madje edhe shpalljet e FShHM-së për dhënien e granteve për organizatat qytetare, nga redaktorët dhe gazetarët proqeveritarë janë vendosur në kontekst të bashkëpunimit të organizatave qytetare maqedonase me Kanvin serb (mediat proqeveritare e kanë quajtur “fabrikë për protesta, demonstrata dhe trazira”), si dhe në kontekst të përgatitjes së demonstratave, trazirave dhe protestave

të reja në Maqedoni:

“Fondacion Soros shpalli konkurs të ri, tani japin 30.000 euro për projekt të mirë, për demonstrata të mira. Dhe këto janë 30.000 euro për projekt. Përfytyroni, nëse rroga mesatare në Maqedoni është afersisht 500 euro, kjo do të thotë rreth 5.000 euro në vit. Rroga gjashtëvjeçare do të marrë çdo sorosoid, domethënë 30.000 euro vetëm për ide të mirë, për demonstrata dhe protesta të mira. Për zotin sorosoidëve u konvenon të jenë në opozitë...”

(05.10.2015, Sitell)

Njëkohësisht, në gjuetinë proqeveritare të mediave kundër organizatave qytetare dhe FShHM-së shëmtohej edhe pamja se *“Fondacioni Soros dhe organizatat joqeveritare janë institucionë partiale të LSDM-së”*, madje dhe propozohej FShHM të jetë pjesë e negociatave politike:

“... LSDM-ja ka shoqatën e vet të gazetarëve dhe fonacionin e vet Soros të cilin 20 vjet e ka udhëhequr funksionar i lartë partiak i LSDM-së – Vlladimir Milliçin, kurse pastaj Sorosi formoi dhe ndihmoi edhe 60 organizata të tjera joqeveritare të cilat krijuan një shfaqje virtuale për sektorin joqeveritar me funksion real partiak... ”

... Në fund me vetë fakti se Fondacioni Soros me 5 milionë euro buxhet vjetor është institucion partiak i LSDM-së të cilin e udhëheq Vlladimir Millçin, funksionar i LSDM-së, gjithashtu, duhet të jetë lëndë e negociatave, VMRO DPMNE-ja duhet të kërkojë dhe të ketë të drejtë të vendosë drejtorin e vet ekzekutiv dhe udhëheqje të törësishme të Sorosit si bilanc i një pjese të kërkesave të tyre... ”

(26.07.2015, Veçer)

Në qëllimin që aktivistët qytetarë, mediat kritike dhe FShHM të paraqiten si armiqtë më të mëdhenj të shtetit, mediat proqeveritare, botuan artikuj ku po-honin madje se "Sorosi e kidnapoi LSDM-në", përkatësisht se LSDM-ja kontrollohet me paratë e FShHM-së.

"... Dikur organizata politike më e madhe në Republikën e Maqedonisë, Lidhja Socialdemokratike, u bë parti e mercenarëve të Sorosit. Ata e kontrollojnë LSDM-në, kurse me paratë e Fondacionit Soros i marrin vendimet e mëdha në emër të LSDM-së dhe i kontrollojnë mediat e opozitës.

Ndërkohë që udhëheqja e LSDM-së humbi pas paralajmërimeve të aferave të ndryshme nën emrin bombastik "bomba", term me të cilin manipulojnë dhe spekulojnë pothuajse gjithë vitin, që nga periudha parazgjedhore në Maqedoni, periudhën e hutimit e shfrytëzuan mercenarët e Sorosit, të cilët e morën timonin e opozitës..."

(20.01.2015, Republika).

Në vitin 2015, në mediat proqeveritare janë botuar dhjetëra e dhjetëra artikuj e shkrime të cilat e përbajnjë frazën "*media/gazetarë të financuar nga Sorosi*". Këtë frazë shpesh e përmbanin titujt e shkrimeve dhe është tentativë e drejtpërdrejtë për diskreditim të tërësishëm të mediave kritike. Produksioni i artikujve të këtij lloji vjen nga Kurir, Republika, Sitell, Kanall 5, Dnevnik dhe Veçer.

Është interesante, se artikujt dhe shkrimet e tillë botohen në seri dhe kjo, disa ditë para dhe disa ditë pas ngjarjeve të mëdha shoqërore (protesta, raporte ndërkombëtar mbi gjendjen në shtet, shpalljen e "bombarë" të opozitës etj.):

"Po bëhet gjithnjë dhe më e qartë se gazetarët e financuar nga FShHM dhe burimet e tjera të huaja, me verbërimin e vet tashmë nuk përzgjedhin as mjete në përpunimin e interesave të dikujt, kurse moralin duket se e kanë humbur prej kohësh. Ajo që po përpilen të bëjnë lojtarët e paguar të huaj në ditët e kaluara duke e shfrytëzuar ngjarjen tragjike në Francë i tejkalon të gjitha kufijtë e sjelljes normale dhe tek publiku madje shkakton edhe ndjenjë të neveritjes."

(13.01.2015, Kurir)

"Mediat e Sorosit duke e ndjekur shembulli e Zaevit ku informacione të caktuara të materialeve të cilat i shpall i vë në kontekst të gabuar i cili u konvenon vetëm atyre, kurse nuk është besnik me të vërtetën, dolën me klasifikime të cilat nuk i përbajnjë edhe vetë materialet e krijuara të cilat i shpall Zaevi."

(20.02.2015, Kurir)

"Kur është për nevojat e LSDM-së, për shoqatën e gazetarëve të Sorosit dhe opozitës nuk është problem të përgjohen gazetarët. Kryetari i ShGM-së në këtë deklaratë skandaloze thotë se nëse gazetarët nuk kanë bërë krim nuk është e nevojshme të shqetësohen nga fakti se privatësia do t'u dalë në televizion. ShGM-ja dhe Naser Selmani, edhe njëherë po punojnë për LSDM-në. Kërkojnë dorëheqje të një pjese të udhëheqjes së shtetit, por nuk kërkojnë dorëheqje të Zoran Zaevit dhe të udhëheqjes së LSDM-së."

(26.02.2015, Veçer)

"Kulminon nervoza në radhët e frontmenëve të opozitës. Me thirrjet për linçim dhe gjuhë të urrejtjes që kalon në agresion këta njerëz dëshmuant se nuk luftojnë për lirinë e shprehjes, por janë udhëhequr nga dëshira për pushtet,

prandaj përdorin intriga, sharje dhe kërcënime. Sulmi verbal i Stojançë Angellov ndaj redaktorit të Netpresit, Dejan Nikollovski është rasti i fundit në serinë e dëshmive se personat në dhe rrëth LDSM-së nuk shqetësohen aspak për lirinë e gazetarisë... Dihej, që për këtë hap të tij të dhunshëm, mori mbështetje nga mediat e afërme me LSDM-në dhe të financauara nga SOROSI. Incidenti është xhiruar nga ta dhe është shpallur në internet, kurse pjesa më e madhe e tyre botuan edhe lajm me këtë temë. Asnjë gazetar nga këto media nuk shkroi tekst ku do ta dënonë për sjelljen e tillë të një politikani ndaj një gazetari maqedonas."

(28.03.2015, Republika)

Madje edhe në raste të sulmeve fizike dhe të kërcënimeve mbi gazetarët kritikë, tabori proqeveritar i mediave nuk e lëshuan mundësinë përsëri ta nxijnë, ta diskualifikojnë, madje edhe t'i akuzojnë se i shpikin vetë ose krijojnë sulme dhe kërcënime vetëm me qëllim që ta destabilizojnë shtetin. Kështu ishte rasti me gazetarin Borjan Jovanovski, të cilit një person i panjohur, në orët e mbrëmjes, i dërgoi kurorë varrimi në shtëpinë e tij, si dhe rasti i sulmit fizik nga zëvendëskryeministri, Vlladimir, Peshevski mbi pronarin e Maktelit, Sashe Ivanovski, në rrugë, për shkak të pyetjes së parashtruar.

RTM1, në emisionin informativ qendor më 22 prill 2015, shpalli raport korrekt mbi protestën e gazetarëve para Qeverisë së RM të iniciuar nga kërcënimet mbi gazetarin Borjan Jovanovski:

"Dënim prej shoqatave të gazetarëve dhe prej partive politike, për, siç thonë, aktin rrëqethës që ka ndodhur para shtëpisë së gazetarit Borjan Jovanovski, ku një person i panjohur i ka dërguar kurorë për varrim: Nga ShGM-ja thonë se dërgimi i kurorës me mesazh përshëndetja e fundit

në shtëpinë e gazetarit Jovanavski është akt frikësues i drejtuar kundër të gjithë gazetarëve në Maqedoni. Asociacioni Maqedonas i Gazetarëve (AMG) e dënon rreptësisht dërgimin e kurorës së varrimit me mbishkrimin "Përshëndetja e fundit" në adresën e shtëpisë së gazetarit Borjan Jovanovski, nga një dërgues i panjohur me emrin e koduar Todor Aleksandrov."

Por vetëm disa minuta më vonë, RTM1 shpalli intervistë me analistin Aleksandar Çandov, të quajtur "*Lufta për lirinë e mediave është jokonzistente*", ku Pandov rastin e Jovanovskit e barazoi me presionin shumëmujor nga publiku kritik mbi RTM-në, i cili nga radiodifuzioni publik kërkon objektivitet në informim dhe mbulim të të gjitha ngjarjeve shoqërore. Reagimet e gazetarëve dhe të sektorit privat, Pandov i barazoi me "aheng privat", me theksin se gazetarë dhe aktivistë të njëjtë në mënyrë selektive luftojnë mbi lirinë e shprehjes, duke e destabilizuar kështu shtetin.

"*Tek ta gjithçka është e llogaritur, domethënë ata janë njerëz të paguar nga Vllade Millçin, d.m.th. nga Fondacioni Soros, që të bëjnë atë që bëjnë. Dhe ata e trajtojnë këtë si aheng privat, si argëtim privat. Domethënë disa muaj me radhë kemi shembull se protestojnë para Televizionit të Maqedonisë, i ofendojnë gazetarët, vetë median, si të tillë, në mënyra të ndryshme e ofendojnë redaktorin kryesor, Goran Petreskin, i kërcënohen me burg, kurse asnjë prej tyre nuk tha asnjë fjalë të vetme. Njerëzit janë futur në skenar të cilin e kopojnë nga viti 2001. Atëherë janë organizuar në "Mjaft më", tanë janë në ndonjë plenum, në situatën e dhënë ata janë në Plenumin e gazetarëve.*"

Kurir shkoi edhe më larg në defokusimin e publikut, në stilin e vet, kurse me qëllim të qartë që t'i diskretitoje mediat kritike, theksoi se ngjarja nuk ka ndodhur aspak dhe se është shpikur nga Jovanovski:

"Duke pasur parasysh manipulimin e madh të pranishëm në mediat e Sorosit, që po merr intensitet këto ditë dhe i cili po e tregon korruptionin e tyre, ngjarja e fundit e dërgimit të kurorës për varrim në shtëpinë e Borjan Jovanovskit është një ngjarje krejtësisht e shpikur e cila ka qëllim politik."

(22.04.2015, Kurir)

"Publiku është i njojur me një sërë aferash të partisë më të madhe të opozitës lidhur me mediat këto vitet e fundit. Mundi gazetaresk i gazetarëve të cilët Zaevi i quan profesionalistë mesatarisht kushton rreth 5 milionë euro në vit. Fondacioni SOROS Maqedonia, presidenti i të cilit Vlladimir Millçin është ish anëtar i udhëheqjes së LSDM-së, në vitet e veprimitarës së vet ka shpenzuar mbi 93 milionë euro të dëkuara drejtpërdrejt për korruptim në të gjitha sferat shoqërore. Ky fondacion i financon mediat si Plusinfo dhe Slloboden peçat të Branko Geroskit, Libertas të Aco Kabranovit, NovaTV të Borjan Jovanovskit, Brif të Lençe Nikollovskës, A1.on të Predrag Petroviqit, Fokus, portalin Centarnjuz dhe shumë satelitë të tjera të tyre. Këto medie udhëheqin në manipulimet dhe konstruksionet e përditshme kundër VMRO-DPMNE-së."

(22.04.2015, Kurir)

"Në publik u tregua qartë se qëllimi me dorëzimin kinse të kurorës në shtëpinë e Borjan Jovanovskit nuk është asgjë tjetër vetëm krijim i famës dhe trikut që të tërhiqet vëmendja e publikut. Eksponentët opozicionarë në skenarin e tillë morbid shkuan deri aty saqë blenë edhe kurorë të re rekuizitë që të paradojnë para Qeverisë dhe të japid deklarata duke u shpallur si viktima."

(23.04.2015, Kurir)

Ngjashëm ishte edhe rasti në zbatimin e dhunës fizike nga Peshevski mbi Ivanovskin. Mediat mbështetës të politikave qeveritare, nëpërmjet ofendimeve dhe fyerjeve u përpqën ta përqmojnë dhe diskreditojnë Ivanovskin si gazetar duke theksuar "*e mori atë që kërkoi*", kurse mandej duke transmetuar deklaratat mbrojtëse të zëvendëskryeministrit u përpqën ta arsyetojnë procedurë e tij dhunuese. Ata shkuan dhe një hap më tutje, përkatësisht në artikujt e vet e sulmuan edhe gazetaren e NovaTV, Biljana Sekulovska – Iva, e cila ishte dëshmitare okulare në këtë incident. Në serinë e sinkronizuar të shkrimeve dhe artikujve, mediat proqeveritare insinuan aksion të koordinuar midis Ivanovskit dhe Sekullovskës që të diskreditojnë zëvendëskryeministrin Peshevski.

"Vjen, provokon, ofendon dhe keqtrajton. Sashe Politiko edhe sot si mori atë që kërkonte, por e mori edhe dje në mbrëmje. Aktivistë i LSDM-së i cili për veten e vet thotë se është gazetar, por nuk është, sot pasdite e ofendonte zëvendëskryeministrin për çështje ekonomike, Vlladimir Peshevski, i cili ofendimeve, provokimeve dhe keqtrajtimeve iu përgjigj si duhet. Të kujtojmë, ofendimet dhe provokimet ndaj një funksionari janë vepër penale, kurse policia po ta kryente punën e vete me provokuesin Sashe, më parë, në kohë, ky incident nuk do të kishte ndodhur."

(15.07.2015, Veçer)

"Sashe Ivanovski – Politiko dhe gazetarja e mediumit sorosoid NovaTV, Biljana Sekulovska në aksion për të shkaktuar incident me zëvendëskryeministrin Vlladimir Peshevski. Nga filmimet të cilat i ka marrë portali KURI, duket qartë se Ivanovski dhe Sekulovska koordinojnë incident me Peshevskin."

(16.07.2015, Sitell)

Studentë dhe gjimnazistët – mercenarë të Sorosit dhe të LSDM-së

Në grupin "armiq të shtetit" mediat proqeveritare i përfshinë edhe studentët dhe gjimnazistët e organizuar në Plenumin e Gjimnazistëve dhe Plenumin e Studentëve. Sulmet, etiketimit dhe diskualifikimet ndaj tyre filluan nga fundi i vitit 2014 kur ndodhën edhe protestat e para studentore dhe nuk u ndalën gjatë gjithë vitit 2015.

Pushteti i injoronte kërkesat e studentëve dhe gjimnazistëve për reforma në sistemin arsimor dhe për ndërprerjen e vlerësimit të jashtëm. Nën vallon e përgatitjes për biseda dhe përfshirjen e studentëve dhe gjimnazistëve në krijimin e reformave në sistemin arsimor, Qeveria nëpërmjet lëshimeve të vogla dhe të parëndësishme ndaj kërkesave të tyre, vetëm manipulonte dhe blinte kohë, duke pritur që ata të lodhen, të dekurajohen dhe t'i ndërpresin aktivitetet e veta. Prandaj paralelisht me injorimin e kërkesave, pushteti në mënyra të ndryshme u përpoq të ushtrojë presion, madje edhe me tremble të studentëve, gjimnazistëve, prindërve, profesorëve.

Për shembull në takimin e katërt midis përfaqësuesve të Plenumit të Gjimnazistëve dhe përfaqësuesve të Qeverisë dhe Ministrisë së Arsimit dhe Shkencës (MASH), zëvendëskryeministri, Vlladimir Peshevski, iu drejtua gjimnazistik Dejan Rajkovskit, me fjalët "e di se kush të dërgon". Rajkovski i cili ishte një nga përfaqësuesit e Plenumit të Gjimnazistëve në këto takime e vërtetoi këtë informacion për mediat² dhe gjatë kësaj tha se nuk e dinte për se bënte fjalë kjo deklaratë e

zëvendëskryeministrin Peshevski dhe se çfarë dëshironë t'i rekomandonte me këto fjalë. Plenumi i Gjimnazistëve reagoi menjëherë. Veprimin e zëvendëskryeministrit e vlerësoi si kërcënëm suptil dhe rekomandoi se kërcënimet e tillë, sulmet personale dhe ofendimet ndaj gjimnazistëve nuk do t'i ndalin në luftën "për vete dhe përgjeneratat e ardhshme".

Në fushatën e "zezë" të pushtetit ndaj studentëve dhe gjimnazistëve, mediat proqeveritare ishin mjeti i tyre më i madh propagandues. Pa çfarëdo lloj faktesh dhe dëshmish, gazetarët e këtyre mediave, i kanë sulmuar vazhdimisht gjimnazistët dhe studentë se janë politikisht të instruktuar dhe të paguar nga Fondacioni Soros:

"Pas protestës së sotshme të pasuksesshme të Plenumit Studentor dhe të Profesorëve është e qartë se rezistenca ndaj reformave të cilat duhet të zmadhojnë cilësinë në arsimin e lartë po zvogëlohet theksueshëm. Sot në grupin e vogël para Kuvendit mund të shiheshin kryesish persona nga opozita të cilët punoni për agjendën e vet politike. Pakënaqësia në pjesën më të madhe mbetet e lokalizuar vetë në dimensionin politik partiak.

Organizatat dhe shoqatat e vetëshpallura siç janë Plenumi i Studentëve dhe Plenumi i Profesorëve, të cilët janë kundër reformave në arsimin e lartë, në vend që të merren me propozime dhe zgjidhje konkrete se si të përmirësohet procesi arsimor në Maqedoni, merren me politikë duke e shfrytëzuar idenë për reforma në arsim për realizim të interesave të huaja.

Në protestat dhe deklaratat e deritanishme anëtarët e të ashtuquajturit Plenumi i Studentëve, mund të vihej re përdorimi i një numri të madh frazash politike, transparentadhe qëndrime

2 <http://fokus.mk/peshevski-kon-srednoshkolets-znam-koj-te-prak-a/>
<http://fokus.mk/peshevski-kon-srednoshkolets-znam-koj-te-prak-a/>,
<http://alsat.mk/News/191910/srednoshkolcite-koi-protestiraat-revoltirani-od-vicepremierot-peshevski>

politike të cilat nuk kanë askurrfarë lidhje me reformat në arsimin e lartë.

Në vend të propozimeve të argumentuara për përmirësimin e cilësisë së arsimit, përdoren fraza dhe akuza politike për mungesën e demokracisë në shtet, mungesën e lirisë së shprehjes, përfashizëm diktaturë, rrëzim të qeverisë përkatësish fraza dhe teza të njohura për opozitën dhe mediat e finançuara nga Fondacioni SOROS.”

(14.01.2015, Kurir)

“Edhe pse Qeveria dje i mori parasysh kërkesat e gjimnazistëve dhe u arrit marrëveshje që atë të kenë të drejtë për të zgjedhur, përkatësish matematika të mos jetë e obligueshme, një numër i madh gjimnazistësh sot marshuan në rrugët e Shkupi.

Si organizatorë të protestës së sotshme lajmërohet i ashtuquajturi Plenumi i Gjimnazistëve i cili është pandan me të ashtuquajturin Plenumi Studentor për të cilin publiku e ka të qartë se nuk është asgjë tjetër, vetëm dorë e zgjatur e LSDM-së dhe Fondacionit Soros në vend. Pikërisht edhe studentët e këtij plenumi iu bashkëngjiten protestës së sotshme.

Një pjesë e gjimnazistëve të cilët marshuan sot u lëduan se shkaku kryesor për protestën e sotshme është të humbasin mësim, si dhe se me autobusë i kanë sjellë në Shkup, që është rast me gjimnazistët nga Kumanova. Pas këtij organizimi të tillë sipas fjalëve dhe informacioneve të cilat i kemi gjetur, është partia më e madhe opozitare LSDM-ja, si dhe pushteti lokal në komunat të cilat i udhëheq opozita, siç është rasti i Kumanovës.”
(01.04.2015, Republika)

“Ekziston një numër i madh indikacionesh madje edhe dëshmi se LSDM-ja dhe SOROSI qëndrojnë

pas këtyre protestave. Fakt i pathyeshëm është edhe ai se një numër i madh gjimnazistësh mbërritën në Shkup me autobusë dhe kjo kryesisht nga Kumanova dhe prej andej ku LSDM-ja është në pushtet. Gjatë transportimin të gjimnazistëve me autobusë nga qytetet me të cilat udhëheq LSDM-ja është e qartë se bëhet fjalë për transport të paguar, të cilin vetë gjimnazistët nuk mund ta paguajnë, që flet qartë se tubimi është i motivuar politikisht.

Mandej, në protestën e sotshme janë përdorur altoparlantë profesionale, u shpërndan material reklamues propagandues i bërë profesionalisht. Bexhat, bluzat, transparentat, sprejet dhe megafonat, transporti deri në kryeqytet për të marrë pjesë në protesta, kjo është vetëm një pjesë e mbështetjes financiare të cilën disa grupacionet e reja të formuar, të quajtura plenume e marrin drejtpërdrejt nga LSDM-ja dhe instalacimet sorosoide në Maqedoni.

Një pjesë e vogël e nxënësve dhe fëmijëve të cilët janë anëtarë të organizatës rimore në LSDM dhe të cilët e përbëjnë bërthamën nëpërmjet të cilës LSDM-ja dhe SOROSI veprojnë, i manipulojnë dhe i keqpërdorin nxënësit e tjerë. Vlerësimet e nga profesionalistë thonë se vetëm në protestën e sotme janë bërë shpenzime prej mbi 100.000 euro të cilat janë financuar nëpërmjet SOROSIT dhe organizata joqeveritare të tij...”

(23.04.2015, Kurir)

“Sot u bë e qartë si kristal cilat ishin motivet e protestës së plenumeve, pse Najcevska në çdo rast e kritikon Qeverinë, pse Vlladimir Millçin hedh miliona në mbështetjen e politikave të LSDM-së, pse Petrit Saraçini iu kërcënua Boban Nonkoviqit dhe i përpooq fizikisht të matet me të. Vlladimir Millçin është përzierë në financimin

e të akuzuarve në "Puç", financieri kryesor i mediave të SOROSIT të cilat i korrupton të bëjnë propagandë në dobi të LSDM-së."

(17.05.2015, Republika)

Artikujt e botuar për aktivitetet e studentëve, gjimnazistëve dhe profesorëve në mediat proqeveritare kryesisht ishin të njëanshmet dhe me prani dominuese të përfaqësuesve të pushtetit, analistë të afërt me pushtetin dhe organizatat, gjithashtu, mbështetëse të politikave qeveritare. Këto media në publik e hedhin mendimin se qeveria ofron politika të mira dhe se kooperon, për dallim nga studentët dhe gjimnazistët të cilët "*vetëm ikin nga mësimi*" të cilët janë "*të instrumentalizuar dhe të paguar nga LSDM-ja dhe Fondacioni Shoqëria e Hapur – Maqedonia*". Me mënyrën e tillë të informimit, mediat proqeveritare jo vetëm që krijojnë një shfaqje të rreme dhe negative për studentët dhe gjimnazistët, por drejtpërdrejt e kundërshtojnë dhe e rezikojnë të drejtën e shprehjes së lirë të qëndrimeve dhe mendimeve, si dhe të drejtën e garantuar për shoqërim të lirë.

NGJARJET MË TË RËNDËSISHME NË PERIUDHËN JANAR – KORRIK 2016

Gjysmën e parë të vitit 2016 e karakterizuan një numër ngjarjesh që lidhen me lirinë e shprehjes, lirinë e shoqërimit dhe lirinë për të protestuar në paqe të qytetarëve të Republikës së Maqedonisë.

Vendimi i Gjykatës Kushtetues e për ngritjen e procedurës për vlerësim të kushtetutshmërisë për Ligjin përfalje, kurse më vonë edhe vendimi për shfuqizimin e tij, e përforcuan pakënaqësinë e qytetarëve. Qytetarët protestuan vazhdimisht dhe në mënyrë masive para Gjykatës Kushtetuese, sepse këto vendime praktikisht janë paralajmërim përmundësinë që të amnistohen persona të dënuar përmashtrime zgjedhore.

Kulmi i revoltës te qytetarët ndodhi më 12 prill, pasi Presidenti i shtetit Gjorgje Ivanov, e shpalli vendimin e vet kolektiv që të falë 57 politikanë dhe persona të tjera të cilët janë të dyshuar si kryerës të veprave penale, për të cilat janë ngritur fletëparaqitje penale dhe për të cilat janë zbatuar procedura para institucioneve shtetërore dhe Prokurorisë Speciale Publike (PSP). Dh-

jetëra mijë qytetarë dolën në protesta të cilat u bënë të përditishme dhe u zgjeruan të territorin e të gjithë shtetit. Në Shkup, protestat fillonin çdo ditë në orën 18 para zyrës së PSP-së sepse në këtë mënyrë qytetarët dëshironin ta tregonin mbështetjen e vet për Prokurorinë Speciale Publike.

Protestat masive disamujore të qytetarëve u ngritën në "Revolucion Laraman", sepse, në shenjë të revoltës dhe mos pajtimit me faljet, por edhe me politikat e pushtetit aktual, ngjyroseshin, me ngjyra të ndryshme, objektet e ndërtuara në suazat e projektit "Shkupi 2014" por edhe ndërtesat e pushtetit ligjvënës, ekzekutiv dhe lokal.

Protestat janë pasuar me dhjetëra ftesa për biseda informuese, arrestime, gjoba, fletëparaqitje penale dhe arrest shtëpie kundër pjesëmarrësve në protesta. Arresti shtëpiak u është caktuar disa anëtarëve të partisë "Levic" (E majta), si dhe një studenti, kurse fletëparaqitje penale "fituan" njerëzit e parë të Komitetit të Helsinkit për të Drejtat e Njeriut në Republikën e Maqedonisë, por edhe një sërë aktivistësh ë tjerë, luftëtarë për të

drejtat e njeriut dhe qytetarë.

Demonstruesit e Revolucionit Laraman janë ballafaquar pothuajse vazhdimisht me kufizimin e lëvizjes së tyre gjatë protestave, me dhunë policore kohë pas kohe, kurse ishin të shumta edhe rastet kur i dalluan dhe reaguan ndaj "xhiruesve të futur nga policia". Gjithashtu, pjesëmarrësit në protesta informuan edhe për kërcënime të shumta verbale dhe fizike me të cilat ballafaqohen, për presionet dhe degradimet në vendet e punës (sidomos ata të cilët punojnë në institucionet shtetërore dhe publike) etj.

Paralelisht me protestat e Revolucionit Laraman, në javët e para, nëpërmjet shtetit ishin organizar edhe të ashtuquajturat kundërprotestat të mbështetësve të LQMM-së të cilët shprehën mbështetje për qeverinë aktuale dhe kërkuan mbajtjen e zgjedhjeve më 5 qershor. Në protestën në Shkup, përfaqësuesi i LQMM-së, Aleksandar Pandov, kërkoi publikisht ndalim të përkohshëm të organizatave qytetare dhe partive të caktuara.

Pas kësaj deklarate të Pandovit, vijuan edhe deklaratat e liderit të partisë në pushtet, VMRO DPMNE, Nikolla Gruevski, ku ai organizatat joqeveritare kritike ndaj pushtetit i quajti "sekte" dhe mercenarë, kurse në mënyrë indirekte e kërcënoi edhe Revolucionin Laraman duke thënë se "populli vlon dhe se ai nuk do të mund ta ndalojë". Këtyre deklaratave iu bashkëngjit edhe Presidenti Ivanov, i cili në fjalimin e vet publik, midis të tjershës, në kontekstin e krizës dhe të protestave qytetare tha se në një moment ka menduar për aktivizim të ushtrisë.

Fundin e qershorit dhe fillimin e korrikut e karakterizuan zgjedhjet e parregullta për përfaqësuesit e Parlamentit Studentor, të cilat rezultuan me protestë të studentëve dhe anëtarëve të Plenumit Studentor dhe përdorimin e jashtë mase të forcës policore nga Ministria e Punëve të Brendshme.

INFORMIMI I MEDIAVE PËR LIRINË E SHPREHJES DHE TË SHOQËRIMIT

Në periudhën nga 15 janari deri më 30 qershor, në 12 mediat e monitoruara, janë botuar gjithsej 1.438 artikuj gazetareskë dedikuar veprimtarisë qytetare apo rreth 240 artikuj në muaj përkatësisht 8 artikuj në ditë.

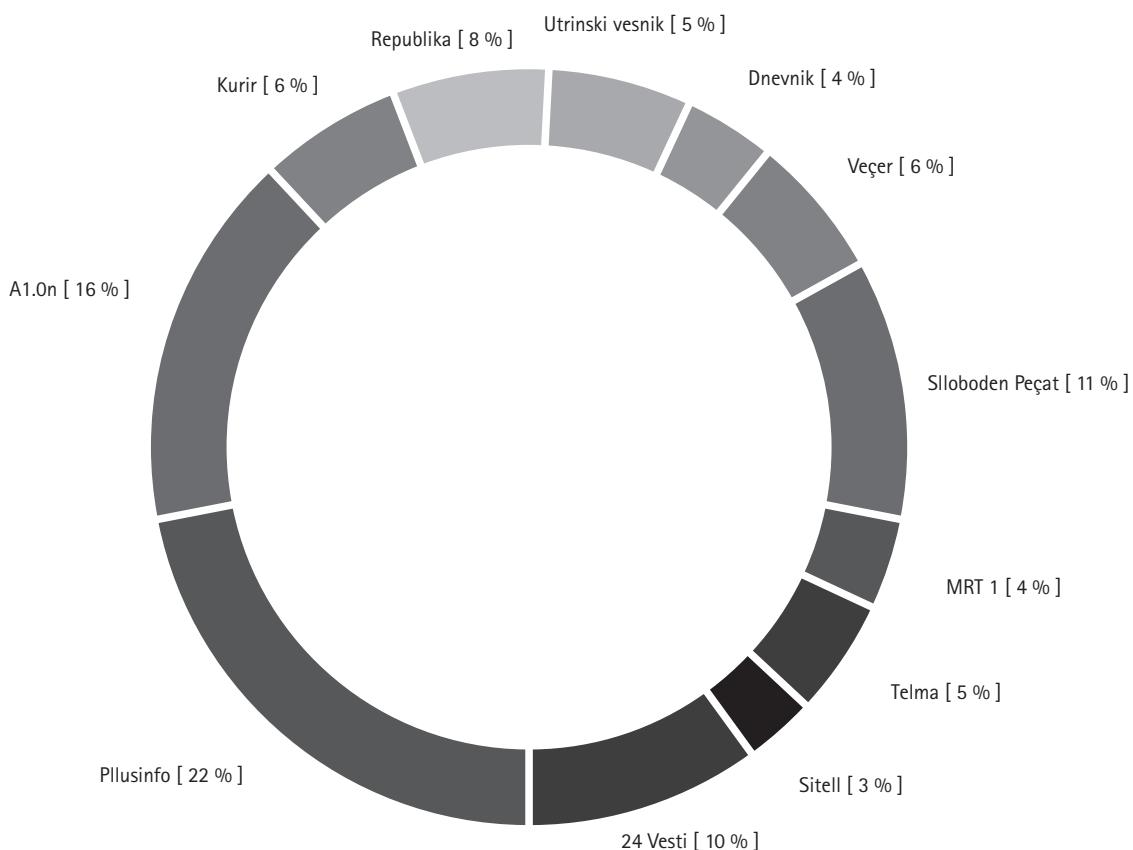
Analiza kualitative e informimit në media në gjysmën e parë të vitit 2016 dëshmon se mediat të cilat kanë mendim kritik ndaj qeverisë edhe mandej i ndjekin të gjitha aktivitetet e Revolucionit Laraman, të organizatave qytetare dhe të qytetarëve në tërësi.

Ato informojnë vazhdimisht mbi ngjarje dhe procese që lidhen me protestat dhe me iniciativat e tjera qytetare. Informojnë rregullisht për të gjitha format e pengimit dhe të mosrespektimit të lirisë së shprehjes, shoqërimit, informimit dhe të shprehjes publike të protestës paqësore. Në këtë periudhë mbizotërojnë artikuj për protestat, kërkesat dhe ngjarjet e tjera që lidhen me Revolucionin Laraman. Kishte informacione edhe për protestat e LQMM, por ato ishin në masë më të vogël. Në informimin e këtyre mediave dominojnë lajmet, ra-

portet, deklaratat, intervistat, kurse më rrallë botohen komente dhe analiza.

Përkundrejt mediave kritikuese, mediat proveritare kanë një dioptri krejtësisht ndryshe për protestat e qytetarëve, organizatat edhe iniciativat qytetare. Artikujt e tyre janë sulmuese, dominues, të njëanshëm dhe në ta dominojnë etiketimet, diskualifikimet, mashtimet, manipulimet dhe mjetet dhe teknikat e tjera propagandistike. Në gjahun e vet, këto media, shkojnë deri aty sa në artikujt të cilat kryesish nuk kanë autor, shpallin dhe manipulojnë madje edhe me të dhënat dhe informacionet personale për aktivistët dhe përfaqësuesit qytetarë (për shembull, shpallje të të hyrave personale bruto të aktivistëve dhe lidhjen e tyre të drejtpërdrejtë me pjesëmarrjen në protesta, shpalljen e adresave personale ku jetojnë aktivistët etj.)

Përjashtim prej informimit të tillë është vënë re në raport me protestat e LQMM-së, të cilat për këto media janë të vetmet tubime qytetare përkatësisht "tubime të popullit". Informimi për to është i lirë pa asnjë lloj etiketimesh dhe kritikash, kurse toni është kryesish afir-

Grafik 04
Ndarja procentuale e artikujve për medie

mativ, mbështetës dhe favorizues.

Eshtë interesante të përmendim se për dallim nga vitet e mëparshme kur shërbimi publik i radiodifuzionit ishte në vijë me mediat proqeveritare dhe ishte mjet propagandistik në duart e partive në pushtet, në gjysmën e parë të vitit 2016, në lajmet në kanalin e parë televiziv të Radiotelevizionit të Maqedonisë (RTM)

mund të regjistrohen artikuj informativë dhe neutralë për veprimtaritë qytetare, në radhë të parë, për protestat (dhe të Revolucionit Laraman dhe të LQMM-së). Megjithatë artikujt për Revolucionin Laraman janë kryesisht të përgjithshëm, formale dhe jashtëzakonisht të shkurtër. Mesatarisht zgjasin vetëm 30 sekonda. Mënyra e tillë e informimit të RTM-së është anashka-

lim i praktikës së saj për informim propagandistik dhe proqeveritar. Por kjo nuk i kënaq ende kriteret për informim gjithëpërfshirës, profesional dhe të balancuar të qytetarëve dhe nuk e përbush as obligimin ligjor, RTM-ja ta mbrojë dhe përfaqësojë vazhdimesht interesin publik të qytetarëve).

Revolucioni Laraman – “huliganë, vandalë, mercenarë të Sorosit dhe të LSDM-së”

Në artikujt e mediave proqeveritare të cilat lidhen me Revolucionin Laraman dhe me LQMM-në mbizotëron e teknika propagandistike e kontrasteve: "bardhezi", "mirë - keq". "E zeza", "e keaja", "e liga" janë oponentët të qeverisë, në këtë rast të personifikuar me Revolucionin Laraman, Sorosin, LSDM-në, opozitën, aktivistët qytetarë dhe vetë qytetarët të cilët marrin pjesë në protesta. Në anën tjetër "e bardha", përkatësisht "e mira" përfaqësohet nga LQMM-ja, përkrahësit e saj, pushteti dhe partitë qeveritare.

Kornizimi i tillë bardhezi vihet re vazhdimesht dhe në kontinuitet, që në vetë titujt e artikujve, kurse mandej vazhdon edhe në përbajtjen e mëtejshme të artikullit. Mjafton, për shembull, të shikohen dhe krahasohen një pjesë e tituve të portalit Kurir për Revolucionin Laraman dhe për LQMM-në:

- Skenar ukrainas i LSDM-së dhe SOROSIT është turp dhe tradhi i Maqedonisë

(Kurir, 19.04.2016)

- Pesë huliganë nga protestat e LSDM-së dhe Sorosit morën arrest shtëpia – dhjetëra fletëparaqitje penale dhe kundërvajtës

(Kurir, 25.04.2016)

- Lista e zezë: Lista e objekteve të cilat i dëmtuan

huliganët e LSDM-së dhe SOROSIT

(Kurir, 26.04.2016)

- Sorosi me mbi 5 milionë e 300 euro në vit për mito, stimulim të pakënaqësisë dh shkatërrimin e qeverisë së zgjedhur në mënyrë demokratike

(Kurir, 06.05.2016)

- Netpres: Aktivistët qytetar më të zëshëm të Revolucionit Laraman të paguar mirë që të protestojnë

(Kurir, 21.05.2016)

- "Netpres": Afera "revolucioni i paguar" i LSDM-së kancer i shpërndarë në shoqëri

(Kurir 24.05.2016)

- "Zhurmall": Mercenarët e Serbisë të cilët janë në listat e zeza të shteteve të huaja, stërvitin njerëz të organizatave të Sorosit

(Kurir, 02.06.2016)

- Netpres: Demontohet "Revolucioni laraman" i LSDM-së hapen edhe dyshime për kriminal financiar

(Kurir 25.06.2016)

-LQMM-ja edhe sot me tubime masovike: Populli i bashkuar në mbrojtje të Maqedonisë

(Kurir, 06.05.2016)

- LQMM-ja me ndarje të librave vizatimore dërgoi mesazh te të gjithë ata të cilët e përdhosin Maqedoninë (FOTO)

(Kurir, 08.05.2016)

- FOTO: Mbështetje e fuqishme nga Velesi për LQMM-në dhe zgjedhjet më 5 qershor

(Kurir, 10.05.2016)

- LQMM-ja me tubime masive popullore në Manastir, Prilep, Kërçovë, Veles, Radovish, Dellçevë dhe Valandovë

(Kurir, 10.05.2016)

- Pandov: LQMM-ja nuk do të lejojë ndarje të Maqedonisë

(Kurir, 10.05.2016)

- FOTO: Tetovarët dolën në mënyrë masive në tubimin qytetar të LQMM-së dhe kërkuan zgjedhje më 5 gershori

(Kurir, 11.05.2016)

Që nga vetë fillimi i Revolucionit Laraman, mediat proqeveritare e kanë vazhduar dhe e kanë përforuar ekuacionin midis protestave, organizatave qytetare, Sorosit, LSDM-së, partive të tjera opozitare dhe mediat kritike. Pothuajse në çdo artikull, ky ekuacion i konstruktuar sulmohet dhe demonizohet. Gjithashtu, theksohet se protestat nuk janë qytetare, por se janë të organizuara dhe të kontrolluara nga Sorosi dhe nga LSDM-ja, Njëkohësish, organizatat qytetare dhe aktivistët morën epitet të "organizata joqeveritare të Sorosit dhe të LSDM-së", kurse vetë protestat dhe pjesëmarrësit në to etiketa si "huliganë", "dhunues", "vandalë", "destruktues", "primitivë", "pështyrës", "kriminelë":

- "Pesë huliganëve të protestave të LSDM-së dhe SOROSIT iu dha arrest shtëpiak – dhjetëra fletëparaqitje penale dhe kundërvajtëse: Pesë personave gjithsej u është dhënë masa arrest shtëpiak në afat prej 8 ditësh, disave u është dhënë fletëparaqitje penale, kurse dhjetëra persona do të përgjigjen për kundërvajtje në trazirat e shkaktuara në protestat e organizuara nga LSDM-ja dhe SOROSI..."

(Kurir, 25.04.2016).

- "... Shënjestër e demonstruesve të mbrëmshëm të organizuar nga LSDM-ja, SOROSI dhe BESA ishte Ministria e Punëve të Jashtme. Huliganët sipas skenarit tashmë të njohur, duke hedhur tullumbace me bojë, e ngjyrosën fasadën edhe të këtij institucioni shtetëror. Që demonstratat e dhunshme janë direkt të koordinuara nga LSDM-ja, dëshmoi edhe fjalimi i mbrëmshëm i Petre Shilegovit, i cili nga bina e improvizuar e paralajmëroi hapin e ardhshëm të huliganëve..."

(Sitell, 25.04.2016)

- "Në shkatërrimin e përmendoreve dhe të objekteve shtetërore dhe private dhe huliganët në suazat e protestave të organizuara nga organizatat joqeveritare të Sorosit dhe LSDM-ja marrin pjesë edhe funksionarë dhe anëtarë të LSDM-së. Publiku i njeh mirë pothuajse të gjithë, një pjesë e madhe e tyre deri më tanë, shpesh shiheshin edhe në protesta të tjera të dhunshme në organizim të organizatave joqeveritare të Sorosit dhe LSDM-së..."

(Veçer, 21.04.2016)

- "Revolucioni i paguar po kalon në anarki: Revolucioni i paguar i LSDM-së dhe Sorosit po kalon në anarki. Vandalizojnë, djegin, vjedhin, thyejnë, shkatërrojnë gjithçka që është ndërtuar dhe refuzojnë hapur t'i respektojnë ligjet..."

(Kurir, 25.05.2016)

- "Edhe pse deri tanë LSDM-ja donte të krijonte pamjen se i ashtuquajturi revolucion është shprehje e pakënaqësisë qytetare, kurse nuk është strategji partiake, sipas portalit Kurir, pas shfaqjes së Zaevit në këto protesta ranë të gjitha maskat. Dhe është qartë se bëhet fjalë për strategji partiake e cila sipas vlerësimeve ka bërë një dëm prej mbi 200.000 euro në objektet të cilat

janë pronësi shtetërore. Sipas portali, po bëhet e qartë edhe se LSDM-ja dhe Zaevi janë përgjegjës dhe për djegien e zyrës së presidentit Ivanov..."

(Sitell, 26.05.2016)

- "... Pas kësaj u bë e qartë se pas protestave nuk janë qytetarët, por vetëm aktivistët e LSDM-së dhe mercenarët e SOROSIT të cilët për pjesëmarrjen e vet marrin kompensime përkatëse. Në disa javët e fundit, numri i njerëzve të cilët dalin në protestat e LSDM-së dhe SOROSIT nga dita në ditë po zvogëlohet theksueshëm. Edhe portalet të cilat i kontrollon SOROSI dhe partia opozitarë tashmë nuk shpallin galeri me fotografi, që të mos shihet se në rrugë mezi dalin 300 qytetarë..."

(Kurir, 01.06.2016)

- "Fletëparaqitura penale për huliganët e Revolucionit Laraman: Fletëparaqitura penale për pjesëmarrje në turmë janë ngritur edhe kundër shtatë personave të cilët janë pjesëmarrës ose organizatorë të protestave të të a.q. "Revolucioni Laraman" në Shkup..."

(Veçer, 03.06.2016)

- "Pasqyrimi i tillë i primitivizmit, mungesa e ndjenjës themelore për kulturë dhe shtet të përbashkët dhe respekt ndaj përmendoreve kulturore-historike, siç thuhet, duhet të jetë objekt dënim i nga të gjithë qytetarët të cilët Republikën e Maqedonisë e ndjejnë si atdhe të vet, si dhe për të gjithë përfaqësuesit e bashkësisë ndërkombëtare në shtet të cilët përpilen për respektimin e identitetit kulturor si një prej vlerave themelore të Bashkimit Evropian..."

(Kurir, 04.06.2016)

Gjatë muajit prill 2016 kur kanë vazhduar kundërprotestat e LQMM-së, Aleksandar Pandov nga kjo lëvizje kërkoi madje edhe ndalim të organizatave qytetare dhe partive politike të caktuarë: "*Do të dërgojmë kërkesë te Gjykata Kushtetuese për ndalim të përkohshëm të punës së të gjithë organizatave qytetare, fondacioneve dhe partive politike, të cilat momentalisht e shkatërron jnë dhe rrëzojnë Maqedoninë – tha Pandov.*"³

Demonizimi dhe sanatizimi i Revolucionit Laraman dhe të pjesëmarrësve të tij, nga mediat proqeveritare, ka marrë një dimension të ri, të përforcuar në gjysmën e dytë të majit 2016. Në këtë periudhë, portali Netpres botoi një seri artikujsh, të cilat përditë janë transmetuar dhe mbindërtuar nga shumica e mediave të afërta me pushtetin, se Revolucioni Laraman është në të vërtetë "*revolucion i paguar i Sorosit dhe i LSDM-së*", përkatësisht se iniciatori të cilët i përfunduan me radhë janë organizata qytetare, aktivistë, gazetar, intelektualë dhe persona të tjerë publikë të cilët me vite me radhë janë paguar nga Sorosi "për shkatërrimin e pushtetit demokratik". Në të vërtetë, këta artikuj ishin përpjekje që Revolucionin Laraman dhe pjesëmarrësit e tij t'i diskreditojnë dhe t'i vendosin në kornizën e pamjes për "korruption brutal dhe të hapur të shoqërisë, lëvizje me para të pista për shkatërrimin e pushtetit demokratik".

Që ta arrijnë qëllimin e dhënë, këto media shpalëjn dhe manipulan me numrin dhe shumat e të hyrave personale dhe të hyrave të tjera të një numri të madh aktivistësh qytetarë, gazetarësh, ekspertësh të fushave të ndryshme. Të hyrat e tyre vjetore në bazë të rrogës dhe honorarëve për obligime të ndryshme pune (mbetet e paqartë prej ku i kanë marrë të dhënat personale këto medie) të cilët edhe pse

3 <http://www.libertas.mk/video-pandov-qdom-bara-vremena-zabranaza-za-odredeni-nevladini-i-politichki-partii/>

nuk kanë asnjë pikë takimi me Revolucionin Laraman, janë vendosur drejtëpërdrejt në kontekst të përgatitjes, organizimit dhe pjesëmarrjes në protesta.

- "Afera "Revolucioni i paguar" i LSDM-së kancer i shpërhapur në shoqëri: Afera "Revolucion i paguar" ku me paratë e Sorosit të shpërhapura nëpër çadrën e dhjetëra organizatave joqeveritare financohen protesta, lajme të finguara, ngjarje publike dhe veprimtari destruktive të opozitës u futën thellë shoqëri dhe si kancer u shpërndanë nëpër numrin enorm të sferës publike.

Në listën e mercenarëve gjenden politikanë, figura publike, aktivistë qytetarë, ekspertë të paguar, gjykatës, gazetarë, redaktorë gazetash, bllogerë. Detyra e tyre është krijimi i pamjes fiktive të mungesës së demokracisë dhe lirisë dhe nëpërmjet rrugës së dhunshme shkatërrim të pushtetit të zgjedhur në mënyrë demokratike.

Sahati i mercenarëve ka lëvizur pa kufizim dhe janë derdhur miliona. Por, tani u zbulua rjeti se në cilën mënyrë ka funksionuar opozita dhe mënyra jodemokratike ku LSDM-ja nga njëra anë duke aktruar viktimë, kurse nga ana tjerë duke korruptuar fuqishëm çdo qelizë të shoqërisë dëshiron të rrëmbejë pushtetin..."

(Republika, 24.05.2016)

- "Netpres: U demontua revolucioni i paguar i LSDM-së, hapen dyshime edhe për krim të financuar..."

(Sitell, 25.05.2016)

- "Afera e revolucionit të paguar të LSDM-së po merr dimensione edhe më të mëdha.. Qindra persona kanë inkasuar shuma të ndryshme nga çadra e organizatave joqeveritare të LSDM-së, kurse si kthim ata janë demonstrantët dhe

kritikuesit dezhurnë dhe më të zëshëm të pushtetit...."

(Kanall 5, 25.05.2016)

- "Revolucioni i paguar i LSDM-së e korrupton brutalisht shoqërinë: Organizata joqeveritare anonime kanë marrë miliona në llogaritë e tyre, të cilat përsëri u kanë paguar honorarë enormë personave fizikë të cilët tani janë më të zëshmit në protesta. Kjo ka bërë korruptim brutal dhe të hapur të shoqërisë, lëvizje të parave të pista për rrëzim të pushtetit demokratik, shkruan Netpres..."

(Kurir, 26.05.2016)

- "Ka para, nuk ka paqe – 6.000.000 euro për ushtrinë mercenare të Sorosit: Për shkatërrimin e Maqedonisë, SOROSI ka shpenzuar një shumë fantastike prej 6.000.000 eurosh dedikuar rrogave dhe honorarëve për bojaxhinjtë dhe pështyrësit kryesorë të popullit maqedonas, traditave, kulturë, historisë, identitetit të tij. SOROSI me vite e ka financuar ushtrinë e LDSM-së e cila duhej ta zbatojë planin që asnjë në këtë vend të mos identifikohet me Maqedoninë, shkruan Republika..."

(Kurir, 27.05.2016)

Pikërisht në ditët kur filli seria e portalit Netpres, portali Telegraf e botoi mega intervistën e liderit të VMRO-DPMNE-së, Nikolla Gruevski, e cila kishte disa vazhdime dhe ishte transmetuar pothuajse nga të gjitha mediat.

Me këtë intervistë, midis të tjerash, Gruevski "hodhi vaj" në sulmin mbi sektorin qytetar duke i quajtur sektashë.

- "Shikoni, OJQ-të të cilat janë financuar kryesisht nga firmat e Sorosi dhe nga disa burime të tjera

të huaja kanë kontinuitet në punën e vet, edhe kur ka edhe kur nuk ka protesta. Në periudhat kur nuk ka protesta, ata, përsëri, paratë i shpenzojnë art-poshtë për të njëjtët njerëz, por në formë të ndryshme. Për shembull, mbajnë debate të ndryshme publike kundër aktiviteteve dhe projekteve të Qeverisë, mbajnë pres-konferanca, marrin pjesë në emisione televizive dhe në radio, organizojnë të a.q. plenumë të llojeve të ndryshme, u mbahen trajnime për të gjitha këto. Trajnimet më shpesh i kryejnë personat më të rëndësishëm të organizatave të Sorosit dhe nga ajo sa kam dëgjuar, shpesh kanë sjellje dhe leksione si për sekte, përpjekje për të robëruar të rinj dhe njerëz me perspektivë dhe kryerje të indoktrinimit të tyre, duke u dhënë të holla dhe shumë udhëtime pa pagesë, cili është edhe motivi kryesor që të vijnë në ato leksione dhe përpjekje për t'u pastruar trurin. Ata të cilët pas një kohe nuk do ta pranojnë lojën, të cilët nuk do t'i nënshtrohen indoktrinimit informohen të mos vijnë më, që financat të vazhdojnë t'i investojnë tek të tjerët, prej të cilëve do të kenë efekt...

Ja një shembull, të cilin ma ka treguar një prej pjesëmarrësve, mendoj se diku në vitin 2009, nga leksionet. Duke folur kundër politikave të Qeverisë, kërkuan nga çdo i pranishëm të hipë mbi tavolinë dhe ta shkelë programin e VMRO-DPMNE-së. Krejtësisht e çmendur! Ose është kërkuar në korri që t gjithë dëgjuesit e leksioneve të përsëritin: Kjo qeveri nuk bën! Edhe më tepër gjëra të ngjashme të cilat e shokojnë njeriun kur i dëgjon..."

(Telegraf, 25.05.2016)

Gruevski vazhdoi me sulmet mbi aktivistët qytetarët dhe Revolucionin Laraman. Në fjalimin e tij para anëtarëve të partisë së vet, me rastin e 26 vjetorit të

partisë, të transmetuar nga të gjitha mediat, rekomandoi se "populli vlon"⁴ dhe se gjithnjë dhe më tepër qytetarë kanë kërkuar prej tyre mbështetje për aksionin konkret. Sipas tij, pjesëmarrësit në Revolucionin Laraman janë mercenarë, të cilët punojnë për interesat e të huajve.

Edhe presidenti Gjorgji Ivanov, siç informuan mediat, në fjalimin e vet publik më 22 qershor 2016, e ka sulmuar Revolucionin Laraman duke e quajtur "teatër rrugor", kurse prej, siç tha, sektorit joqeveritar autentik kërkoi të distancohet nga ata të cilët protestojnë "që të fitojnë".

- "Në mungesë të programit politik dhe zgjidhjeve për qytetarët, po shikojmë cirkus në Kuvend, teatër në rrugë prej atyre të cilët nuk i njohin dhe i bojkotojnë institucionet, bëjnë thirrje trazira dhe anarki.

Askujt nuk i është ndaluar të protestojë, ta shprehë pakënaqësinë e vet ndaj pushtetit. Askujt nuk i është kontestuar e drejta publike që ta shprehë mendimin e vet për cilëndo çështje në shtet. Por institucionet duhet të vendosin rendin. Askund nuk tolerohet huliganët, vandalizmi dhe shkatërrimi i pronës së huaj. Kjo sankcionohet gjithkund. Edhe tek ne dhuna e tillë duhet të ndalojë...

Sektori joqeveritar autentik i cili me vite kontribuon konstruktivisht në zgjidhjen e problemeve të shumta në shoqëri që të distancohet nga ata individë dhe grupe të cilat protestojnë vetëm për të fituar."⁵

Arsenali i sulmeve mbi Revolucionin Laraman dhe pjesëmarrësit e saj, në mediat proqeveritare, është "pasuruar" me shkrime dhe artikuj për konstruksionin për lidhjen e rrejshme të aktivistëve qytetar dhe opozitës

4 <http://novatv.mk/gruevski-narodot-vrie-i-vo-eden-moment-mozhemda-mu-dojde-preku-glava/>

5 <http://zurnal.net/?p=23549>

me lëvizjen serbe Kanvas, se dhe qëllimi i tyre i vetëm është "skenari ukrainas" përmarrjen me dhunën të push-tetit në shtet, për shkatërrim të sistemit juridik dhe për shkelje të vlerave morale dhe etike:

- "Zaevi në dëshpërim dhe pafuqi paralajmëroi skenar ukrainas në Maqedoni: Ky është vetëm edhe një thirje e pafuqishme dhe dëshpëruese, e Zaevit, i cili me vendim të Ivanovit, pas atij të Cërvénkovskit, për herë të dytë është abolicuar për kriminal... Me skenarë të ngjashëm përluftë qytetare dhe gjak nëpër rrugë në periudhën e kaluar dolën edhe një sërë mercenarësh sorosoidë në funksion në LSDM, kurse tanë të angazhuar në MPB..."

(Veçer, 13.04.2016)

- "Aktivistë nga Serbia janë organizatorë kryesorë të protestave të opozitës në Shkup. Ata çdo ditë janë në ballë të kolonës së protestave dhe jepin instrukSIONE të qarta, të cilat pjesa tjeter duhet t'i ndjekë, shkruan portalit. "Hajde bilbilat", "Fishkëllejmë më fort" (Ajmo zvizhdalke, Idemo jaçë) bërtisnin dje udhëheqësit e protestët e cila përfundoi me hedhjen e njyrës mbi ministrinë e Kulturës dhe mbi "Portën Maqedonia"..."

(Kurir, 19.04.2016)

- Sorosi nuk është i vetmi lojtar në terren, është i pranishëm edhe Kanvasi serb i cili i përkryen metodat dhe mënyrat e veprimit, të cilat në bazë bëjnë erozion të sistemit juridik dhe shkelje të vlerave morale dhe etike, e rrezikojnë qetësinë e qytetarëve dhe sigurinë e tyre. Për shkak të disa dhjetëra qytetarësh ushtrohet presion dhe tirani mbi dy milionë qytetarë të pafajshëm. Ndërkohë që LSDM-ja shet përralla për ekzistim të regjimit, jatakët e tyre në terren mbushen me para të pista. Për këtë rol janë të rëndësishëm organizatat stoper të cilat shërbejnë si numër në koalicionin e organizatave joqeveritare të finançuara nga SOROSI..."

(Kurir, 26.05.2016)

LIRIA E SHPREHJES PËRKUNDREJT OFENDIMIT DHE SHPIFJES

HYRJA

O fendi dhe shpifja, në Maqedoni, janë dekriminalizuar, në nëntor të vitit 2012, me miratimin e Ligjit të ri përgjegjësi qytetare për ofendim dhe shpifje. Opinion i ekspert dhe i mediave, si dhe aktivistët qytetarë, e kanë mbështetur dekriminalizimin, por paralajmëran se kjo zgjidhje ligjore ka dobësi serioze të cilat mund të ndikojnë negativisht mbi lirinë e shprehjes dhe lirinë e mediave.

Ky dokument, i përgatitut nga NVO Infoqendra dhe Qendra për Zhvillim të Mediave (QZhM), është pasqyrim i rasteve gjyqësore për shpifje dhe ofendim, me fokus të veçantë në ndikimin e tyre mbi lirinë e shprehjes dhe lirinë e mediave, i rasteve gjyqësore të cilat lidhen me gazetarët dhe politikanët e pushtetit dhe gjithsesi, i pranisë së këtyre rasteve në mediat.

Duke pasur parasysh rëndësinë e jashtëzakonshme të Ligjit për Përgjegjësi Qytetare për Shpifjen dhe Ofendimin, QZhM-ja dhe NVO Infoqendra janë përfshirë aktivisht në ndjekjen e vazhdueshme të zbatimit të tij, si

dhe në nxitjen e debatit publik për lirinë e shprehjes dhe lirinë e mediave.

Qendra për Zhvillim të Mediave, në suazat e Programit të USAID-it për përforcim të mediave të paravura në Republikën e Maqedonisë dhe Projekti për Media përgjegjëse dhe reforma ligjvënëse në sferën e mediave, zbaton monitorim të vazhdueshëm⁶ të rasteve gjyqësore të cilat lidhen me gazetarët, kurse NVO Infoqendra⁷, në suazat e iniciativës Rrjeti 23, e mbështetur financiarisht nga Komisioni Evropian, përgatiti analizë mbi gjendjen me lirinë e shprehjes në Maqedoni dhe organizoi një sërë debatesh të dedikuar ndaj kësaj teme.

⁶ www.mdc.org
<http://nvoinfocentar.mk/analiza-koja-e-cenata-na-slobodata-na-izrazuvanje/>

⁷ <http://nvoinfocentar.mk/analiza-koja-e-cenata-na-slobodata-na-izrazuvanje/>

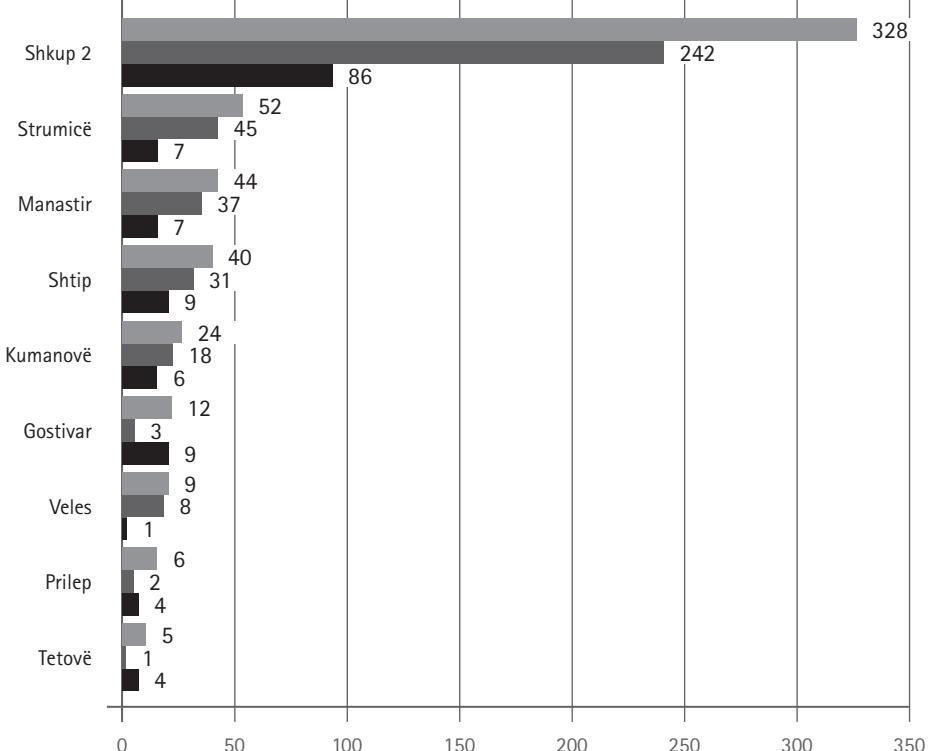
PASQYRIM I RASTEVE GJYQËSORE PËR SHPIFJE DHE OFENDIM

Sipas të dhënave të gjykatave themelore, që NVO Infoqendra dhe QZhM-ja arritën t'i marrin nëpërmjet qasjes tek informacionet me karakter publik, në periudhën prej dy vjetësh, nëntor 2012 – dhjetor 2014, para 9 gjykatave themelore në Maqedoni (Gostivar, Veles, Strumicë, Manastir, Prilep, Shtip, Tetovë, Kumanovë dhe Shkup 2) janë ngritur 520 procese gjyqësore sipas Ligjit për Përgjegjësi Qytetare për Shpifje dhe Ofendim, prej të cilave 74,4% tashmë kanë përfunduar, kurse 25,6% janë ende në vijim.

Tabella 1
Procese gjyqësore për ofendim dhe shpifje

Gjykata Themelore	Raste gjyqësore	Të përfunduara	Aktive
Shkup 2	328	242	86
Strumicë	52	45	7
Manastir	44	37	7
Shtip	40	31	9
Kumanovë	24	18	6
Gostivar	12	3	9
Veles	9	8	1
Prilep	6	2	4
	5	1	4
Gjithsej	520 (100%)	387 (74,4%)	133 (25,6%)

Numri më i madh i procedurave gjyqësore për shpifje dhe ofendim mbahen në Gjykatën Themelore Shkup – (328) 63%, kurse më pak në Tetovë – (5) 0,96%.

Grafik 05

Proceset gjyqësore për fyerje dhe shpifje

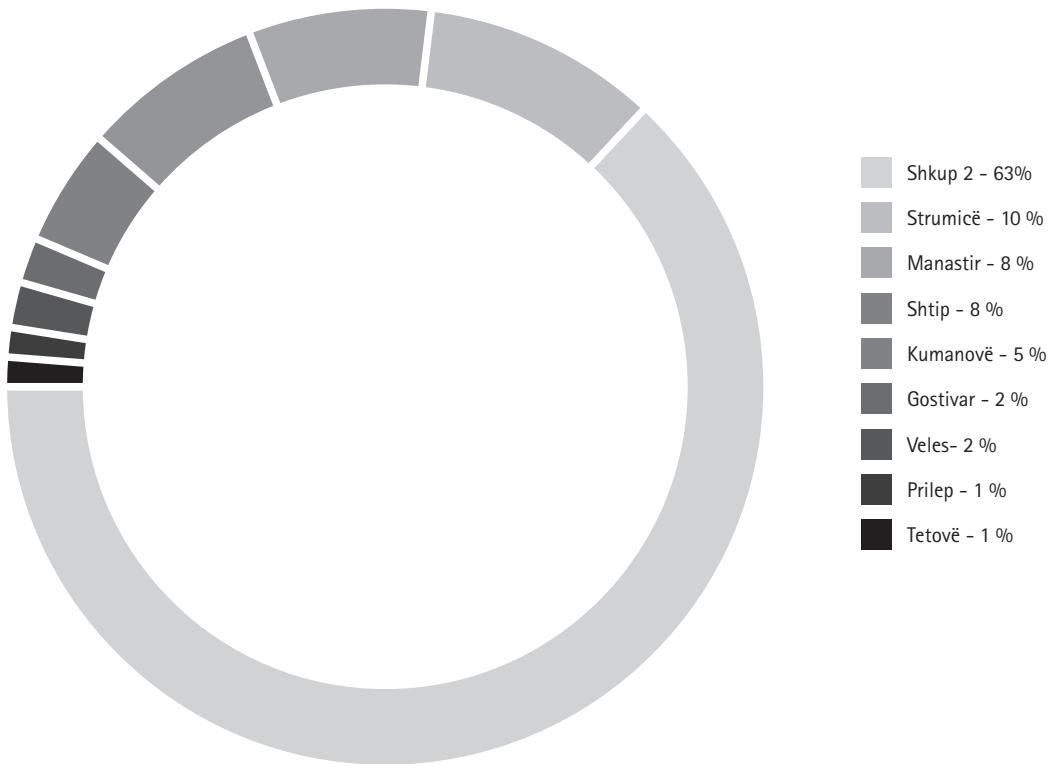
PASQYRIMI I RASTEVE GJYQËSORE TË GAZETARËVE

Gazetari edhe mandej është profesioni më me tepër padi. Gjendja e tillë, para së gjithash, lidhet me numrin e shumtë të lëndëve të cilat janë kundër gazetarëve apo mediave, përkatesisht trendit me të cilin procedurat e ngritura gjyqësore sipas Ligjit për Përgjegjësi Qytetare për Ofendum dhe Shpifje përdoren si një prej mënyrave të kontrollit dhe presionit mbi gazetarët dhe

mediat kritike në Maqedoni.

Një e treta e procedurave të mbajtura para Gjykatës Themelore Shkup 2, në dy vitet e kaluara lidheshin me gazetarë, punëtorë në media dhe me mediumet. Numri më i madh i këtyre proceseve – (82) 75% tashmë ka përfunduar, kurse të tjerat – (28) 25% janë ende në vijim.

Shqetëson tendenca e ngritjes së vazhdueshme të procedurave gjyqësore kundër gazetarëve. Nga fillimi i

Grafik 06

Ndarja në përqindje e pro edurave gjyqësore në bazë të qyteteve

vitit 2015, vetëm para Gjykatës Themelore Shkup janë ngritur 30 procedura gjyqësore të reja, prej të cilave më tepër se gjysma (17) 56% lidhen me gazetarë dhe me mediat. Për disa prej këtyre lëndëve nuk është mbajtur ende asnjë seancë, sepse, pritet përgjigje e padisë ose përcaktim i gjykatësit i cili do ta udhëheqë procedurën.

Për intensitetin dhe gjatësinë e procedurave gjyqësore kundër gazetarëve, flet edhe e dhëna se në periudhën janar-qershor 2015, janë mbajtur mesatarisht

tridhjetë procese gjyqësore, me nga 20 seanca në muaj.

Në 12 muajt e fundit, kanë përfunduar 56 raste, por pjesa më e madhe e aktvendimeve ende nuk është gati, kurse për një pjesë mbahet ende procedura ankimuese para Gjykatës së Apelit. Situata e tillë ndikon që disa prej procedurave për shpifje dhe ofendim të vazhdojnë më tepër se 2 vjet, që është në kundërshtim me Ligjin për Përgjegjësi Qytetare për Shpifje dhe Ofendim, sipas të cilit procedurat janë urgjente.

Një pjesë e shkakut për prolongim të rasteve gjyqësore ndoshta qëndron te fakti se këto raste i udhëheqin vetëm tre gjykatës të cilët njëkohësisht veprojnë edhe për lëndë të tjera të cilat nuk lidhen me shpifjen dhe ofendimin. Njëkohësisht, nga burime jozyrtare të afërta me gjykatën, NVO Infoqendra dhe QZhM-ja, mësuan se ngadalësia në përgatitjen e aktvendimeve ndoshta lidhet edhe me faktin se gjykata punëson persona sipas linjës partiake të cilët nuk janë gjithmonë profesionalë dhe kompetentë që t'i kryejnë detyrat e dhëna të punës.

PASQYRIMI I PRAKTIKËS GJYQËSORE PËR SHPIFJE DHE OFENDIM

Praktika e deritanishme dëshmon se ekziston dallim shqetësues drastik në punën e gjykatësve, kur bëhet fjalë për procese ku si palë janë politikanët/funksionarët shtetërore, përkundrejt rasteve ku nuk ka involvimi të tyre.

Kur në rastet si njëra palë shfaqet funksionar shtetëror, përkatësisht politikan, është e dukshme që ato zhvillohet shumë shpejt, përkatësisht është e dukshme tendencia për veprim më urgjent nga gjykata. Gjithashtu, në rastet të tillë zbatimi i Konventës Evropiane dhe praktikës së Strasburgut, e cila midis të tjerash parashikon mbartësit e funksioneve publike të kenë prag më të madh të tolerancës në raport me kritikat, nuk është e qëndrueshme dhe është në drejtim të mbrojtjes së tërësishme të nderit dhe reputacionit të funksionarëve, përkundrejt lirisë së shprehjes. Vërtetim për këtë është rasti Nikolla Gruevski – Tito Petkovski, rasti Nikolla Gruevsk – Zoran Zaev, rasti Sasho Mijallkov – Fokus etj. Rastet ku si paditës është kryeministri zhvilloheshin me shpejtësi të jashtëzakonshme

dhe shumica vendimeve të proceseve ishin në dobi të paditësit.

Veprimi i tillë i gjykatësve e rrezikon seriozisht lirinë e shprehjes në Maqedoni, çon në vetëcenzurë te gazetarët, shkakton efekt ftohës mbi gazetarinë humlumtuese dhe përsëri e shfaq problemin me (pa)varësi-në e pushtetit gjyqësor.

PASQYRIM I INFORMIMIT TË MEDIAVE MBI SHPIFJEN DHE OFENDIMIN

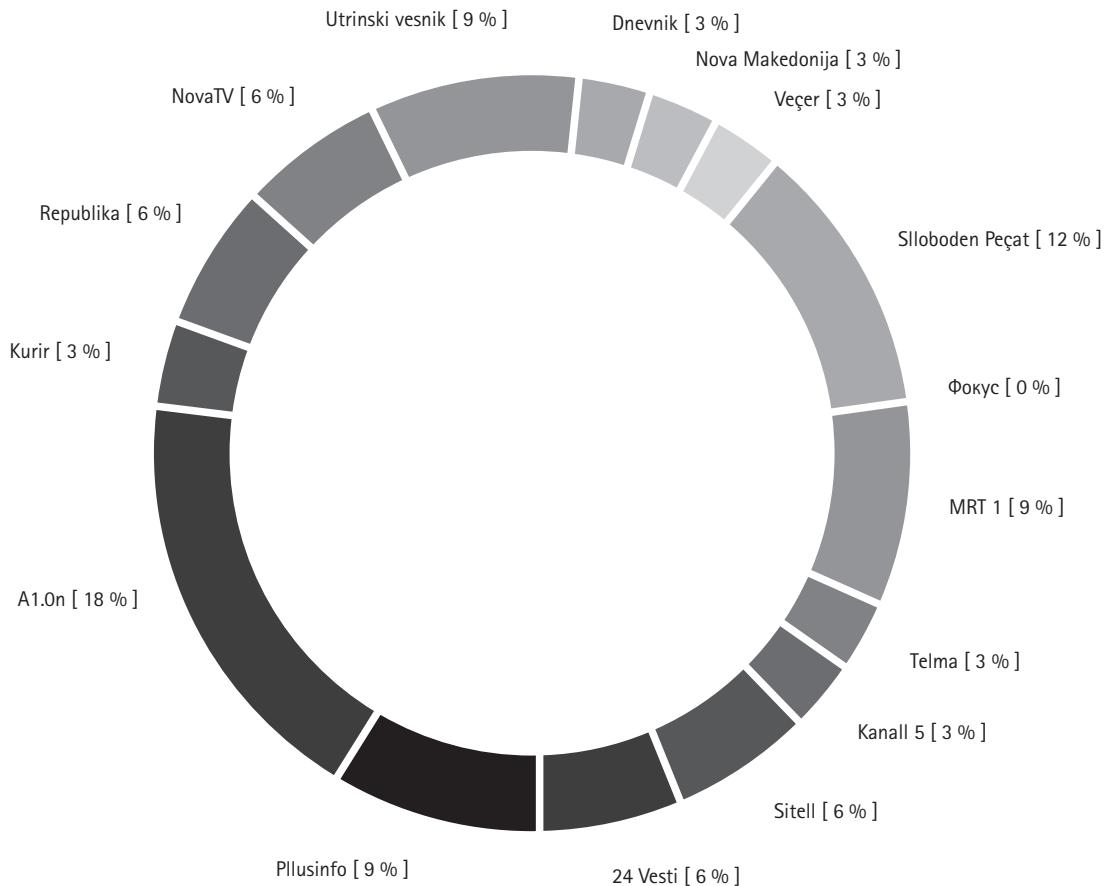
Analiza e artikujve në mediat, në gjashtë muajt e parë të viti, dedikuar mediave dhe lirisë së shprehjes në përgjithësi, dëshmon zmadhim drastik të interesit të mediat për temat lidhur me lirinë e mediave dhe gjendet, përvèç temës "shpifje dhe ofendim".

Vetëm në periudhën nga 12 janari deri më 31 mars 2015, në 16 mediat e monitoruara⁸ Utrinski vesnik, Nova Makedonija, Dnevnik, Slloboden peçat, Veçer, fokus, Kanall 5, Sitell, Tellma, RTM1, 24 Vesti, A1.on, Kurir, Republika, Plusinfo dhe NovaTV, janë regjistruar 709 artikuj gazetareskë gjithsej. Prej tyre, vetëm 37 apo 5,2% i përkushtohen Ligjit për Përgjegjësi Qytetare për Ofendim dhe Shpifje, si dhe rasteve për shpifje dhe ofendim ku janë përfshirë gazetarë dhe media.

Ky numër është dy herë e gjysmë më i madh se numri i materialeve gazetareske në media, gjatë periudhës korrik - dhjetor 2014. Atëherë ishin publikuar 574 lajme ose mesatarisht vetëm 287 për tremujor.

Megjithatë, ky interes jashtëzakonish i madh i mediave për lirinë e shprehjes dhe lirinë e mediave, nuk shkon në favor të rasteve gjyqësore për ofendim dhe shpifje.

⁸ Monitorimi i përfshin vetëm emisionet qendrore informative të televizioneve që monitorohen.

Grafik 07

Përfaqësimi procentual për medie në numrin e përgjithshëm të artikujve

Mediat gjithnjë e më pak janë të interesuara dhe gjithnjë e më pak informojnë për ofendimin dhe shpifjen. Nëse gjatë tremujorit të fundit të vitit 2014 (tetor - dhjetor) - përfaqësimi me përqindje i lajmeve në lidhje me këtë temë ka qenë vetëm 10%, në tremujorin e parë të vitit 2015, shënoi rënien për vetëm 5%.

Gjatë këtij tremujori, mediat kryesisht kanë informuar në lidhje me të dhëna të publikuara nga Gjykata Themelore Shkup 2 në lidhje me numrin e padive për ofendim dhe shpifje kundër gazetarëve:

“Nga gjithsej 367 procedura, të cilat janë në lidhje me padi për shpifje dhe ofendim, 119 prej tyre vleinë për gazetarë. Këto janë shifrat më të reja të cilat, sot, në Ditën e Jurisprudencës në Maqedoni, i prezantoi Sanja Tomiq, zëdhënëse e Gjykatës Themelore Shkup 2”.

(Utrinski vesnik, 31.03.2015)

Disa media informuan edhe në lidhje me promovimin e Doracakut gazetaresk për ofendim dhe shpifje, të Shoqatës së Gazetarëve në Maqedoni (ShGM):

“Konteste gjyqësore që zgjatin “një shekull” madje 33 - padi për shpifje, gjenjeshtra ose ofendime në të cilat janë përfshirë gazetarë. Gjendja e këtillë me lirinë e të shprehurit dhe me shpifjen dhe ofendimin para tre vjetësh ishte një nga motivet kryesore që ngritën iniciativën për dekriminalizimin e shpifjes dhe ofendimit, që rezultoi me miratimin e ligjit të ri për përgjegjësi qytetare në vitin 2012. Sot kur këto vepra nuk konsiderohen si shkelje penale dhe gazetarët për të njëjtat nuk mund të marrin dënim me burg ndërsa seancat gjyqësore në vend që të mbahen në gjykatën penale mbahen në gjykatat civile, gjendja është ndryshuar dukshëm. Nga fundi i viti të kaluar në shtet ka pasur gjithsej 19 raste për shpifje dhe për ofendime, ndërsa në 11 prej tyre gazetarët paditen njëri me tjetrin.

(Nova Makedonija, 25.03.2015)

Edhe disa raste të reja ose paralajmërimë për padi e mbajtën gjallë interesin e mediave këtë periudhë. Përveç e zëvendëskryeministrat dhe ministrit të financave, Zoran Stavreski, kundër Petre Shilegovit, zëdhënësit të LSDM-së, shkaktoi interes më të madh në media, me gjithsej 8 lajme. Mediat raportuan edhe në lidhje me njoftimin e Ministrisë së Financave duke theksuar se

Shilegov nuk ka kërkuar falje në afat prej 48 orë të përcaktuar me ligj:

“Skadói afati ligjor prej 48 orë në pajtim me nenin 13 të Ligjit për Përgjegjësi Qytetare, për zëdhënësin Petre Shilegov publikisht t'i kërkojë falje zëvendëskryeministrat dhe ministrit të financave Zoran Stavreski për shpifjen të cilën publikisht e tha më 11 dhe 12 janar se Stavreski ka nënshkruar marrëveshjen me firmën gjermane Ludvig Fajfer për rehabilitimin e rrjetit të kanalizimit në Prilep, thonë në deklaratën e Ministrisë së Financave.”

(Alon, 14.01.2015)

Lajmi i vetëm me përbajtje analitike është publikuar në Utrinski vesnik dhe ka të bëjë me këtë rast - “Petre Shilegov - Zëdhënësi më me tepër pad”, 23.01.2015.

Për gazetat proqeveritare Kurir dhe Republika, interesant ishte vetëm rasti i kryetarit të Sindikatës të Arsimit, Shkencës dhe Kulturës (SAShK), Jakim Nedellkov kundër anëtarëve të Sindikatës:

“Kryetari i SAShK-ut, Jakim Nedellkov, do t'i padisë të gjithë ata të cilët do të lejojnë t'i kundërvihen politikave të tij dhe të cilët për cilëndo temë nuk do të pajtohen me mendimin e tij. Pas mos suksesit të organizojë grevë, Nedellkovski i nervozuar filloi t'i padisë anëtarët e SAShK-ut të cilët publikisht hoqën dorë nga mendimi i tyre dhe thanë se janë kundër vendimit për grevë.”

(Republika, 27.01.2015)

“Nedellkovski i nervozuar i përballur me dështimin e grevës filloi të padisë anëtarët e tij dhe të kthehet kundër të gjithëve.”

(Kurir, 27.01.2015)

Vetëm nga shkrimi në faqen e internetit të Utrinski vesnik, të publikuar më 15.02.2015, kuptojmë në lidhje me paralajmërimin për padi për 8 media nga deputeti i BDI-së, Artan Grubi.

“Artan Grubi, deputet dhe shef i kabinetit të kryetarit të BDI-së, Ali Ahmeti hyri në luftë me mediat, mbasi vetëm gjatë një dite paraqiti padi kundër tre mediave në gjuhën shqipe. Grubi paralajmëroi padi kundër më tepër mediave në gjuhën shqipe, ndër të cilat edhe kundër gazetës “Lajm” internet protaleve “Almakos”, “Tetova.com”, “Tetova 1” por edhe për gazetarin Milenko Nedelkovski...”

(Utrinski Vesnik, 15.02.2015)

Faljet të cilat erdhën nga mediat dhe gazetarët shumë shpejt në adresë të Grubit, nuk u publikuan në mediat të cilat i vëzhuam gjatë këtij monitorimi.

Gjatë kësaj periudhe epilog gjyqësor kishte edhe rasti me Milenko Nedelkovskin kundër aktivistit civil Zharko Trajanoski. Për rastin raportuan mediat kritike Sloboden peçat, A1on dhe Pllusinfo:

“Deklarata për të cilën u akuzua Trajanovski, u dha si reagim në thirrjet publike të Nedelkovskit, për likuidimin e gazetarëve me mendime të kundërtë, deklaratë të cilën zyrtarisht e dënoi dhe reagoi edhe Shoqata e Gazetarëve të Maqedonisë.”

(Pllusinfo, 24.02.2015)

Nga fundi i muajit mars 2015, Gjykata Kushtetuese e Republikës së Maqedonisë mori vendim të mos e pranojë iniciativën për kontestimin e kushtetutshmërisë së Ligjit për Përgjegjësi Oytetare për Ofendim dhe Shpifje. Iniciativën e paraqitën koalicioni qytetar joformal “Front për liri të shprehjes”, në gjysmën e parë të 2013.

Vendimi i Gjykatës Kushtetuese nuk tërroqi vëmendjen e asnjerës medie të mbikëqyrur. Publiku në mënyrë indirekte informohet për këtë vendim, nëpërmjet raporteve të publikuara nga portalet NovaTV dhe A1.on, në të cilat ishte publikuar mendimi i veçuar i gjykatës Natashë Gaber-Damjanovska.

“Edhe pse shumica e gjykatësve vendosën të kundërtën, Gaber-Damjanovska, konsideron se mund të shtrohet pyetja në lidhje me kushtetutshmërinë e këtij Ligji sepse Kuvendi e ka miratuar me shumicë të thjeshtë edhe pse përmban dispozita të cilat i rregullojnë procedurat gjyqësore.”

(NovaTV, 24.03.2015)

Kur informojnë për ofendime dhe shpifje, mediat kryesisht transmetojnë deklarata dhe qëndrime të personave dhe institucioneve relevante, dhe shumë pak ose aspak nuk publikojnë lajme të cilat kanë përbajtje analitike. Gazetarët nuk i imponojnë temat, por vetëm i përcjellin dhe për to informojnë nëpërmjet zhanreve - lajm, raport dhe intervistë.

POLITIKANËT DHE RASTET GJYQËSORE PËR FYERJE DHE SHPIFJE

HYRJE

Intensiteti me të cilën politikanët dhe zyrtarët publikë përdorin Ligjin për Përgjegjësi Qytetare për Fyerje dhe Shpifje është një tregues shumë i rëndësishëm për qëndrimin e tyre ndaj lirisë së shprehjes dhe ndaj debatit publik në përgjithësi.

Në Rekomandimet e grupit ekspertë të lartë për çështjet sistematike për sundimin e së drejtës që ka të bëjë me ndjekjen e komunikimeve të zbuluara në pranverë 2015 në Republikën e Maqedonisë, më të njo-hura si Raporti i Pribes, është theksuar qartë se: "Aktet e shpifjes nuk duhet të përdoren si mjet për mbijtjen e debatit ose pengesë për personat publikë të thirren për përgjegjësi. Në veçanti ka shqetësim kur politikanët i paditin gaztarët për shpifje, por kur paditin edhe figura të tjera politike, në vend se t'i zgjedhin dallimet e tyre nëpërmjet mjeteve të tjera siç është debati publik".

Në Raportin e Pribes, gjithashtu, theksohet se gjykatat duhet t'i zgjedhin paditë për shpifje në mënyrë të balancuar, pavarësisht nga ndikimet e mundshme politike të një rasti të caktuar: "Gjykatat duhet të zhvillojnë praktikë të qartë dhe të parashikueshme për mbro-

jtjen e lirisë së shprehjes sa i përket padive për shpifje. Ndërmjetësimi dhe vetëregullimi duhet të luajë rol të rëndësishëm në reduktimin numrit të madh të rasteve që arrijnë te gjykatat. Duhet marrë parasysh zgjerimin e fushës së kufijve të sipërm ligjor aktual për përgjegjësinë e mediave për të gjitha llojet e të akuzuarve."

Duke e pasur parasysh këtë, OJQ Infoqendra përgatiti raport mbi rastet gjyqësore për shpifje te të cilat janë përfshirë politikanë dhe zyrtarë të shtetit, për të cilat është kompetente Gjykata Themelore Shkupi 2. Raporti i referohet periudhës trevjeçare nga dekriminalizimi i fyerjes dhe shpifjes dhe hyrja në fuqi e Ligjit të ri për Përgjegjësinë Qytetare për Fyerje dhe Shpifje, që e mbulon periudhën nga janari 2013 deri në dhjetor 2015.

Ky dokument është bazuar në të dhënat e marra nga Gjykata Themelore Shkupi 2 me anë të qasjes te informacionet me interes publik, mbi gjykimet e disa rasteve të përfunduara dhe në bazë të monitorimit të drejtpërdrejtë nga OZhM-ja të një pjese të rasteve në të cilat si palë paraqiten politikanët.

Pasqyrimi kuantitativ: Politikanët duan të padisin

Sipas të dhënave të (përgjithshme) të marra nga Gjykata Themelore Shkupi 2, politikanët dhe zyrtarët paraqiten si palë madje deri në 43 lëndë gjyqësore për shpifje. Në vitin 2013 ishin iniciuar 16 raste me politikanë, në vitin 2014 ky numër u rrit në 18 raste të reja, në vitin 2015 u sollën 9 raste të reja për fyerje dhe shpifje.

Të dhënat tregojnë se politikanët në Maqedoni duan të padisin për fyerje dhe shpifje, njëkohësisht padisin edhe persona të tjerë, por paditen edhe mes veti. Në më shumë se 58% (25) të procedurave, politikanët paraqiten si paditës dhe në një të pestën e rasteve - 20% (9) - politikanët paditen mes veti. Është interesante të theksohet se në bazë të Gjykatës Themelore Shkup 2, gjatë vitit 2015, në të gjitha 9 rastet e reja të fyerjes dhe shpifjes, në të cilën si palë shfaqen politikanët - paraqiten si paditës.

Deri në momentin e përfundimit të këtij raporti janë kryer 62% (27) të rasteve. 16 subjekte (37% e numrit të përgjithshëm të rasteve gjyqësore) ka një vendim përfundimtar, dhe 11 (25%) janë në procedura apelimi. E renditur sipas viteve, pasqyra duket si vijon: në vitin 2013 nga gjithsej 16 raste janë kryer 7, në pritje të apelit në Gjykatën e Apelit janë 6 dhe për 3 raste ende vazhdon procedura para Gjykatës Themelore; në vitin 2014 prej gjithsej 18 rasteve, kanë përfunduar 9, për 4 raste mbahet procedurë ankimore dhe 5 raste janë ende në vazhdim; në vitin 2015 prej gjithsej 9 rasteve për një mbahet procedurë ankimore para Gjykatës së Apelit dhe për 8 edhe vazhdon procedura në gjykatën themelore.

Pasqyrimi kualitativ: Gjykime ekspressë dhe mbrojtja e funksionarëve shtetërorë

Nga analiza e aktvendimeve të këtyre lëndëve, kurse njëkohësisht edhe nga monitorimi i drejtpërdrejtë i një pjesë të rasteve ku si palë shfaqen politikanët, mund të nxirret përfundimi se gjykatësit në procedurat ku janë përfshirë funksionarë të lartë shtetërorë veprojnë ndryshe në krahasim me rastet ku janë përfshirë eshaloni më i ulët i politikanëve, gaztarët ose përsëri qytetarët e thjeshtë.

Rastet ku si paditës paraqiten funksionarë të lartë shtetërorë zhvillohen në mënyrë eksprese vetëm në disa seancë në dobi të tyre. Gjykatësit nuk i përmban tërësisht nenit 6 të Konventës Evropiane, e cila parashikon të drejtën e procedurës gjyqësore të drejtë dhe mundësujnë zhvillim më të shpejtë të procedurave. Shembulli më ilustrativ për veprimin urgjent të gjykatës janë rastet ku si paditës paraqitet kryeministri Nikolla Gruevski. Lënda Nikolla Gruevski – Tito Petkovski ka përfunduar vetëm me një seancë dhe kjo në dobi të kryeministrat dhe me kompensim dëmi prej 10.000 eurosh. Rasti Nikolla Gruevski – Zoran Zaev është zhvilluar gjithashtu shumë shpejt, kurse seancat maratonë të cilat zgjasnin edhe pas përfundimit të orarit të punës së gjykatës vendoseshin të mbahen në afatin e mundshëm sa më të shpejtë. Edhe në këtë rast, gjykata themelore vendosi në dobi të Kryeministrat dhe e ka caktuar kompensimin më të lartë deri më tani për ofendim dhe shpifje – 50.000 euro. Megjithatë, veprime ekspress i gjykatës themelore nuk u transferua edhe në Gjykatën e Apelit, përkatësisht proceduara e ankimit nuk ka përfunduar ende edhe pse kanë kaluar më tepër se 12 muaj nga dorëzimi i ankesës nga i padituri, Zoran Zaev. Zvarritja e tillë e gjykatës së shkallës

së dytë është indikativë dhe hap një numër të madh dilemash dhe çështjesh për të cilat Gjykata e Apelit ende nuk ka marrë vendim në lidhje me këtë rast sidomos nëse merren parasysh ngjarjet politike aktuale në periudhën e kaluar.

Në rastet ku përfshihen funksionarë të lartë shtetërorë, gjithashtu, është i dukshëm zbatimi i Konventës Evropiane dhe praktikës së Strasburgut, të cilat midis të tjerash parashikojnë që mbartësit e funksioneve publike të kenë prag më të lartë të tolerancës në raport me kritikat, nuk është e qëndrueshme dhe është në drejtim të mbrojtjes së tërësisht me këtë rast dhe reputacionit të funksionarëve, përkundrejt lirisë së shprehjes. Njëkohësisht, në këto procedura gjyqësore Gjykata nuk e njeh apo vetëm pjesërisht e njeh interesin publik, si dhe praktikën e Gjykatës në Strasburg, e cila thotë se kur bëhet fjalë për tema të rëndësishme shoqërore edhe kur qëllimi është të theksohet debati publik për çështje me interes jetësor për shoqërinë, tolerohet ekzagjerimi madje edhe provokimi. Përveç procedurave gjyqësore të Kryeministratit, shembull për një veprim të tillë të gjykatësve janë rastet e Gordana Jankulovskës kundër Petar Shilegovit, si edhe të Sasho Mijallkovit kundër Fokusit.

Gjatë veprimit në rastet kur janë përfshirë funksionarë të lartë, gjykatësi nuk e praktikojnë në mënyrë konsekutive edhe testimin trepalësh për të cilin insiston Gjykata e Strasburgut, sidomos në pjesën e proporcionalitetit të masës me të cilën kufizohet liria e shprehjes, përkatësisht lartësia e kompensimit të caktuar, me qëllim legjitimues i cili këmbëngul që të arrihet mbrojtje e nderit dhe reputacionit të paditësit.

Në vijim të këtij reporti i përfshimë analizat e vendimeve të plotfuqishme ku janë përfshirë funksionarë të lartë shtetërorë – Nikolla Gruevski kundër Tito Pet-

kovskit, Sasho Mijallkov kundër Fokusit, si dhe rastin Gordana Jankulovska kundër Petar Shilegovit, sepse ky rast është kthyer që të shqyrtohet përsëri nga Gjykata e Apelit dhe tani është në fazën e pritjes së vendimit të plotfuqishëm të gjykatës së shkallës së dytë.

Nikolla Gruevski kundër Tito Petkovskit

Në rastin Nikolla Gruevski kundër Tito Petkovskit, gjykata nuk e ka zbatuar në mënyrë konsekutive ju-risprudencën e Gjykatës në Strasburg. Nuk e ka shqyr-tuar deklaratën e të paditurit në kontekst më të gjerë, përkundrejt faktit se bëhet fjalë për një temë jashtëza-konisht të rëndësishme shoqërore, për të cilën nevojitet debat publik i gjerë. Në të vërtetë bëhet fjalë për një problem i cili ka rëndësi jetësore shoqërore (konteksti me emrin) dhe nga zgjidhja e të cilit varet anëtarësimi i Republikës së Maqedonisë në NATO dhe në BE.

Nga ana tjeter, përsëri në përputhje me praktikën e Gjykatës në Strasburg, politikanët dhe mbartësit e funksioneve publike duhet të kenë prag më të madh të tolerancës. Në kundërshtim me parimin e tillë, paditësi, në rastin konkret Kryeministrat, me veprimin dhe vendimin e gjykatës i jetep shkallë e lartë e mbrojtjes. Kjo është e qartë si nga veprimi urgjent i gjykatës, ashtu edhe nga lartësia e kompensimit të caktuar në të holla prej 10.000 eurosh. Procedura në këtë rast ka përfunduar për më pak se 8 muaj dhe vetëm në një seancë gjyqësore, kurse gjithë procedurat e tjera përfundimtare dhe shkelje mesatarisht zgjasin mbi një vit dhe mbi pesë seanca gjyqësore.

Gjithashtu, gjykata gjatë marrjes së vendimit nuk e ka marrë parasysh parimin se shprehja politike (e ngjashme si gazetareskja) është një lloj i privilegjuar i të shprehurit dhe se politikanët gjëzojnë një shkallë më

të lartë të mbrojtjes kur hapin debat për çështje me interes publik. Gjatë marrjes së vendimit është përcaktuar kompensim në të holla (10.000 euro), nuk është zbatuar testi trepalësh për të cilin insiston Gjykata në Strasburg, sidomos në pjesën e proporcionalitetit të masës me të cilën kufizohet liria e shprehjes, përkatësisht lartësia e kompensimit të caktuar, me qëllim legjitimues i cili këmbëngul që të arrihet mbrojtje e nderit dhe reputacionit të paditësit

Sasho Mijallkov kundër Fokusit

Në rastin, Sasho Mijallkov kundër Fokusit, Jadranka Kostovës, Vllado Apostollovit dhe Igor Ilievskit, gjykata gjatë marrjes së vendimit ka vlerësuar gabimisht se nuk është përmbushur testi trepalësh për të cilin insiston Gjykata e Strasburgut. Gjithashtu, Gjykata ka vlerësuar gabimisht se për shpalljen e tekstit nuk ekziston interes publik, se informacionet e marra janë nga një burim joserioz dhe se gjatë botimit të tekstit nuk janë respektuar standaret e gazetarisë. Ekzistimi i interesit publik për botimin e tekstit në fjalë është i padyshimit, sepse, në rastin konkret, bëhet fjalë për një mbartës të funksionit publik, që për shumë faktorë është një ndër më të rëndësishmit dhe më me ndikim në Maqedoni. Prandaj, botimi i tekstit ku flitet për veprimin e Drejtorit të Shërbimit për Siguri Shtetërore, mënyrën se si ai i ka përdorur të drejtat dhe autorizimet e tij, si dhe mënyrën si pozicionohet shteti në kontestin për kujdestari mbi fëmijën të të paditurit Igor Ilievski, ish-ambasador në Republikën e Çekisë është çështje e pakontestueshme me interes publik dhe këtë duhet ta konstatojë edhe gjykata.

Analiza e vendimit të Gjykatës Kushtetuese dhe e aktvendimit të plotfuqishëm dëshmon se Gjykata e ka vlerësuar gabim se burimi i informacioneve është jose-

rioz dhe jorelevant. Të gjitha pohimet faktike, të cilat janë lëndë e padisë së dorëzuar, kurse për të cilat të paditurit janë dënuar nga gjykata, padyshim janë thënë nga i padituri Ilievski dhe për gjykatën nuk është e kontue se këto gjetje janë dhënë prej tij në komunikim elektronik me të paditurin Vllado Apostollov. Por gjykata në aktvendim ka vlerësuar se ky burim i informacioneve (personi i cili ka qenë ambasador i Maqedonisë në Çeki vetëm një muaj para shpalljes së tekstit) nuk mund të trajtohet si "burim serioz i informacioneve" në kuptimin e nenit 10 paragrafi 4 i Ligjit për Përgjegjësi Qytetare për Shpifje dhe Ofendim. Vlerësimi i gjykatë ishte se për shkak të problemeve familjare, ai person nuk mund të jepë informacione të sigurta. Mënyra e tillë e rezonimit të gjykatave nacionale është e parapnueshme dhe në kundërshtim me jurisprudencën e Gjykatës në Strasburg.

Njëkohësisht, gjykata në mënyrë të padrejtë ka përcaktuar se gazetari dhe redaktori përgjegjës nuk kanë vepruar në përputhje me standaret e gazetarisë dhe nuk i kanë kontrolluar pohimet e dhëna nga ambasadori Ilievski. Gazetari para botimit të tekstit, disa herë, ka kërkuar nga paditësi deklaratë, përkatësisht ka kërkuar të thotë mendimin e vet për pohimet e thëna nga Ilievski, por përpjekjet e Apostollovit kanë qenë të pasuksesshme. Gjithashtu të paditurit i janë drejtuar Ministrisë së Punëve të Jashtme, dhe kanë kërkuar informacion zyrtar për gjetjet e dhëna në komunikimin zyrtar midis gazetarit Apostollov dhe ambasadorit Ilievski. Edhe kjo përpjekje e gazetarëve që të marrin informacion zyrtar përfaktet e dhëna nga Ilievski, përfundoi pa sukses.

Duke pasur parasysh të gjitha këto mund të konstatojmë se janë përmbushur tërësisht kushtet për përjashtim të përgjegjësisë për shpifje të parapara në nenin 10

paragafi 4 të Ligjit për Përgjegjësi Oqtetare për Shpifje dhe Ofendim. Sipas nenit 10 paragafi 4 përjashtohet përgjegjësia për shpifje nëse në "mjetet për informim publik jepen fakte të cilat lidhen me çështje me interes publik, u drejtohen burimeve serioze të njohurive përvërtetësinë e tyre, përkundrejt të cilave i padituri ka vepruar me masën e nevojshme përvëmendjen e duhur, në përputhje me standartet profesionale të profesionit të gazetarisë." Mandej, kufizimi i lirisë së shprehjes me gjykimin e të paditurve nuk e përbush kushtin e tretë për kufizim legjitim të lirisë së shprehjes të nenit 10 paragafi 2 i Konventës Evropiane, përkatësisht nuk mund të konsiderohet se kjo është "e domosdoshme në një shoqëri demokratike".

Gjykata ka vepruar jo drejt edhe kur e ka marrë vendimin përmadhesinë e kompensimit të dëmit. Gjatë marrjes së vendimit të kompensimit, gjykata nuk ka marrë parasysh të ardhurat dhe gjendjen pronësore të të paditurve. Shuma e gjykuar prej 1.000 eurosh përgjegjës, Jadranka Kostova janë shumë të larta, përkatësisht nuk janë proporcionale me situatën financiare ku gjenden gazetarët dhe mediat e shtypura në Maqedoni. Kompensimet e vendosur kështu, së bashku me shpenzimet e larta gjyqësore të cilat në këtë rast janë shpenzim i të paditurve dhe janë 3.300 euro, janë një barë e rëndë përgjithësisht gjykata nuk e ka marrë aspak parasysh se marrja e vendimit të tillë do të shkaktojë "efekt rënës" mbi gazetarinë hulumtuese, por edhe mbi lirinë e shprehjes në përgjithësi.

Vendimi i tillë në këtë rast dëshmon se në Maqedoni ekziston një praktikë jashtëzakonisht negative dhe shqetësuese, gjykata në vend që ta mbrojë lirinë e shprehjes, e rrezikon edhe më tej, duke i mbrojtur

nga njëra anë funksionarët dhe pushtetin, kurse duke i dënuar nga ana tjeter gazetarët i çon në tehun e gremënisë mediat në lidhje me ekzistencën e tyre dhe e përforcon frikën dhe vetëcenzurën.

Gordana Jankullovska kundër Petar Shilegovit

Ministrja e atëhershme e punëve të brendshme, Gordana Jankullovska, e ka paditur Petar Shilegov, sepse në konferencën për shtyp të LSDM-së, midis të tjera shkruan se "Gordana Jankullovska, pasi është ulur në kolltukun e ministrit në MPB vetëm me banesa e ka zmadhuar pronën e vet për 200 mijë euro. A i arritet fitim prej 200 mijë eurosh me rrogë të ndershme ministri për 5 vjet? Si ka arritur ministria e ndershme ta zmadhojë pronën e vet me dy rroga prej administratës shtetërore?"

Gjykata e shkallës së parë në bazë të dëshmive dhe deklaratave të palëve, e ka miratuar pjesërisht kërkuesin paditëse, përkatësisht ka përcaktuar ekzistim të shpifjes dhe e ka obliguar të paditurin t'i paguajë paditësit 500.000 denarë kompensim përdëmin jomaterial. Gjykata e Apelit e ka miratuar ankesën e të paditurit, e ka shfuqizuar aktvendimin e gjykatës së shkallës së parë dhe lëndën e ka kthyer në rishqyrtim, sepse, gjykata themelore ka kryer shkelje thelbësore në procedurën kontestimore, përkatësisht aktvendimi i ankimuar është i paqartë, i pakuptueshëm dhe nuk përmban arsyë të mjaftueshme përfaktet kryesore prej të cilave gjykata e shkallës së parë udhëhiqet gjatë marrjes së vendimit. Gjithashtu Gjykata e Apelit ka vlerësuar se është e gabueshme dhe nuk është vlerësuar tërësisht gjendje faktive, kurse kështu është bërë zbatim i gabuar i të drejtës materiale.

Gjykata e Apelit, midis të tjera, ka vlerësuar dre-

jt se gjykata themelore nuk ka përcaktuar se a mund të bëhet fjalë për shpifje në rastin konkret dhe a del nga dëshmitë se i padituri ka pasur qëllim të keq që në mënyrë tendencioze ta degradojë personalitetin e paditësit apo qëllimi i të paditurit ka qenë si zëdhënës i një partie politike, në kuptimin e nenit 10 të KEDNj-së, vetëm ta shprehë mendimin e vet në drejtim të dhënies së një kritike serioze, të bazuar në fakte të marra nga Komisioni Shtetëror për Pengim të korruptionit.

Edhe pse Gjykata e Apelit ka vepruar drejt gjatë marrjes së vendimit, megjithatë shtrohet pyetja, pse kjo gjykatë edhe përkrah të gjitha dëshmive në dispozicion dhe të gjitha lëshimet e para te gjykata themelore, nuk ka marrë vendim me të cilin do ta ndryshojë akt-vendimin. Me vendimin që lënda të kthehet në rishqyrtim, Gjykata e Apelit e hedh përgjegjësinë te gjykata e shkallës së parë dhe kështu hapet përsëri dilema se a dëshiron që në këtë mënyrë t'i anashkalojë presionet e mundshme mbi të, sepse, paditësja është ish-ministre e punëve të brendshme dhe funksionare e lartë te partia në pushtet. Mbetet, njëkohësisht, e hapur edhe çështja, pse Gjykata e Apelit nuk ka marrë vendim më parë dhe a do të ishte vendimi i njëjtë nëse Gordana Jankull-ovska edhe mandej do të ishte ministre e punëve të brendshme.

Gjykata themelore, gjatë rishqyrtimit e ka ndryshuar vendimin e vet dhe ka gjykuar kompensim për material jomaterial në shumë prej 250.000 denarësh. Veprimi dhe vendimi i gjykatës e parashtron pyetjen a është ndryshimi i raportit në lidhje me vendimin për shkak të Gjykatës së Apelit apo për shkak të situatës së re politike, përkatësisht Marrëveshjes së Përzhinos dhe proceset që lidhen me të?

Deri në momentin e mbylljes së raportit, për këtë rast në vijim është procedura ankimuese para Gjykatës së Apelit.

Наслов:

Слобода за слободата на изразување

Издавач:

Фондација НВО Инфоцентар, 2016 година

Дизајн:

eXpressive graphics, Скопје

Тираж:

200

CIP - Каталогизација во публикација

Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

342.727

СЛОБОДА за слободата на изразување. - Скопје : НВО Инфоцентар, 2016. -
134 стр. : граф. прикази ; 21x21 см

Фусноти кон текстот. - Текст на мак., англ. и алб. јазик. -

Публикацијата е во рамките на проектот: УСАИД за граѓанско општество

Freedom for freedom of expression ; Liria e shprehjes së lirë

- Freedom for freedom of expression

- Liria e shprehjes së lirë

ISBN 978-608-4594-15-4

а) Слобода на изразување - Медиуми - Македонија - 2015-2016

COBISS.MK-ID 101744138

НВО ИНФОЦЕНТАР

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

Ова истражување е овозможено со поддршка од американскиот народ преку Агенцијата на САД за меѓународен развој (УСАИД) во рамките на Проектот на УСАИД за граѓанско општество. Содржината на публикацијата е одговорност на авторите и на НВО Инфоцентарот и не ги изразува ставовите на УСАИД или на Владата на Соединетите Американски Држави.

ISBN 978-608-4594-15-4